

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie**

Diplomová práce

**Pracovní migranti z Ukrajiny a Vietnamu
na českém trhu práce**

Vedoucí práce: RSDr. Ján Mišovič, CSc.

Autor práce: Bc. Kateřina Teplá

Navazující magisterský obor: Etika v sociální práci

Ročník: II.

2009

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s využitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze Stag provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 24. dubna 2009

.....

Poděkování:

Děkuji vedoucímu práce RSDr. Jánu Mišoviči, CSc., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce, Mgr. Josefu Kadeřábkovi, za jazykovou korekturu, účastníkům rozhovorů a své rodině, za trpělivost a podporu v průběhu celého studia.

Obsah

ÚVOD.....	7
1 TRH PRÁCE A ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ V ČR.....	9
1.1 POSTAVENÍ CIZINCŮ NA TRHU PRÁCE	9
1.2 STRUKTURA ZAMĚSTNÁNÍ CIZINCŮ	10
1.3 DOSAŽENÁ A VYUŽITÁ KVALIFIKACE	11
1.4 ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ZÁLEŽITOSTÍ SPOJENÝCH S PRACÍ ČI PODNIKÁNÍM	12
1.5 PŘEKÁŽKY SPOJENÉ S PRACÍ.....	12
1.5.1 Institucionální/administrativní překážky	13
1.5.2 Překážky na straně migrantů.....	13
1.5.3 Překážky na straně zaměstnavatelů	15
1.6 CIZINCI NA TRHU PRÁCE V ČR V LETECH 1997-2008	15
1.7 ZPROSTŘEDKOVATELSKÉ AGENTURY/AGENTURY PRÁCE.....	16
1.8 „KLIENTSKÝ SYSTÉM“	17
1.9 VYKOŘISŤOVÁNÍ PRACOVNÍCH MIGRANTŮ	20
1.10 SVĚTOVÁ FINANČNÍ/HOSPODÁŘSKÁ KRIZE	21
1.10.1 Dopady finanční/hospodářské krize a rizika spojená se zaměstnáváním cizinců na českém trhu práce.....	22
1.10.2 Opatření k omezení přílivu zahraničních pracovníků.....	23
1.10.3 Projekt „Dobrovolné návraty“	24
2 PRACOVNÍ MIGRACE.....	26
2.1 VYMEZENÍ POJMŮ MIGRACE A PRACOVNÍ MIGRACE.....	26
2.2 MIGRACE.....	27
2.3 PRACOVNÍ MIGRACE.....	28
2.3.1 Kdo, kde a kolik lidí migruje za prací.....	29
2.3.2 Proč se migruje za prací?.....	30
2.3.3 Nelegální pracovní migrace.....	31
2.3.4 Cirkulační migrace.....	32
2.3.5 Transnacionální migrace.....	32
2.4 MIGRACE A ČESKO	33
2.4.1 Tři období migrační politiky v ČR	34
2.5. PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY MIGRACE.....	36
2.5.1 Motivace pracovních migrantů.....	36
2.5.2 Osobní identita	37

2.5.3 Změna v osobnosti migranta, změna jeho potřeb	37
2.5.4 Adaptační/integrace migranta	38
3 LEGISLATIVA ZAMĚŠTNÁVÁNÍ CIZINCŮ V ČR.....	40
3.1 ZÁKON O ZAMĚŠTNANOSTI	40
3.1.1 Novela zákona o zaměstnanosti č. 129/2008 Sb.	40
3.2 PROJEKT „ZELENÉ KARTY“	41
3.2.1 Kritika zelených karet	42
3.3 PRACOVNÍ POVOLENÍ PRO CIZINCE	43
3.3.1 Postup zaměstnavatele k získání cizince	43
3.3.2 Postup budoucího zaměstnance ze zahraničí.....	45
3.4 OZNAMOVACÍ POVINNOST	45
3.5 PŘESTUPKY A SPRÁVNÍ DELIKTY, TÝKAJÍCÍ SE ZAMĚŠTNÁVÁNÍ CIZINCŮ	46
4 SOCIOKULTURNÍ PROSTŘEDÍ PRACOVNÍCH MIGRANTŮ	47
4.1 ZEMĚ, ZE KTERÝCH CIZINCI PŘICHÁZEJÍ NEJČASTĚJI.....	47
4.2 UKRAJINA.....	47
4.2.1 Historie migrace Ukrajinců.....	48
4.2.2 Ukrajinskí pracovníci v ČR	50
4.2.3 Pracovní zařazení a přístup k práci.....	51
4.2.4 Základní hodnotový systém.....	52
4.2.5 Předsudky vůči Ukrajincům.....	53
4.3 VIETNAM.....	54
4.3.1 Historie migrace Vietnamců.....	55
4.3.2 Vietnamští pracovníci v ČR	56
4.3.3 Pracovní zařazení a přístup k práci.....	57
4.3.4 Základní hodnotový systém.....	58
4.3.5 Předsudky vůči Vietnamcům.....	59
4.4 MEDIÁLNÍ OBRAZ CIZINCŮ ZAMĚŠTNANÝCH NA ČESKÉM TRHU PRÁCE.....	60
4.5 ZPŮSOBY MOŽNÉHO MÍRNĚNÍ NEPŘÍZNIVÉHO VNÍMÁNÍ CIZINCŮ NA PRACOVNÍM TRHU	61
4.6 SOCIÁLNÍ PRÁCE S PRACOVNÍMI MIGRANTY	63
5 PRAKTICKÁ ČÁST.....	65
5.1 CÍL HLOUBKOVÝCH ROZHOVORŮ	65
5.2 METODIKA	65
5.3 VÝBĚROVÝ SOUBOR	65
6 VÝSLEDKY	66

6.1 ROZHOVOR S PRACOVNÍMI MIGRANTY Z UKRAJINY A VIETNAMU	66
6.1.1 Rozhovor 1	66
6.1.2 Rozhovor 2	70
6.1.3 Zobecnění	75
6.2 ROZHOVOR S ČESKÝM ZAMĚSTNANCEM	76
6.2.1 Rozhovor 3	76
6.2.2 Zobecnění	79
6.3 ROZHOVOR ČESKÝM ZAMĚSTNAVATELEM	80
6.3.1 Rozhovor 4	80
6.3.2 Zobecnění	84
6.4 SHRNUÍ ROZHovorŮ	85
7 DISKUSE	86
ZÁVĚR	91
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	94
SEZNAM ZKRATEK	107
SEZNAM PŘÍLOH	108
PŘÍLOHY	109
ABSTRAKT	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
ABSTRACT	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

Úvod

Tématem diplomové práce jsou pracovní migranti z Ukrajiny a Vietnamu, kteří se pohybují především v dělnických profesích. Česká republika byla před světovou hospodářskou krizí zemí, v níž by velký nedostatek zaměstnanců ve výrobních halách a nově se rozšiřujících podnicích. Zahraniční pracovníci tak představovali možnost, jak tento nedostatek omezit. Přestože nelze zaměstnat cizince bez toho, aniž by před tím místo nebylo nabídnuté českému uchazeči o zaměstnání, panoval a stále panuje v české společnosti názor, že cizinci zabírají místa českým občanům.

Jedním z impulzů, proč jsem si toto téma vybrala jako téma diplomové práce, je vlastní zkušenost s prací ve výrobní hale a názory českých zaměstnanců na zahraniční pracovníky. Proto jsem se rozhodla, že se této problematice budu věnovat podrobněji a pokusím se poznat více podmínky a prostředí, které pracovní migranti v ČR mají. K volbě národnosti mě vedla nejen statistická data, že pracovníků z těchto zemí je zde nejvíce, ale také vlastní názor, že tyto národnosti jsou na pracovním trhu nejvíce sledované. Panuje o nich nejvíce předsudků, často o nich probíhají informace v médiích a dlouhodobě jsou stálicemi na českém trhu práce.

V teoretické části, která má čtyři kapitoly, se věnuji v první kapitole trhu práce a postavení pracovních migrantů na českém trhu práce a také současné finanční/hospodářské krizi a jejím dopadům na pracovní trh. Druhá kapitola je věnovaná pracovní migraci a aspektům s ní spojených včetně jejích psychologických aspektů. Třetí kapitola se věnuje legislativě, především postupu při zaměstnávání cizinců a novinkám, které přinesla novela zákona o zaměstnávání cizinců. Čtvrtá, poslední kapitola, se snaží ukázat sociokulturní prostřední pracovních migrantů z Ukrajiny a Vietnamu.

V praktické části jsou zahrnuty čtyři hloubkové rozhovory s jednotlivými účastníky na českém trhu práce. V těchto rozhovorech je mapován jejich hodnotový systém, postavení na českém trhu práce a zkušenosti, které prostřednictvím práce v ČR získali.

Touto prací bych chtěla přispět ke zmírnění nepříznivého vnímání pracovních migrantů na českém trhu práce tím, že dám prostor pro pochopení toho, co je do ČR přivádí a co vše jsou pro to mnohdy ochotni snášet.

1 Trh práce a zaměstnávání cizinců v ČR

1.1 Postavení cizinců na trhu práce

Občan jiné státní příslušnosti než české není již dlouhou dobu na českém trhu práce výjimkou. „V rámci postupující globalizace byla značná část světové populace integrována do kapitalistického způsobu výroby. Došlo k vytvoření světového trhu práce. Charakteristické pro současný globální trh práce je rostoucí mezinárodní pracovní mobilita a také internacionalizace produkce (např. růst zahraničních investic). Obojí představuje způsob řešení zajištění vhodné pracovní síly.“¹

Zdá se, že způsob, jakým funguje současná ekonomika, se vhodně doplňuje s přítomností pracovních migrantů, od kterých pracovní trh očekává, že po zaujmutí pracovních pozic, u nichž není vyžadována větší kvalifikace, budou splňovat požadavky očekávané „hyperflexibility“.²

Pracovní migranti zpočátku využívají především krajanské, etnické a jiné sítě, jež představují sociální kapitál vycházející z kultury a zvyklostí ze zemí jejich původu, který se adaptoval a dále rozvíjel v cílové zemi. Toto zapojení do neformálních sítí představuje pro mnohé cizince nutný postup, jenž jim umožňuje uchycení se na českém trhu práce.³

Čeští zaměstnavatelé mají velký zájem zaměstnávat ve svých firmách zahraniční pracovníky. „Nejčastěji je to tehdy, když se splní předpoklad, že imigrant dostává nižší mzdu, je flexibilní, nahraditelný a snadno kontrolovatelný.“⁴ Se zaměstnáváním cizinců se však pojí také vykořisťování, jehož vysoká míra se odehrává na tzv. sekundárním trhu práce, kde je slabší forma

---

¹ GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Zaverecna_zprava_2.pdf>.

² Srov. GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Zaverecna_zprava_2.pdf>.

³ KOCOUREK, J. Vietnamci v ČR. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=106>>.

⁴ GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Zaverecna_zprava_2.pdf>.

ochrany pracovníků a jejich práv. Tito pracovníci jsou odkázáni na krátkodobé, nejisté nebo vůbec žádné smlouvy. Nejsou členy žádných odborů a jestliže vyvinou úsilí o vytvoření neformální reprezentace vlastních práv a zájmů, je jim mnohdy vyhrožováno ztrátou práce či deportací (viz kap. 3.2).

1.2 Struktura zaměstnání cizinců

Stupeň zapojení do legálního trhu práce je nezbytnou podmínkou a mechanismem celkové společenské integrace cizinců. Mezi ukazatele míry integrace spojené s pracovním trhem lze zahrnout například stupeň diskriminace na pracovním trhu, možnost rovného přístupu k pracovním příležitostem, míra využití dosaženého vzdělání, kvalifikace apod.⁵

V ČR existuje dvojitá postoj k imigrantům. Na jedné straně jsou privilegovaní cizinci z prostoru Evropské unie a na druhé straně jsou to cizinci ze „třetích zemí“ (Ukrajina, Vietnam, Mongolsko, Moldávie, Rusko, Čína apod.). Za problematickou bývá označována především pracovní migrace z „Východu“, vyjma Slovenska a Polska.⁶

Z výzkumu, který byl proveden v roce 2007, vyplynulo, že vietnamské rodiny, které podnikají a zaměstnávají přitom příslušníky vlastní rodiny či komunity, mají pevnější rodinné vazby a tyto vazby se následně uplatňují i při podnikání, zejména v oblasti ekonomické úspory nákladů, v oblasti daňových odvodů a pojištění za nehlášenou partnerku nebo jiného příslušníka rodiny pomáhajícího v rodinném podniku. Tento fakt je zřejmě také jednou z podmínek, za nichž se malý rodinný podnik může udržet.⁷ Jako zaměstnanci pracují lidé s přechodným pobytem (Ukrajinci, Slováci, Poláci). Pracovní migranti s trvalým pobytem se věnují především službám a podnikání. Většinu podnikajících cizinců s trvalým

---

⁵ Srov. KOCOUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW:

<http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

⁶ Srov. GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na

českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Zaverecna_zprava_2.pdf>.

⁷ Srov. KOCOUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW:

<http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

pobytem v ČR tvoří Vietnamci (viz Příloha I). K 31.12 2007 žádalo 35 % Vietnamců o živnostenské oprávnění a v těsném závěsu za nimi byli Ukrajinci, kteří u nás však žijí především přechodně.⁸

1.3 Dosažená a využitá kvalifikace

S uznáním kvalifikace získané v zemi původu bývá v hostitelské zemi mnohdy problém. Je to dáno především strukturou školského systému, který mívá každá země více méně odlišný. Po příchodu do ČR bývá kvalifikace uznána 31 % pracovních imigrantů. Mezi muži a ženami v tomto případě nejsou žádné významné rozdíly. Přibližně 30 % mužů kvalifikace uznána není a o deset procent nad nimi převažují ženy (Příloha II).⁹ „Zatímco pohyb manažerů nadnárodních společností anebo kvalifikovaných expertů je dnes v zemích EU spíše vítán, prostor pro tzv. nekvalifikovanou zahraniční pracovní sílu je omezen a tito migranti jsou tak často vytěšňováni do jakési šedé zóny ilegality.“¹⁰ Podíváme-li se na výsledky výzkumů vzdělanosti a klasifikační struktury ukrajinských migrantů, zjistíme, že zde lze nalézt významné rozdíly v názorech. Například Drbohlav tvrdí, že současní Ukrajinci jsou charakterističtí vysokou vzdělaností a kvalifikací získanou ve své zemi; v porovnání s tím jsou však v ČR na nepřiměřeném pracovním postavení.¹¹ Zatímco Horáková má odlišný názor na vzdělanostní strukturu ukrajinských migrantů v ČR a ve svém výzkumu „uskutečňovaném v roce 2001 zjistila, že pouze 17 % zaměstnaných cizinců má základní vzdělání, 44 % jsou vyučeni, 27 % má maturitu a 12 % má vysokoškolské vzdělání.“¹²

---

⁸ Srov. Cizinci s živnostenským oprávněním podle státního občanství. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/1C0030815E>>.

⁹ Srov. KOCOUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

¹⁰ GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Zaverena_zprava_2.pdf>.

¹¹ Srov. DRBOHLAV, D. Ukrajinská komunita v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.

¹² HORÁKOVÁ, M. Zaměstnávání cizinců v České republice. Dostupné na WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/zamci2.pdf>>.

Rozdíly v míře využívání kvalifikace podle dosažené úrovně vzdělání existují jen u pracovních migrantů mužského pohlaví. Středoškoláci z technických škol využívají svou kvalifikaci pouze částečně, zatímco absolventi netechnických středních škol a vyšších odborných škol jsou na tom ve využívání svých znalostí nejhůře (viz Příloha III.).¹³

1.4 Zprostředkování záležitostí spojených s prací či podnikáním

Zahraniční pracovníci, kteří do Česka směřují za prací, využívají nejčastěji k zařízení či zprostředkování nejrůznějších záležitostí spojených s prací či podnikáním především své známé a přátelé, kteří pocházejí ze stejné země jako oni a nějakou dobu už v ČR působí (viz Příloha IV.). Mnoho zahraničních pracovníků se spoléhá na zprostředkovatelské agentury, které za ně vyřídí veškerou potřebnou dokumentaci (viz kap. 1.7).

1.5 Překážky spojené s prací

Člověk, který přijde do cizí země, se v zásadě nemůže vyhnout překážkám, které jsou spojené s jeho zaměstnáním. Myslí se jimi překážky k získání zaměstnání a jindy také faktory, jimiž cizinci na trhu práce zaujímají marginální pozice. Struktura těchto překážek je ovlivňována především pobytovým statutem, státní příslušností a kulturou, přičemž ne všichni cizinci na českém trhu práce je musí pociťovat ve stejné míře.

Nejčastějšími překážkami v práci a podnikání cizince v ČR je neznalost legislativy a daňového systému, přehnaná administrativa a neznalost českého jazyka. Používání češtiny v zaměstnání se však různí mezi muži a ženami,

---

¹³ Srov. KOCOUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW: http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf.

kdy ji používá 96 % mužů a 88 % žen. Tento procentuální rozdíl je dán především skutečností, že muži častěji a více pracují s českými kolegy a kolegyněmi.¹⁴

1.5.1 Institucionální/administrativní překážky

Cizinci ze třetích zemí s trvalým nebo přechodným pobytem mohou participovat na trhu práce stejně jako občané ČR. Jejich přístup k zaměstnání na území ČR je umožněn ve chvíli, kdy je jim prodloužené pracovní povolení nebo je jim přidělena tzv. „zelená karta“ která dává svému držiteli stejná práva a povinnosti jako zaměstnanci tuzemskému (viz kap. 3.2).¹⁵

Dalším problémem je neinformovanost na straně některých úředníků. Ti, kteří se touto problematikou nezabývají každodenně, zaměňují či směšují práva a povinnosti jednotlivých pobytových statusů a také podle toho mnohdy i jednají. Výjimkou není ani rozdílná interpretace některých právních ustanovení a následné vydávání odlišných rozhodnutí v identických situacích.¹⁶

Neprofesionální jednání vůči cizincům není taktéž výjimkou. Skutečností je také neefektivní komunikace. Úředníci, kteří hovoří k cizinci „úředním“ jazykem, mnohdy nesrozumitelným i občanovi ČR, je spíše pravidlem, než výjimkou.

1.5.2 Překážky na straně migrantů

Jazyková bariéra postihuje zpočátku více či méně všechny cizince bez ohledu na zemi původu a pobytový status. Člověk může hovořit relativně plynule česky, problémy však může působit jiný přízvuk nebo jazykové interference.¹⁷ Z šetření

---

¹⁴ Srov. KOCOUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

¹⁵ Srov. DANĚK, M., SUCHÁ, B. Novela zákona o zaměstnanosti – od cizinců k agenturám. Dostupné na WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-zakona-o-zamestnanosti-od-cizincu-k-agenturam-55002.html>>.

¹⁶ Srov. KOCOUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

¹⁷ Srov. KOCOUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

a výzkumů, které byly v posledních letech uskutečněny, vyvstává, že „namísto politických bariér začínají o to více působit bariéry interkulturní, kterými se zabývají mnohé neziskové organizace a snaží se tyto bariéry postupně snižovat.¹⁸

Mnozí migranti při vstupu do ČR nemají dostatek informací, aby se zorientovali ve zdejší společnosti a vyřídili si alespoň základní věci spojené s životem v této zemi. Vietnamci například často neprojevují vůbec žádný zájem o informace, které nabízejí české úřady či neziskové organizace, a důvěryhodněji vnímají informace předávané v rámci vlastní komunity. Mezi oblastmi, ve kterých se cizinci dostatečně neorientují, najdeme kromě platné legislativy také velmi slabé nebo nulové povědomí o vlastních právech a povinnostech a neznalost a neschopnost napsat životopis či absolvovat přijímací řízení. Často se stává, že se raději ani neobrátní s žádostí o radu na úřad práce, aby na sebe neupozornili a nepřišli o povolení k pobytu.¹⁹

Z hlediska zařazování na pracovní místa je o cizince vyučené v dělnických profesích velký zájem. Problémem je však jejich neschopnost doložit kvalifikaci a získanou praxi v zemi původu.²⁰ Ukrajínští pracovníci v ČR mají navíc problémy s uznáním kvalifikace vůbec a to díky tamnímu odlišnému systému školství.²¹

---

¹⁸ Srov. DRBOHLAV, D., JÁNSKÁ, E., ŠELEPOVÁ, P. Ukrajinská komunita v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.

¹⁹ Srov. KOCUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

²⁰ Srov. KOCUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

²¹ Srov. DRBOHLAV, D., JÁNSKÁ, E., ŠELEPOVÁ, P. Ukrajinská komunita v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.

1.5.3 Překážky na straně zaměstnavatelů

Jak z výzkumu z roku 2007 vyplynulo, poměrně hodně zaměstnavatelů se domnívá, že zaměstnávání cizinců s sebou nese množství administrativy navíc.²²

Další překážkou integrace migrantů na trh práce, a také faktorem vytlačujícím tyto lidi do marginálních oblastí, je snaha některých zaměstnavatelů co nejvíce vydělávat na levné pracovní síle. To se uskutečňuje přes spolupráci s družstvy či agenturami práce dodávajícími pracovníky na základě smluv o dílo. V neposlední řadě sem patří také předsudečné, stereotypní vnímání migrantů některými zaměstnavateli, což vede k tomu, že cizince nezaměstnají vůbec či na pozici mimo jejich kvalifikaci či v nedůstojných podmínkách.

1.6 Cizinci na trhu práce v ČR v letech 1997-2008

Český trh práce za posledních 11 let prošel řadou změn, které určovaly a dosud určují vstup zahraničních pracovníků do českých podniků. „Česká republika uzavřela řadu bilaterálních dohod v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení s hlavními zdrojovými zeměmi pracovních migrací. Základní principy politiky vlády ČR v oblasti mezinárodních migrací byly formulovány vládním usnesením č. 55 z 13. ledna 2003.“²³ Za zásadní krok však lze považovat harmonizaci českých právních norem s evropskými a změnu politiky směrem ke kvalifikovaným cizincům ze „třetích zemí“.

Počet zaměstnaných cizinců vzrostl během deseti let (1997-2007) o 115 069 osob, přičemž v mezidobí zaznamenal strmý propad, a to pod vlivem legislativních změn, které česká vláda v té době přijala. Od konce roku 1997

---

²² Šrov. KOCOUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

²³ HORÁKOVÁ, M. Cizinci na trhu práce v České republice v letech 1994-2004. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/300/Horakova-cizinci_1994-2004.pdf>.

do konce roku 2007 se nakonec zvýšila zaměstnanost cizinců ze 193 958 na 309 027 osob (viz Příloha V.).²⁴

Po vstupu České republiky do Evropské unie (1.5. 2004) došlo ke změně struktury zaměstnanosti cizinců. Občané EU již nepotřebují pracovní povolení, pouze jejich zaměstnavatelé mají povinnost informovat příslušný úřad práce, že zaměstnávají občana EU. Tímto krokem se snížil počet povolení k zaměstnání, ale naopak se zvýšil počet cizinců v postavení zaměstnanců a to na úkor cizinců podnikajících na základě živnostenského oprávnění.

Jak již bylo zmíněno výše, na konci roku 2007 bylo na trhu práce České republiky evidováno celkem 309 027 cizinců, z nichž 240 242 bylo v postavení zaměstnanců a 68 785 cizinců podnikalo na základě živnostenského oprávnění. „Cizinci podnikající na základě živnostenského oprávnění jsou na trhu práce flexibilnější, než-li cizinci s povolením k zaměstnání, kteří jsou vázáni na určité pracovní místo u konkrétního zaměstnavatele.“²⁵

Z Přílohy VI., lze názorně vyčíst, že nejpočetnější skupinou pracovních migrantů v ČR jsou občané státní příslušnosti Ukrajiny. Za nimi jsou občané Slovenské státní příslušnosti a třetí stejnorodou a nejpočetněji zaměstnanou skupinu jsou Vietnamci.²⁶

1.7 Zprostředkovatelské agentury/agentury práce

Zprostředkovatelské agentury fungují již po celém západním světě. „Zákonem bylo agenturní zaměstnávání podrobněji kodifikováno až v roce 2004.“²⁷ Obecně lze říci, že to jsou firmy, které zajišťují dodávání pracovníků ze zahraničí na český trh práce. Obrací se na ně především občané ze vzdálenějších zemí (Vietnam, Mongolsko, Moldávie, Čína), kteří mají zájem pracovat v ČR, ale nemají

---

²⁴ Srov. Zaměstnanost cizinců v ČR podle postavení v zaměstnání v letech 1997-2007. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/1C0030815D>>.

²⁵ HORÁKOVÁ, M. Cizinci na trhu práce v České republice v letech 1994-2004. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/300/Horakova-cizinci_1994-2004.pdf>.

²⁶ Srov. Zaměstnaní cizinci podle státní příslušnosti. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/1C0030814E>>.

²⁷ SOUKUP, T. Důstojná práce v ČR? Národní zpráva ILO. Dostupné na: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_272.pdf>.

prostředky či příbuzné, za kterými by sem přišli, a kteří by jim pomohli s vyřizováním potřebných povolení apod., ale i občané např. Ukrajiny, kde však tento systém funguje spíše na principu tzv. „klientského systému“ (viz kap. 3.2).

„Podstatou agenturního zaměstnávání je, že agenturní zaměstnanci sice uzavírají pracovněprávní vztah s agenturou práce, vlastní pracovní činnost ale provádějí ve prospěch a podle pokynů jiného subjektu – uživatele.“²⁸ Agenturní zaměstnanci jsou zaměstnáni agenturou práce za účelem dočasného přidělení k výkonu práce; hlavní výhodou toho způsobu zaměstnávání je flexibilita zaměstnance. Tato flexibilita mimo jiné spočívá v relativně jednoduchém ukončení pracovní činnosti v porovnání s běžným pracovním poměrem. V ČR dnes funguje více než 2000 agentur, které se specializují na zaměstnávání cizinců. Ne všechny však dodržují pravidla, která svým klientům na počátku slíbí a mnohdy jim poskytují nedůstojné životní podmínky.

Zaměstnavatelé agenturní zaměstnávání velmi vítají, kdežto odbory upozorňují na to, že je to v podstatě „moderní otroctví“. Poukazují především na rozdílné pracovní a mzdové podmínky a usilují o větší regulaci a kontrolu agenturního zaměstnávání.²⁹

Agenturní zaměstnávání se rozšířilo po celé Evropské unii. Vzhledem k častému zneužívání cizinců těmito agenturami připravuje EU směrnici o agenturním zaměstnávání.³⁰

1.8 „Klientský systém“

O „klientském systému“, jinak také „klientuře“, se hovoří především v souvislosti s pracovní migrací z Ukrajiny. Také druhá nejpočetnější skupina pracovních migrantů v ČR, Vietnamci, se už stále častěji obrací na služby zprostředkovatele z řad vlastní komunity v ČR. Termín „klientský systém“ je dnes už zažitým

---

²⁸ ŠKUBAL, J., BALINSKÁ, I. Směrnice o agenturních zaměstnancích. Dostupné na WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/smernice-o-agenturnich-zamestnancich-55353.html>>.

²⁹ Srov. SOUKUP, T. Důstojná práce v ČR? Národní zpráva ILO. Dostupné na: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_272.pdf>.

³⁰ Srov. Poplach mezi otrokáři. Dostupné na WWW: <<http://www.blisty.cz/2009/2/25/art45528.html>>.

(avšak nepřesným) označením sítě vztahů a služeb, jejíž ústřední funkcí je zprostředkování volných pracovních míst migrantům, kteří do České republiky přichází.³¹ „Dynamika v rámci tohoto prostředí je průběžně generována střetáváním faktorů země původu, kterými jsou například vývoj nezaměstnanosti, populační nárůst/pokles a faktorů hostitelské země jako například poptávka na trhu práce, změny migrační legislativy nebo vývoj trhu s nemovitostmi.“³² V podstatě se jedná o prvotní adaptaci na trhu práce za pomoci neformálního prostředníka ze země původu nebo ze stejného kulturního okruhu a pomoc je v zásadě založená na kolektivní strategii ekonomického přežití.³³

„Klientský systém“ má své kořeny v ČR v první polovině devadesátých let, kdy se na činnosti zprostředkovatelů pokoušely vydělávat skupiny ukrajinského organizovaného zločinu.³⁴ Mnozí čeští zaměstnavatelé model „klientury“ přijali s vidinou úspory práce při vyřizování legality pobytu zaměstnanců. Dalším důvodem přijetí instituce „klientury“ byla flexibilita v dodávání pracovníků, jež jim nabízeli zprostředkovatelé a s ní zbavení se také odpovědnosti za pracovníky, kteří měli uzavřenou smlouvu se zprostředkovatelem a nikoli s podnikem, kde vykonávali práci.³⁵

Klient je člověk zajišťující odbyt zpravidla nekvalifikované práce v ČR a současně uspokojující poptávku na zdejšímu trhu práce. Takovýto člověk má dobré zázemí ve zdrojových oblastech migrace, kde realizuje nábor pracovníků prostřednictvím neformálních sítí.³⁶ „Klientem často bývá známý ze stejné vesnice nebo dokonce příbuzný. Pracovník pod klientem neví, co a kde bude dělat

---

³¹ NEKORJAK, M. Co je to „klientský systém“? Dostupné na WWW: <<http://migration4media.net/node/13>>.

³² ČERNÍK, J. Klientský systém jako quasi-feudalismus v Česku . Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/JCernik_Klientura_1.pdf>.

³³ Srov. GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/JCernik_Klientura_1.pdf>.

³⁴ Srov. NEKORJAK, M. Co je to „klientský systém“? Dostupné na WWW: <<http://migration4media.net/node/13>>.

³⁵ Srov. ČERNÍK, J. Klientstký systém jako quasi-feudalismus v Česku. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/JCernik_Klientura_1.pdf>.

³⁶ Srov. ČERNÍK, J. Klientský systém jako quasi-feudalismus v Česku . Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/JCernik_Klientura_1.pdf>.

druhý den. Nemá přehled o krocích, které klient podniká a které se ho přímo dotýkají.“³⁷

Tito zprostředkovatelé práce jsou v mimořádném postavení. Pro mnohé zahraniční pracovníky znamenají až nepostradatelnost minimálně do doby, kdy se dokáží v novém prostředí alespoň trochu orientovat sami. Systém umožňuje, aby peníze, které si pracovníci vydělají nejprve dostal jejich zprostředkovatel, který jim mnohdy strhne celou polovinu mzdy za ubytování, vybavení dokumentů, povinné finanční odvody a také částku, kterou si od něho případně půjčili, a to včetně úroku. Pod kontrolou mohou mít kromě peněz také jejich doklady. Zástava dokumentů v prostředí neformálních vztahů slouží k zajištění poslušnosti a jednostrannému dodržování závazků.³⁸ Klienta lze mnohdy označit za vykořisťovatele, který má dostatek možností pro kořistnické jednání vůči pracovníkům a prohlubování jejich závislosti na něm.³⁹

Obecně lze říci, že „klientský systém v teorii a praxi odporuje ideálu rovnosti všech lidí a zásadám na nichž stojí lidská práva“.⁴⁰ Jeho činnost probíhá v mimoprávní oblasti a mnohdy právě i za hranicí práva. Násilné prostředí zde také není cizí a tak už ze své podstaty odporuje západnímu ideálu lidské svobody. „Jedinou cestou, jak se zbavit tohoto systému je osvěta pracovníků v podobě vyjasnění jejich práv a povinností vůči tomuto státu.“⁴¹ Komplikací toho je, že ač mají nejrůznější organizace snahu zamést s „klientským systémem“, většina cizinců (z východu Evropy a Asie), přicházející na český trh práce není zvyklá na funkční stát včetně potřebných procedur a nemá povědomí o svých právech. Nutno podotknout, že „klientských“ služeb využívá až polovina pracujících

---

³⁷ ČERNÍK, J. Klientský systém jako quasi-feudalismus v Česku. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/JCernik_Klientura_1.pdf>.

³⁸ Srov. NEKORJAK, M. Co je to „klientský systém“? Dostupné na WWW: <<http://migration4media.net/node/13>>.

³⁹ Srov. GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/JCernik_Klientura_1.pdf>.

⁴⁰ Klientský systém – návrhy Poradny pro občanství. Dostupné na WWW: <http://www.diskriminace.info/dp-migrace/klientura_navrhy_2005.phtml>.

⁴¹ Ukrajinci (nejen) v České republice. Dostupné na WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1410.html>>.

Ukrajinců v ČR a až čtvrtina zaměstnavatelů nabírá cizince prostřednictvím specializovaných agentur.⁴²

I přes to, že má v sobě „klientský systém“ mnohá velká nebezpečí, nelze ho hodnotit pouze negativně. „Klientelismus odpovídá na reálné potřeby řady lidí, klientelismus nouzově plní i mnoho zcela legitimních nebo i pozitivních funkcí jako je právní poradenství v nepřehledném systému českého imigračního práva či ochrana před násilím ze strany mafie.“⁴³

1.9 Vykořisťování pracovních migrantů

Problematiku vykořisťování ve světě je velmi těžké statisticky popsat. Současně se liší odhady odborníků o počtu osob, kteří jsou ročně vykořisťováni. Podle jedné z posledních studií Mezinárodní organizace práce je na celém světě 12,3 milionů osob obětí nucené práce. Navíc je z toho počtu ještě 2,4 milionu osob současně obchodováno za tímto účelem. Roční zisky pachatelů jsou odhadovány až na 31,6 miliard USD. Obchod lidmi a nucenou prací se tak řadí mezi nejvýnosnější formy mezinárodního organizovaného zločinu.⁴⁴

Mezi Ukrajinci jsou nechvalně známé praktiky přepadávání ve vlacích, když odvázejí vydělané peníze své rodině na Ukrajinu, vydírání a vyhrožování ze strany ukrajinské mafie nebo zprostředkovatele práce/„klienta“.

V komunitě Vietnamců jsou nejvíce zranitelnou skupinou pracovních migrantů příslušníci tzv. „čerstvé vlny“ migrantů po roce 2000, kteří jsou svými vlastními soukmenovci žijícími v ČR označováni jako naivní a hloupi. Velká většina z nich se sem dostala prostřednictvím neregistrované agentury, čili nelegálně, bez pracovního víza, aniž by o tom věděli. Vykořisťování se zde odehrává především prostřednictvím práce v domácnosti, práce ve sweatshopech (malé nelegální

---

⁴² Srov. NEKORJAK, M. Co je to „klientský systém“? Dostupné na WWW: <<http://migration4media.net/node/13>>.

⁴³ Klientský systém – návrhy Poradny pro občanství. Dostupné na WWW: <http://www.diskriminace.info/dp-migrace/klientura_navrhy_2005.phtml>.

⁴⁴ Srov. PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW: <<http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

výrobní dílny, např. tabákové, šicí apod.) a prodejem zboží, vše za nedůstojných podmínek a s minimální mzdou.⁴⁵

1.10 Světová finanční/hospodářská krize

Světová finanční resp. hospodářská krize, která dnes ovládá finanční trhy po celém světě, je důsledkem americké hypoteční krize, jež se v USA začala projevovat od poloviny března 2008. K jejímu následnému zhoršení došlo v červenci 2008 a do Evropy se dostala v polovině srpna téhož roku.⁴⁶

Její vznik zapříčila neobezřetnost amerických bank, které poskytovaly hypoteční úvěry téměř všem, aniž by braly zřetel na možnost nesolventnosti svých klientů. „Tato toxická aktiva se přenesla do celého světa k investorům napříč subjekty finančního sektoru. Vlivem poklesu kvality úvěrového portfolia a přecenění rizika však následně hodnota cenných papírů s vazbou na problematická aktiva dramaticky poklesla.“⁴⁷ Tímto se mezi bankami začala šířit nedůvěra a přestávaly si navzájem půjčovat peníze a ze světové finanční krize se tak postupně stala světová krize hospodářská.

V České republice se krize finančního sektoru doposud příliš nedotkla. V bankovním sektoru se přistupuje k přitvrzování úrokových a neúrokových podmínek. Zřetelněji je však krizi vidět v reálném sektoru, kde od podzimu 2008 dochází ke snižování výroby ve velkých průmyslových podnicích, s čímž je téměř neodmyslitelně spojeno hromadné propouštění zaměstnanců. „Během čtvrtého čtvrtletí přišlo o práci na 37 000 kmenových zaměstnanců (z odvětví nábytkářského, oděvního, textilního a sklářského) a 17 000 agenturních pracovníků (zejména z gumárenství, elektroniky a výroby aut).“⁴⁸

---

⁴⁵ Srov. PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW:

<<http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

⁴⁶ Srov. TOPOLÁNEK, M. Dopady světové finanční krize na Českou republiku. Dostupné na WWW: <http://www.fragmenty.cz/iy328.htm>.

⁴⁷ TOPOLÁNEK, M. Dopady světové finanční krize na Českou republiku. Dostupné na WWW: <<http://www.fragmenty.cz/iy328.htm>>.

⁴⁸ Krize decimuje český průmysl. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/161051-krize-decimuje-cesky-prumysl-na-konci-roku-se-opet-zritil.html>>.

Jednotlivé státy se snaží přijít na způsob, jak tuto situaci odvrátit a zajistit stabilitu ekonomické situace země. Francouzský prezident Nikolas Sarkozy dokonce navrhoval možnost přesunutí výroby automobilů francouzských značek z ČR zpět do Francie.⁴⁹ Později se této myšlenky pod tlakem českého premiéra Mirka Topolánka sice vzdal, ale dodal, že stáhnout by se měly z ČR alespoň některé montážní linky.⁵⁰

Česká republika je během svého předsednictví Evropské unii postavena před nelehký úkol, kterým je hledání vhodného řešení této krize, více než ostatní země. Během jara se konají oficiální i neoficiální evropské summity, věnující se této problematice, během nichž by se státy měly dohodnout na jednotném řešení či jiných dílčích řešeních, která by však neohrožovala ostatní členské státy EU a současně zabránila protekcionismu.

1.10.1 Dopady finanční/hospodářské krize a rizika spojená se zaměstnáváním cizinců na českém trhu práce

Dopady finanční/hospodářské krize v oblasti zaměstnanosti se projevují v první řadě prostřednictvím propouštění agenturních zaměstnanců včetně zahraničních pracovníků, kteří do České republiky mnohdy přijíždějí z míst stovek tisíc kilometrů vzdálených, aby zde mohli pracovat.

První propouštění začalo již na podzim 2008 a v letošním roce tomu nebude jinak. „Podle odhadů Ministerstva vnitra se v prvním čtvrtletí tohoto roku ocitne bez práce až 12 000 zahraničních pracovníků. V první polovině roku 2009 vyprší platnost až 68 000 povolení k zaměstnání. Jedná se především o pracovníky z Ukrajiny, Vietnamu, Mongolska a Moldavska.“⁵¹ Tisíce cizinců, kteří takto přijdou o práci, se mohou velmi snadno stát časovanou bombou. Již v prvním

---

⁴⁹ Srov. Sarkozy chce vrátit výrobu auto do Francie. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/160633-sarkozy-chce-vratit-vyrobu-aut-z-ceska-zpet-do-francie.html>>.

⁵⁰ Srov. Sarkozy vzdal velké stěhování továren z Česka do Francie. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/160842-sarkozy-vzdal-velke-stehovani-tovaren-z-ceska-do-francie.html>>.

⁵¹ MALÍKOVÁ, J. Hospodářská krize a propouštění zahraničních pracovníků. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-hospodarska-krize-a-propousteni-zahranicnich-pracovniku.aspx>>.

čtvrtletí roku 2009 by mohlo být propuštěno až 12 000 zahraničních pracovníků, z nichž 10–15 % (přibližně 18 000) skončí v rukou zločineckých struktur.⁵² Pracovníci ze zahraničí, ale samozřejmě nejen oni, kteří v ČR přijdou o práci se následně dostávají do situace hmotné nouze, kdy se pohybují na hranici legality. Své dopady to má poté i na bezpečnostní situaci země. Ministr vnitra „Langer varuje před zapojením těchto lidí do kriminálních aktivit, organizovaného zločinu, do drogové kriminality. K výrobě a distribuci drog se uchylují často Vietnamci. Dalším jejich „oblíbeným oborem“ je padělání peněz, hlavně eura a kreditních karet.“⁵³

Díky odlivu mnoha cizinců z bližších zemí pomalu a jistě krachují ubytovny. V Plzni například zůstávají pouze Vietnamci a Mongolové, pro něž je návrat do vlasti velmi nákladný a vyvíjejí úsilí, aby našli nové zaměstnání.⁵⁴

V blízké budoucnosti lze tedy podle odhadů předpokládat nárůst násilné trestné činnosti (vydírání a vymáhání poplatků za poskytnutou ochranu, násilné formy ovládnutí zájmových ekonomických subjektů, praní špinavých peněz apod.).

1.10.2 Opatření k omezení přílivu zahraničních pracovníků

Finanční krize, která se ČR dotýká stejně jako ostatních zemí, světa s sebou nese nutná řešení, která je potřeba řešit na poli trhu práce, a nejen zde. Jedním z nich je pochopitelně i zaměstnávání cizinců.

Jako první se zdá být nutností omezení přílivu cizinců, které sem zprostředkovatelské agentury, i přes současnou krizi hospodářství, neustále chrlí. Je proto nutné přijmout určitá opatření, která přístup na české území ekonomickým migrantům zpřísní nebo znesnadní. Dalším opatřením je soupis prací, na které lze cizince najmout, podle kterých budou zprostředkovatelské agentury cizince na český trh práce dodávat. Od dubna 2009 dochází také

---

⁵² Srov. Gangy přitáhnout až 15 procent cizinců bez práce. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/160724-gangy-pritahnou-az-15-procent-cizincu-bez-prace.html>>.

⁵³ Gangy přitáhnout až 15 procent cizinců bez práce. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/160724-gangy-pritahnou-az-15-procent-cizincu-bez-prace.html>>.

⁵⁴ Kvůli nezaměstnaným cizincům krachují plzeňské ubytovny. Dostupné na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/209411000140119-udalosti-v-regionech-praha/obsah/70160-kvuli-nezamestnanym-cizincum-krachuji-plzenske-ubytovny/>>.

ke ztenčování seznamu udělených víz nad 90 dní za účelem práce v ČR a spolu s tím také k častějším kontrolám ubytoven i firem, v nichž se cizinci pohybují.⁵⁵ Dále je v plánu opatření, kdy firmy budou muset hradit svým zaměstnancům s prošlým pobytovým oprávněním náklady na vycestování. Toto opatření směřuje k důkladnému promyšlení zaměstnavatelů, zda přijmou tuzemského či zahraničního pracovníka.⁵⁶

Jedním z možných řešení, jak omezit příliv zahraničních pracovníků a také zajistit, aby pracovní agentury pracovaly zodpovědněji, je zřízení určitého garančního fondu, jako je tomu např. u cestovních kanceláří, které svým klientům ručí vrácením peněz, které do nich vložili za účelem nákupu zájezdu. V tomto případě by se jednalo pouze o zprostředkování a garantování práce na určitou smlouvenou dobu.⁵⁷

1.10.3 Projekt „Dobrovolné návraty“

Ještě v létě 2008 volala vláda ČR po tom, aby sem proudili zahraniční pracovníci, protože ekonomičtí odborníci se domnívali, že nám finanční krize vyhne. Dnes je tomu naopak a z úst ministra vnitra slyšíme slova jako: „Děkujeme a odjeďte“ směřované k cizincům, kteří se dostali díky ztrátě práce do problémů. Do ledna 2009 přestalo pracovat v českých podnicích a firmách zhruba 12 000 cizinců a do konce roku jich má být dalších přibližně 70 000.⁵⁸

Od 16. února 2009 nabízí Ministerstvo vnitra prvním 2000 zájemcům možnost dobrovolného návratu do země původu prostřednictvím projektu „Dobrovolné návraty“. Projekt je směřován k zahraničním pracovníkům, kteří v ČR přišli o práci a nemají prostředky na živobytí.

---

⁵⁵ VRÁTNÝ, J. pers. com. 1.4. 2009. Beseda s cizineckou policií. České Budějovice.

⁵⁶ Srov. Gangy přitáhnout až 15 procent cizinců bez práce. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/160724-gangy-pritahnou-az-15-procent-cizincu-bez-prace.html>>.

⁵⁷ Co s cizinci, kteří přišli o práci. Dostupné na: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/209411000100120-udalosti/obsah/70242-co-s-cizincema-keri-prisli-o-praci/>>.

⁵⁸ Co s cizinci, kteří přišli o práci. Dostupné na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/209411000100120-udalosti/obsah/70242-co-s-cizincema-keri-prisli-o-praci/>>.

Podmínkou účasti na tomto projektu je, aby byl zájemce cizincem (z nečlenské země EU) s platným pobytovým povolením uděleným nad 90 dnů nebo měl platný výjezdní příkaz. Cizinec, který nemá prostředky uhradit si cestu do vlasti sám a nebylo mu vydáno správní rozhodnutí o vyhoštění.⁵⁹

Účastník tohoto projektu tak má možnost získat zdarma zajištění dopravy do země původu včetně všech poplatků spojených s vycestováním (letenka, předvýjezdová i transitní asistence). Dále příspěvek ve výši 500 EUR pro dospělého a 250 EUR pro dítě do 15 let, který je poskytován při odletu. Na dobu od registrace do odjezdu z ČR je zajištěno nouzové ubytování včetně základní stravy.⁶⁰ Dále je poskytnuta jistota, že účast v tomto projektu v budoucnosti nebrání v přicestování zpět do ČR.⁶¹ Vzhledem k zájmu, který o tento projekt cizinci projeví, došlo 1. dubna 2009 k navýšení možného počtu zájemců o účast na projektu a to o dalších 1 000 zájemců. Ti, kteří přesáhnou hranici 2 000 zájemců, už dostanou „pouze“ 400 EUR (děti 200 EUR).⁶²

Cílem projektu je zabránit nárůstu případných patologických jevů ve společnosti, vzrůstu kriminality a propadnutí nezaměstnaných cizinců do ilegality a obchodu lidmi.

---

⁵⁹ Srov. Projekt dobrovolných návratů. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/projekt-dobrovolnych-navratu.aspx>>.

⁶⁰ Srov. Projekt dobrovolných návratů. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/projekt-dobrovolnych-navratu.aspx>>.

⁶¹ Co s cizinci, kteří přišli o práci. Dostupné na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/209411000100120-udalosti/obsah/70242-co-s-cizincema-kteri-prisli-o-praci/>>.

⁶² ŠILHOVÁ, J. pers. com 1.4. 2009. Beseda s cizineckou policií. České Budějovice.

2 Pracovní migrace

2.1 Vymezení pojmů migrace a pracovní migrace

Pojmem migrace se má na mysli pohyb či přechodná změna, jako například sezónní nebo denní pohyb. Migrace obyvatelstva má vliv na rozmístění obyvatel v určité oblasti a také na celkový počet obyvatel v regionu a populační strukturu státu nebo města.⁶³ „Je to komplexně podmíněný proces. Je jak příčinou, tak i důsledkem prostorových změn v organizaci společnosti. Je to fenomén, jev, děj, motor, hrozba, řešení, cíl, komplikace i výhoda.“⁶⁴ Migrační trendy jsou charakterizovány dvěma základními směry pohybů: Jiho-Sever a Východo-Západ. Tyto trendy ovlivňují specifické vlivy, jež se obecně označují jako „push“ a „pull“ faktory. Prostřednictvím těchto faktorů lze migraci dělit do dvou základních proudů a to na migraci politickou a ekonomickou (pracovní).⁶⁵

Pracovní migrace je nedílnou součástí globalizačních procesů. Z historického hlediska však není ničím novým. Migrace má své příčiny i směr. V moderních ekonomikách jde především o hledání pracovních míst s vysokou úrovní produktivity práce. Pracovní síla směřuje zejména tam, kde je tato produktivita (a tím i mzdy) vyšší. Jejím výsledkem je tedy pohyb pracovních sil mezi více a méně rozvinutými regiony. Vzhledem k tomu, že globalizace stále více rozšiřuje spádové území, musí Evropská unie řešit, namísto migrace vnitro-evropské, problémy spojené s migrací transkontinentální (z Asie a Afriky).⁶⁶ S migrací se pojí nejen pohyb z místa na místo, ale také při ní dochází ke změně v sociální příslušnosti migranta.⁶⁷

---

⁶³ VÁVRA, J. Migrace. Dostupné na WWW:

<<http://tyto.tul.cz/~jaroslav.vavra/STUDY/RS2/RG2SP/Migrace.htm>>.

⁶⁴ Srov. VOJTKOVÁ, M. Teorie mezinárodní migrace. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=253&lst=119>>.

⁶⁵ Srov. VÁVRA, J. Migrace. Dostupné na WWW:

<<http://tyto.tul.cz/~jaroslav.vavra/STUDY/RS2/RG2SP/Migrace.htm>>.

⁶⁶ Srov. KUCHAR, P. *Trh práce*. s. 45.

⁶⁷ Srov. GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/JCernik_Klientura_1.pdf>.

2.2 Migrace

Migrace vždy byla, je a bude součástí dějin lidstva. „Jedná se o podstatnou, nevyhnutelnou a potencionálně užitečnou součást ekonomiky a sociálního života každé země a oblasti.“⁶⁸ Několik století byla Evropa hlavním kolonizátorem, jejíž obyvatelstvo odcházelo osidlovat Nový svět a jiné kolonie. Zvrat přišel až po Druhé světové válce, kdy se migrační vlna obrátila směrem do Evropy.⁶⁹

„Od konce 90. let se v západní Evropě množí pokusy redefinovat „společenskou smlouvu“ mezi přistěhovalci a přijímajícími zeměmi takovým způsobem, aby hlavní tíha přizpůsobení ležela na přistěhovalci.“⁷⁰ S tímto tématem také souvisel Občanský summit o migraci, který se konal během francouzského předsednictví Evropské unii 17. a 18. října 2008 v Paříži. Francie zde navrhla možnosti týkající se společného řízení migračních toků a společného rozvoje, reprezentované ve formě Evropského paktu o migraci a azylu. K jeho ratifikaci došlo ve dnech 3. a 4. listopadu 2008 ve Vichy. Hlavní myšlenkou tohoto paktu je, aby měly vlády jednotlivých evropských států právo vybírat si takové migranty, jaké potřebují jejich trhy práce.⁷¹

Se vzrůstajícím pohybem cizinců se postupně zvyšuje také citlivost států k těmto migračním tokům. Cizinci usilující o vstup na území některého z evropských států se mnohdy musí snažit o to, aby byli přijati, prokázáním svých kvalit. Mnohé přijímací země mají obavy o svou národní identitu, soudržnost a národní bezpečnost.⁷²

---

⁶⁸ Migration in the twenty-first century. Dostupné na WWW:

<<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/en>>.

⁶⁹ Srov. BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. s. 7.

⁷⁰ BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. s. 7.

⁷¹ Srov. SEIDLOVÁ, M. „Chceme mosty, ne zdi“: Občanský summit o migraci 17. a 18. října 2008. Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/MSeidlova_ChcemeMostyNeZdi.pdf>.

⁷² Srov. BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. s. 8.

2.3 Pracovní migrace

Stejně jako dnes to byli dříve především muži, kteří odcházeli do cizích krajů, aby se za čas vrátili s penězi, které za tu dobu vydělali a dopřáli své rodině větší blahobyt. Dnes je však odchod za prací do zahraničí posuzován skrze mnohé jiné faktory, ovlivňující stávající situaci jak v zemi původu, tak i v zemi hostitelské.⁷³

Migrace za prací tedy není nic nového a zahraniční náboroví pracovníci byli už v 70. a 80. letech 20. století najímáni státem.⁷⁴ Zatímco dříve zastávali zahraniční pracovníci práce v oblasti textilního, ocelářského, sklářského a těžkého průmyslu, dnes se s nimi setkáváme již jako s osobami samostatně výdělečně činnými, pracovníky ve službách, ale nejvíce však v oblasti zpracovatelského průmyslu a stavebnictví (viz Příloha VII.).⁷⁵

Všechny země na celém světě pečlivě sledují vývoj trhu práce a současně s tím i vývoj pracovních migrací cizinců. Vždy, když v dané zemi vzroste ekonomika, spolu s ní vzroste i pracovní migrace ze zahraničí. V opačném případě vzniká ekonomická recese, stoupá nezaměstnanost a napětí na trhu práce se zvyšuje, což je typickým příkladem současné světové finanční/hospodářské krize.⁷⁶

Cizinci na českém trhu práce představují různorodou skupinu osob, které se od sebe liší státní příslušností, předchozí životní zkušeností, kulturou, zvyky, tradicemi, způsobem života, osobními předpoklady, schopností vykonávat nejrůznější práci včetně nekvalifikovaných apod. Poměrně značný rozdíl je mezi pracovními migranty ze zemí EU či USA a mezi pracovními migranty ze zemí bývalého východního bloku či Asie. Ti první zastávají především manažerské, dobře placené pozice. Ti druzí naopak přijímají manuální a hůře placenou práci.⁷⁷

---

⁷³ Srov. Kdo zajistí naši budoucnost? Migrace, pluralita a integrace. Dostupné na: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=75&PHPSESSID=dccb9f08e8cd6c53567572514dcb43d1.

⁷⁴ Srov. DRBOHLAV, D. Immigration and the Czech Republic. Dostupné na WWW: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957329>.

⁷⁵ Zaměstnanost cizinců podle OKEČ. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/1D0035F86E>.

⁷⁶ HORÁKOVÁ, M. Mezinárodní migrace a migrace cizí pracovní síly. Dostupné na WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/mezmigr.pdf>.

⁷⁷ Srov. DRBOHLAV, D. Immigration and the Czech Republic. Dostupné na WWW: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957329>.

Také Česká republika řeší ve vztahu k pracovním migracím podobné problémy jako členská země Evropské unie, kdy v ČR „na jedné straně existuje vysoká strukturální nezaměstnanost a současně neuspokojená poptávka v určitých odvětvích a oborech činností a profesí.“⁷⁸

Jedním z úkolů během českého předsednictví v čele Evropské unie je právě také „dokončení návrhu směrnice Rady o sjednoceném postupu vyřizování žádostí státních příslušníků „třetích zemí“ na jediné povolení k pobytu a výkonu práce na území členského státu a o společném souboru práv pro pracovníky z „třetích zemí“, kteří oprávněně pobývají v členském státě. V březnu 2009 byly předloženy návrhy směrnice o pobytu vnitropodnikově převáděných pracovníků a Návrh na rozšíření směrnice Rady 2004/114/ES o podmínkách přijímání státních příslušníků „třetích zemí“ za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby o stážisty odměňované mzdou a au-pair.“⁷⁹

2.3.1 Kdo, kde a kolik lidí migruje za prací

V dnešní době může žít v globálním měřítku okolo 140 000 miliónů lidí mimo svou mateřskou vlast. Celou jednu třetinu migrantů celého světa má sedm nejbohatších zemí (Německo, Francie, Velká Británie, Itálie, Japonsko, Kanada, USA). Největší část představují pracovní, ekonomicky aktivní migranti. Z hlediska celkového počtu populace na celém světě představují migranti jen 2 %, což je pouhé minimum a nutno podotknout, že existuje také vysoká zpětná migrace.⁸⁰

V České republice s 10,2 milionu obyvatel pracovalo v roce 2007 celkem 309 027 cizinců (z nich 68 785 na živnostenské oprávnění) a podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí jich 38 000 do republiky přicestovalo během

---

⁷⁸ HORÁKOVÁ, M. Mezinárodní migrace a migrace cizí pracovní síly. Dostupné na WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/mezmigr.pdf>>.

⁷⁹ Přístup k nelegální migraci v České republice a Evropské unii. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>>.

⁸⁰ Srov. DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). Dostupné na WWW:

prvních devíti měsíců roku 2008.⁸¹ „Pracovní migranti ze třetích zemí přicházení především ze států bývalého Sovětského svazu a z Vietnamu.“⁸² V roce 2008 mělo pracovní povolení již více než 85 000 cizinců a zhruba 144 000 pracovníků ze zahraničí ho ani nepotřebovalo, jelikož pocházeli ze zemí EU či Švýcarska.⁸³ K 31.2. 2009 tvořili nejpočetnější státní občanství s pracovním povolením v ČR Ukrajinci (71 532), Vietnamci (10 195) a Mongolové (9 691).⁸⁴

Podíváme-li se na tato data podrobněji, zjistíme, že ze zahraničních migrantů vykovávají manuální práci nejčastěji Ukrajinci. Peníze, které zde vydělají, posílají domů svým rodinám.⁸⁵ Vietnamci k nám přijíždějí také s úmyslem vydělat si peníze a vrátit se zpět do vlasti a zlepšit si tam socioekonomický status. Problém u nich však nastává v situaci, kdy se jim v ČR narodí děti, které začnou navštěvovat školy, čímž se jim může cesta zpět do vlasti na několik let oddálit.

2.3.2 Proč se migruje za prací?

Jak již bylo řečeno, mezinárodní migraci lze na globální úrovni charakterizovat jako příliv a odliv obyvatelstva z chudého Jihu na bohatý Sever. Bohaté země přitahují pracovní migranty. Hlavními determinantami jsou většinou hluboké disproporce v bohatství jednotlivých oblastí, v síle jednotlivých ekonomik a v následné výši životní úrovně daných společností.⁸⁶ Oblast ekonomiky je tou

---

⁸¹ Srov. KUPREŠAK, S. Migrace pracovních sil: Národy táhnou za prací. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zari-2008/narody-tahnou-za-praci/1001748/50151/>>.

⁸² GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/JCernik_Klientura_1.pdf>.

⁸³ Srov. KUPREŠAK, S. Migrace pracovních sil: Národy táhnou za prací. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zari-2008/narody-tahnou-za-praci/1001748/50151/>>.

⁸⁴ Srov. Počet pracovních povolení cizinců. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/zam_ciz_stat_prisl/?_piref37_1204418_37_1204416_1204416.statse=2000000000011&_piref37_1204418_37_1204416_1204416.statse=2000000000030&_piref37_1204418_37_1204416_1204416.send=send&_piref37_1204418_37_1204416_1204416.stat=2000000000091&_piref37_1204418_37_1204416_1204416.obdobi=E&_piref37_1204418_37_1204416_1204416.rok=2008&ok=Vyber>.

⁸⁵ Srov. GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Zaverecna_zprava_2.pdf>.

⁸⁶ Srov. DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

sférou, která nejzřetelněji pocítuje pozitivní vliv zahraničních pracovních migrantů a česká ekonomika to vnímá velmi přínosně. Pracovní imigrace se tak nejčastěji orientuje do oblastí s nízkou úrovní zaměstnanosti a do ekonomického rozvoje země.⁸⁷

Zrod ekonomicky podmíněné, pracovní migrace charakterizuje představa, že „celosvětový nárůst migrační mobility se děje především prostřednictvím fungování tří základních sil: konsolidace trhu, formování lidského a sociálního kapitálu“⁸⁸.

2.3.3 Nelegální pracovní migrace

Oblast nelegální mezinárodní migrace spojené s nelegálním zaměstnáváním je významnou celospolečensky diskutovanou otázkou. Vláda ČR se tímto tématem zabývá již dlouhodobě.⁸⁹

S nelegálním zaměstnáváním se potýká nejen Česká republika, ale i mnohé jiné evropské země. Cizinci, ze kterých se stanou nelegální pracovní migranti, se do své situace dostanou v podstatě třemi možnými způsoby. Za prvé vědomě na základně svého vlastního rozhodnutí. Za druhé nevědomě prostřednictvím zprostředkovatelské agentury nebo organizovaných skupin. Za třetí je to situace, kdy v ČR pracují a pobývají legálně, a pod vlivem nejrůznějších okolností ztratí práci. V tomto okamžiku se dostávají v důsledku špatně nastaveného zákona či vypršení pobytového režimu do ilegality.

Odhady o počtu nelegálně žijících a pracujících občanů ze zahraničí se pohybují ve velmi širokém rozpětí. Adéla Pospíchalová v jednom ze svých

---

⁸⁷ Srov. BURCIN, B., DRBOHLAV, D., KUČERA, T. Možnosti migračního řešení perspektivního úbytku a demografického stárnutí obyvatelstva České republiky. s. 654.

⁸⁸ DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

⁸⁹ Dne 23. října 2000 přijala usnesením č. 1044 Harmonogram opatření, jenž vyplývá z Aktualizované koncepce boje proti organizovanému zločinu, který byl přijat Meziresortním orgánem pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice. Posláním tohoto orgánu, jehož jednatelem je Ministerstvo práce a sociálních věcí, je zajištění vzájemné informovanosti, navrhování a zjištění využívání koordinovaných postupů s cílem zlepšení efektivity boje s nelegální mezinárodní migrací.

článků hovoří o rozpětí mezi 30 000 až 300 000 osob. „Dá se předpokládat, že nejvíce z těchto lidí k nám přichází z východní Evropy, hlavně Ukrajiny.“⁹⁰

2.3.4 Cirkulační migrace

Česká republika spolu s dalšími zeměmi Visegrádské čtyřky tvoří v oblasti mezinárodní migrace určitou nárazníkovou zónu mezi dosavadní EU a bývalým Sovětským svazem a Balkánem. Většina pracovních migrantů se v regionu Visegrádské čtyřky usazuje zpravidla krátkodobě a opakovaně. O tomto jevu se hovoří jako o cirkulační migraci, kdy velká část migrantů „pendluje“ mezi zemí původu a pracovním místem v jiné zemi a to v intervalech několika měsíců i týdnů.⁹¹

Cirkulační migrace je dnes nejvýznamnější kvalitou migračního pohybu.⁹² Dušan Drbohlav v rozhovoru s Davidem Havlíčkem uvádí, že: „Česku a potažmo celé Evropě se může vymstít politika takzvané cirkulační migrace, kdy pracovníci přichází do země jen na určitou dobu, a poté ji zase opouští.“⁹³ Leontiyeva zase apeluje na to, aby byly lépe zajištěny migrační mechanismy a nedocházelo k zbytečnému prodlužování pracovních povolení apod.⁹⁴

2.3.5 Transnacionální migrace

Od devadesátých let lze „pozorovat migrační transnacionalizaci, kdy dochází k prohlubování vazeb mezi zdrojovou a cílovou zemí. Lidé tak více cirkulují

---

⁹⁰ POSPÍCHALOVÁ, A. Člověk v tísní navrhuje legislativní změnu k omezení nelegální migrace. s. 32.

⁹¹ Srov. Visegrádské skupiny a nelegální migrace. Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.sk/rozsirovacie/clanok/zem-visegradske-skupiny-a-nelegalni-migrace>>.

⁹² Srov. DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

⁹³ Pomoc z Ukrajiny. Dostupné na WWW: <<http://fokus.respekt.cz/Pomoc-z-Ukrajiny-2005.html>>.

⁹⁴ LEONTIYEVA, Y. Tady dokážu pro Ukrajinu udělat mnohem víc. Dostupné na WWW: <<http://www.literarky.cz/index.php/?p=archiv&text=1284>>.

a udržují kontakty se zemí, ze které přišli. Často se také setkáváme s případy, že lidé produkují v zemi, kam přišli, ale reprodukují se doma, v zemi původu.“⁹⁵

Transnacionální migrace je nový pojem, který se v posledních letech objevuje čím dál častěji také v rámci ČR. Stal se ústředním pojmem teorií, podle nichž je novým trendem současných procesů migrace vznik transnacionálních sociálních polí, která propojují původní a nová místa pobytu přistěhovalců.⁹⁶ Týká se především mladších migrantů, kteří si vybudovali nové sociální sítě v zemi, do níž se přistěhovali, ale současně si také stále udržují sociální sítě a vztahy v zemi původu.⁹⁷ „Jinak řečeno, jejich životním světem je transnacionální sociální pole propojující místa jejich nového a původního domova.“⁹⁸ A jako vyústění tohoto procesu lze předpokládat slučování rodin v cílové zemi.⁹⁹

2.4 Migrace a Česko

Česká republika je také zemí, k níž migrace patří. „Území dnešní České republiky – Čechy, Morava a části Slezska – patřilo od poloviny 19. století až po 90. léta 20. století k vystěhovaleckým krajům. S výjimkou dvou návratových vln po skončení válek – v letech 1918-1920 a 1945-1949 – nebyla před rokem 1989 tato území konfrontována s rozsáhlejším přistěhovalectvím ze zahraničí.“ Silná byla v těchto dobách především emigrace, jako hybná síla pohybu lidí, která se však setkávala se snahou její silné regulace.

V době uplatňování sovětského modelu socialismu se na našem území nesetkáváme až do roku 1989 s imigračními tlaky.¹⁰⁰ V tomto období bylo sice na

---

⁹⁵ RYCHATŘÍKOVÁ, J. Kdo zajistí naši budoucnost? Migrace, pluralita a integrace. Dostupné na WWW:

<http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=75&PHPSESSID=dccb9f08e8cd6c53567572514dcb43d1>.

⁹⁶ Srov. SZALÓ, C. *Transnacionální migrace*. s. 7.

⁹⁷ Srov. Země Visegrádské skupiny a nelegální migrace. Dostupné na WWW:

<<http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/clanok/zem-visegradske-skupiny-a-nelegalni-migrace>>.

⁹⁸ SZALÓ, C. *Transnacionální migrace*. s. 8.

⁹⁹ Srov. Země Visegrádské skupiny a nelegální migrace. Dostupné na WWW:

<<http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/clanok/zem-visegradske-skupiny-a-nelegalni-migrace>>.

¹⁰⁰ Srov. BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. s. 8.

našem území mnoho zahraničních pracovníků, ti zde ovšem pracovali na základě smluv uzavřených v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP).¹⁰¹

Příchod cizinců se staví před českou společností v podstatě až po roce 1989, kdy došlo k uvolnění hranic, a politickou snahou o začlenění ČR do Evropské unie.¹⁰² „Od vzniku samostatné České republiky prošla situace v oblasti migrace zásadním vývojem. Ze země zdrojové na počátku 90. let minulého století přes období velkého přílivu žadatelů o mezinárodní ochranu a tranzitujících cizinců na přelomu 20. a 21. století se Česká republika v posledních letech stala zemí, která je pro cizince migrující za prací a obchodem cílovou zemí pro dlouhodobé či trvalé usazení.“¹⁰³ Členstvím v EU se tak na jedné straně zvyšuje přitažlivost této země jako cílové imigrační země, ale současně s tím se také dostavuje nezbytnost společného formulování Unie rámcových migračních politik a spoluurčování klíčových témat české přistěhovalecké agendy.¹⁰⁴ „Zatím Česká republika patří k zemím s poměrně nízkým podílem cizinců, na rozdíl například od Švýcarska, kde žije až 30 % imigrantů. Nicméně se ani naše země do budoucna nevyhne situaci, kdy se bude počet zde usazených cizinců rychle zvyšovat, což s sebou přinese nutnost připravit se v rámci státu na tento příliv migrantů nejen politicky, legislativně a výchovně, ale také v oblasti poskytované zdravotní péče.“¹⁰⁵

2.4.1 Tři období migrační politiky v ČR

Formování migrační politiky lze rozdělit do tří období:

V období 1990-1996 „přechod na tržní prostředí, liberalizace ekonomiky a především vytvoření trhu práce a jeho otevření vyvolaly pro některé zahraniční

---

¹⁰¹ Srov. DUŠÁNKOVÁ, O., PŘIBYL, M., ŘÍHA, J. *Cizinci a trh práce*. s. 7.

¹⁰² Srov. BURCIN, B., DRBOHLAV, D., KUČERA, T. Možnosti migračního řešení perspektivního úbytku a demografického stárnutí obyvatelstva České republiky. s. 654.

¹⁰³ Migrační politika České republiky. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx>>.

¹⁰⁴ Srov. BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. s. 205.

¹⁰⁵ SAADOUNI, Š. Multikulturní péče je především o úctě k člověku. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/SSaadouni_Multikulturnipece.pdf>.

pracovníky určitý zájem o zaměstnání v naší zemi.¹⁰⁶ Tato doba je charakteristická tím, že na území ČR mohl vstoupit v podstatě každý a svým způsobem si tu mohl dělat, co chtěl. Bylo to dáno především porevoluční uvolněnou dobou. Zákon o pobytu cizinců, účinný od září 1992, usiloval především o sledování, evidenci a možnost zásahu při odhalení nelegální migrace, nežli o její omezování.¹⁰⁷ Liberální režim migrační politiky a praxe státu v tomto období dával cizincům obrovský prostor k jejich pobytu a pohybu na území ČR.¹⁰⁸ Významným prvkem kontroly cizinců bylo podání si žádosti o dlouhodobý či trvalý pobyt na našem území. Cizinec tak měl možnost přijet jednoduše jako turista a teprve následně si najít práci a zlegalizovat svůj pobyt. Využíváním této možnosti však stoupl příliv cizinců, který byl nedostatečně usměrňovaný.¹⁰⁹

V období 1996-1999 došlo k zpřísnění cizineckých předpisů i praxe a to především vlivem stále stoupající míry nezaměstnanosti, uvědoměním si dlouhodobých dopadů nelegální migrace, ale také snahou splnit přístupní podmínky kladené EU.¹¹⁰ Vrcholným okamžikem této doby bylo přijetí restriktivního cizineckého zákona a nového azylového zákona, jež vstoupily v platnost k 1. lednu 2000. Pod vlivem těchto zákonů došlo k dočasnému zastavení migrace a nastalo oddělení dlouhodobého a trvalého pobytu.¹¹¹ Udělení statusu dlouhodobého pobytu získaného na základě pracovního povolení či povolení k podnikání však nemohlo následně vést k trvalému usídlení.

V období 1997-2008 dochází k větší konceptualizaci jednotlivých problémů migrační politiky. „Vstupem do Evropské unie v květnu 2004 je národní migrační politika ve značné míře řešena v konsensu s partnerskými zeměmi a s využitím

---

¹⁰⁶ DUŠÁNKOVÁ, O., PŘIBYL, M., ŘÍHA, J. *Cizinci a trh práce*. s. 7.

¹⁰⁷ Srov. BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. s. 221.

¹⁰⁸ Srov. BURCIN, B., DRBOHLAV, D., KUČERA, T. Možnosti migračního řešení perspektivního úbytku a demografického stárnutí obyvatelstva České republiky. s. 654.

¹⁰⁹ Srov. BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. s. 221-222.

¹¹⁰ Srov. BURCIN, B., DRBOHALV, D., Kučera, T. Možnosti migračního řešení perspektivního úbytku a demografického stárnutí obyvatelstva České republiky. s. 654.

¹¹¹ Srov. BBARŠOVÁ A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. s. 223.

instrumentů evropského práva.¹¹² Došlo ke změně institutu trvalého pobytu, o němž může cizinec požádat po pěti letech pobytu na území ČR. Úprava tohoto opatření však není doprovázena opatřeními v oblasti integrace. Dále se také začíná projevovat komplexnější a samostatnější přístup k problematice migrace. Řeší se nové otázky typu: Jaký postoj zaujmout k politikám, které se připravují a které můžeme ovlivnit?¹¹³

Rokem **2009** začíná v oblasti migrační politiky nové období, které je charakteristické změnou zákona o zaměstnanosti a zákona o pobytu cizinců. Změny, které jsou v těchto novelách obsaženy, zahrnují nejen „zelené karty“, umožňující pobyt a zaměstnání občanů z vládou vybraných zemích, ale také zrušení statusu povolení k pobytu nad 90 dní.

2.5. Psychologické aspekty migrace

Člověk, který se rozhodne migrovat ať již za prací či z jiných důvodů, je postaven před řadu otázek, na které by měl znát nebo najít odpovědi. Před tím, než učiní konečné rozhodnutí, je vystaven velmi intenzivnímu procesu zvažování všech pro a proti k plánovanému odjezdu.

2.5.1 Motivace pracovních migrantů

Člověk, který se ve svém životě rozhodne odejít do jiné země za prací, činí velké rozhodnutí, které vyžaduje značnou dávku odpovědnosti za svůj další život, ale i životy svých blízkých.¹¹⁴

Migrační motivace člověka, jenž se k tomuto kroku rozhodl, je podmíněna multifaktoriálně. Člověk v takovém případě jde až za hranice prostého kalkulu zisků a ztrát. Hlavním motivem těchto lidí je především zvýšení sociálního

---

¹¹² Migrační politika České republiky. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx>>.

¹¹³ Srov. BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. s. 221.

¹¹⁴ Srov. DIAMANT, J. *Psychologické problémy emigrace*. s. 15.

a ekonomického statusu v mateřské zemi. Vyšší mzdy v cílové zemi nabízejí prostředky k rychlejšímu akumulování peněz, než by bylo možné v jejich vlasti.¹¹⁵

Podíváme-li se na motivaci k migraci Vietnamců, rozšířila se například po roce 1989 z ekonomických a vzdělávacích důvodů na doprovázení rodinných členů. Na samém počátku u nich však také stojí zlepšení socioekonomického statusu stejně jako u ukrajinských pracovníků a dalších občanů z tzv. „třetích zemí“.¹¹⁶

2.5.2 Osobní identita

Příchod do cizí země, v níž má jedinec určitou dobu žít, má vliv na jeho sebepojetí. Cizinec musí přijmout novou roli „cizince“ a redefinovat svou identitu.

K formování nové identity je nezbytné naučit se jazyk, jímž se mluví v dané zemi. Ten je nezbytný také pro to, aby se nově příchozí mohl integrovat (pokud ovšem chce). Prostřednictvím médií má cizinec možnost poznat kulturu hostitelské země, lépe se začlenit do společnosti a mimo jiné mu umožňují udržovat kontakt i se svou vlastí a tedy i svou starou identitou.

2.5.3 Změna v osobnosti migranta, změna jeho potřeb

Osoba, která jednou migruje a vrátí se zpět, nikdy už není tím, kým bývala před svým odjezdem. Zkušenost, kterou takový jedinec získá v prostředí vyspělejší ekonomiky u něho vyvolá nevratné změny v motivacích i jeho osobních přístupech. Poté, co uspokojil potřeby, kvůli kterým původně vycestoval, se vytvářejí nové „vyšší“ potřeby. Životní úroveň takového člověka se zvyšuje a nastává vysoká pravděpodobnost, že vycestuje opět. Díky zkušenosti s prací

---

¹¹⁵ DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

¹¹⁶ Srov. KOCOUREK, J. Vietnamci v ČR. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=106>>.

v zahraničí nabývají migranti nové kvality v oblasti lidského kapitálu a pro svého zaměstnavatele jsou mnohem přitažlivější.¹¹⁷

2.5.4 *Adaptace/integrace migranta*

Migrace do nového prostředí je obecně pokládána za velmi náročný akt, který hluboce zasahuje do vnitřního prožívání a života daného jedince. Adaptace na nové podmínky v majoritní společnosti je ovlivněna mnoha faktory. Důležitým faktorem je fyzická a kulturní blízkost, přání na straně imigranta se úspěšně začlenit a geografická poloha (vzdálenost zdrojové a cílové země).¹¹⁸

Adaptační proces je velice komplexní nejen v různorodosti aspektů, kterých se dotýká, ale i přesahem do času a prostoru. Přirozeně se dotýká otázek biologických, psychologických, morálních, politických, právních, ekonomických, sociálních, kulturních i geografických. Například snahy o systematické pozitivní ovlivňování určitých aspektů ukrajinské komunity do české společnosti jsou v současnosti dosti problematické. Je to dáno především cirkulačním charakterem pohybů, který u ní převládá, a tak do značné míry úspěšné integraci brání.¹¹⁹ Problematická je i integrace Vietnamců, kteří nebyli vymezeni jako národnostní menšina.¹²⁰ Z toho pro ně následně vyplývají některá omezení a limity a to zejména v oblasti kulturní, školské a v přístupu k informacím v rodném jazyce. Problematickou je i vysoká soudržnost vietnamské komunity, která je charakteristická uzavřeností, samostatností a izolovaností bez zásadní potřeby integrovat se. Navíc jen málokteří z nich tento fakt vnímají jako překážku. „Interkulturní bariéry, kulturní šok, uzavřenost komunity a sociální patologie spojená se vzájemnou provázaností komunity, životem v provizoriu apod. stejně

---

¹¹⁷ Srov. DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i poby (Alenky v kraji divů). Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

¹¹⁸ Srov. DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

¹¹⁹ Srov. DRBOHLAV, D., JANSKÁ, E., ŠELEPOVÁ, P. Ukrajinská komunita v České republice. Dostupné na: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.

¹²⁰ Srov. Zákon 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. Dostupné na WWW:

jako nepřipravenost na tyto problémy způsobují, že příchozí jedinec není schopen volit strategie chování, které by mu umožnily přizpůsobit se a sžít se zdejším prostředím bez pomoci svých krajanů.“¹²¹ To je také jeden z důvodů, proč využívají služeb vietnamského servisu (viz kap. 1.8).

---

¹²¹ KOCOUREK, J. Vietnamci v ČR. Dostupné na WWW:
<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=106>>.

3 Legislativa zaměstnávání cizinců v ČR

3.1 Zákon o zaměstnanosti

Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti ve znění pozdějších předpisů hovoří, že zaměstnavatelé mohou na základě povolení příslušného úřadu práce získávat zaměstnance ze zahraničí na volná pracovní místa, o která nemají zájem občané ČR. Za zaměstnance ze zahraničí se podle tohoto zákona považuje fyzická osoba, která není občanem České republiky, EU ani jeho rodinným příslušníkem. Cizinci jsou zde vymezeni jako občané tzv. „třetích zemí“ a osoby bez státní příslušnosti.¹²²

Cizinci mohou být zaměstnáni na území ČR za předpokladu, že budoucí zaměstnavatel obdržel povolení získávat zaměstnance ze zahraničí a cizincům bylo uděleno individuální povolení k zaměstnání.

Zákon také hovoří o zprostředkování zaměstnání agenturami práce, které mohou zprostředkování zaměstnání provádět bezplatně nebo za úhradu, včetně úhrady, při které je dosahován zisk. Vláda může nařízením stanovit určité druhy prací, které agentury práce nemohou formou dočasného přidělení k výkonu práce u uživatele zprostředkovávat.¹²³

Kontrolní činnost v oblasti zaměstnanosti vykonávají úřady práce, ministerstvo, ve stanoveném rozsahu také celní úřady.

3.1.1 Novela zákona o zaměstnanosti č. 129/2008 Sb.

Poslanecká sněmovna 22. srpna 2008 schválila novelu zákona o zaměstnanosti a změnu dalších souvisejících zákonů, jejichž cílem je vytvoření pružnějšího pracovního trhu v ČR. Jedním z cílů této novely je podle slov ministra práce a sociálních věcí Petra Nečase, řešení situace na pracovním trhu, kde je (dnes, v době hospodářské krize, již spíše bylo) rekordní počet volných pracovních míst,

¹²² Srov. Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/z_435_2004>.

¹²³ Srov. Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/z_435_2004>.

a řadě firem se nedostávají potřební zaměstnanci.¹²⁴ Dále také došlo ke zpřísnění právní úpravy v oblasti agentur práce. Problémy, které přináší současná situace na trhu práce se částečně řešily také novelou zákona o zaměstnanosti platnou od počátku roku 2008. V předposlední novele se cizinců týkalo zpřísnění postihu výkonu nelegální práce.¹²⁵

Hlavní změnou v oblasti zaměstnávání cizinců na trhu práce v ČR je projekt „zelených karet“ a zpřísnění právní úpravy v oblasti agentur práce. Fyzická osoba může být odpovědným zástupcem pro zprostředkování zaměstnání pouze u jedné právnické osoby a současně nemůže být držitelem povolení k zprostředkování zaměstnání, jak tomu bylo dosud.¹²⁶ Každá z těchto změn přináší pozitiva i negativa a až praxe ukáže, zda byly tyto změny funkční.

3.2 Projekt „Zelené karty“

Novelou zákona o pobytu cizinců na území ČR a změnou některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je od 1. 1. 2009 zaveden nový druh povolení k dlouhodobému pobytu cizinců na území České republiky za účelem zaměstnávání ve zvláštních případech, čímž je tzv. „zelená karta“ (dále také ZK).

Tato „zelená karta“ má ve skutečnosti dvojí funkci, je v ní obsaženo jak povolení k zaměstnávání, tak povolení k pobytu. „Smyslem této úpravy je odstranění nadbytečných administrativních překážek, bránících operativnímu přístupu cizinců na trh práce v profesích, které nejsou v době 30 dnů od nahlášení volného pracovního místa úřadu práce obsazena českým občanem, občanem jiného členského státu EU nebo jejich rodinnými příslušníky.“¹²⁷

„Zelené karty“ jsou zaměřeny především na vysoce kvalifikované pracovníky s ukončeným vysokoškolským vzděláním, následně i na pracovníky s nižším

---

¹²⁴ Srov. Tisková zpráva ze dne 27. srpna 2008. Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/5633/tz_270808.pdf>.

¹²⁵ Srov. Novela zákona o zaměstnanosti. Dostupné na WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-zakona-o-zamestnanosti-55169.html>>.

¹²⁶ Srov. Novela zákona o zaměstnanosti. Dostupné na WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-zakona-o-zamestnanosti-55169.html>>.

¹²⁷ Tisková zpráva ze dne 27. srpna 2008. Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/5633/tz_270808.pdf>.

vzděláním z určených nečlenských zemí EU.¹²⁸ Nekvalifikovaní pracovníci ji také mohou dostat, ovšem s časovým omezením na dva roky, bez možnosti prodloužení její platnosti, zatímco u vysoce kvalifikovaných pracovníků je karta platná maximálně tři roky. Cílem tohoto projektu je flexibilní nábor odborníků ze zahraničí a snížení administrativní zátěže jak pro zaměstnavatele, tak pro cizince.¹²⁹ Projekt vychází z primárních potřeb podnikatelských subjektů, proto také Ministerstvo práce a sociálních věcí vede centrální evidenci aktuálních volných pracovních míst, která lze obsadit držiteli těchto karet.¹³⁰ MPSV vydává „zelené karty“ za konzultační spolupráce s jinými resorty.¹³¹

Výjimku k získání ZK představují takzvané klíčové pozice, u nichž není nutné měsíční lhůtu dodržet. Tato klíčová pozice vychází z dohody mezi podnikatelským sektorem a ministerstvem obchodu a průmyslu.¹³²

3.2.1 Kritika zelených karet

Kriticky hodnotí „zelené karty“ jak opozice, tak zástupci nevládního sektoru. Upozorňují především na to, že do Česka tak přijdou desetitisíce nekvalifikovaných i kvalifikovaných cizinců ze zemí mimo EU. Podle Nečase mají být tyto karty také určitým lékem proti nelegálnímu zaměstnávání a měly by omezit prostor organizovaným skupinám, které z něj profitují. Ve skutečnosti však lidem, kteří u nás pracují načerno, nepomohou. Cizinci mající zájem o práci v ČR prostřednictvím „zelených karet“, totiž o ně totiž budou muset zažádat v zemi původu.¹³³ Pavel Čížinský z Poradny pro občanství v rozhovoru

---

¹²⁸ Země, pro které jsou „zelené karty“ určeny :Australské společenství, Černá Hora, Chorvatská republika, Japonsko, Kanada, Korejská republika, Nový Zéland, Republika Bosna a Hercegovina, Republika Makedonie, Spojené státy americké, Srbsko, Ukrajina.

¹²⁹ Srov. Přístup k nelegální migraci v České republice a Evropské unii. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=211361124&docType=ART&chnum=5&lang=cs>>.

¹³⁰ Srov. Tisková zpráva ze dne 27. srpna 2008. Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/5633/tz_270808.pdf>.

¹³¹ Přístup k nelegální migraci v České republice a Evropské unii. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=211361124&docType=ART&chnum=5&lang=cs>>.

¹³² Srov. ŠKODOVÁ, H. Senát schválil zelené karty pro cizince. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=321&idArt=899>>.

¹³³ Srov. ŠKODOVÁ, H. Senát schválil zelené karty pro cizince. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=321&idArt=899>>.

se Škodovou dokresluje realitu: „Pokud ale člověk, který nelegálně pobýval na území ČR, pojedete do své země, na vnější hranici schengenského prostoru ho kontrola vyhostí ze země až na tři roky.“¹³⁴ Jako způsob řešení této situace je takzvaný beztrestný výjezd, který by v určitém období cizincům umožňoval beztrestně vycestovat do země původu, aby uskutečnil potřebné kroky k vystavení „zelené karty“ a legálnímu návratu do ČR. Podle Vrátného však s tímto návrh vlády nepočítá a nic podobného se neplánuje,¹³⁵ a tak je návrh ZK, tak jak byl schválen, pro mnohé především zklamáním a namísto posílení práv přicházejících cizinců posiluje tato novela spíše práva zaměstnavatelů.¹³⁶

3.3 Pracovní povolení pro cizince

Jestliže má cizinec zájem pracovat v ČR a vzhledem ke svému původu nemá, nemá nárok na „zelenou kartu“, musí získat povolení k zaměstnání. O toto povolení žádá cizinec písemně příslušný úřad práce nebo v zastoupení budoucím zaměstnavatel či zplnomocněným zástupcem, což je také mnohem častější případ.

3.3.1 Postup zaměstnavatele k získání cizince

Aby mohl zaměstnavatel zaměstnat cizince, potřebuje nejdříve povolení k získávání (zaměstnávání) cizinců. Toto povolení, které se vydává na dobu určitou, získá od místně příslušného úřadu práce na základě žádosti, která musí obsahovat identifikační údaje zaměstnavatele a údaje o pracovním místě i jeho charakteristice. Při podání žádosti je nutné zaplatit správní poplatek. K žádosti se přiloží úředně ověřená kopie dokladu, na jehož základě vyvíjí svou činnost (výpis z obchodního rejstříku, živnostenské oprávnění, jiné potvrzení statutu organizace, např. zakládací listinu společenské organizace apod.) a zároveň

---

¹³⁴ Srov. ŠKODOVÁ, H. Senát schválil zelené karty pro cizince. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=321&idArt=899>>.

¹³⁵ Srov. VRÁTNÝ, J. pers. com. 1.4. 2009. Beseda s cizineckou policií. České Budějovice.

¹³⁶ Srov. ŠKODOVÁ, H. Senát schválil zelené karty pro cizince. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=321&idArt=899>>.

průvodní dopis, ve kterém zaměstnavatel musí zdůvodnit, proč chce volná místa obsazovat cizinci.¹³⁷

Zaměstnavatel může získávat cizince pouze na pracovní místa, která má nahlášena ÚP jako volná nebo nově vytvořená a nelze je obsadit občany ČR.¹³⁸

Před vydáním správního rozhodnutí ÚP přezkoumá specifikaci jednotlivých volných míst uvedených v žádosti, případně si dožádá další podklady k jejímu upřesnění a snaží se tato místa obsadit občany ČR, zejména uchazeči o zaměstnání. Do vyřízení povolení nesmí zaměstnavatel cizince zaměstnat ani na dohodu. V okamžiku, kdy zaměstnavatel obdrží rozhodnutí o povolení zaměstnávat cizince a toto rozhodnutí nabude právní moci, nic mu nebrání v tom, aby volná pracovní místa začal obsazovat cizinci. Zaměstnavatel může zaměstnávat pouze cizince s platným povolením k zaměstnání od ÚP podle výkonu práce, s platným vízem k pobytu za účelem zaměstnání, případně povolení ke krátkodobému nebo dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání s písemně uzavřenou pracovní smlouvou na dobu určitou, dohodu o pracovní činnosti nebo dohodu o provedení a za předpokladu, že zaměstnavatel cizince přihlásil k platbě dávek sociálního a zdravotního pojištění.¹³⁹

Ne vždy je však nutné žádat úřad práce o povolení k získávání cizinců coby zaměstnanců. Je to v případě, že zaměstnavatel hodlá zaměstnávat cizince, kterému je vydáváno povolení k zaměstnání bez ohledu na situaci na trhu práce nebo u kterého se povolení k zaměstnávání nevyžaduje.¹⁴⁰

---

¹³⁷ Srov. BOUŠKOVÁ, P. Postup zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_ziskavani>.

¹³⁸ Srov. BOUŠKOVÁ, P. Postup zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_ziskavani>.

¹³⁹ Srov. Postup zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_ziskavani>.

¹⁴⁰ Srov. BOUŠKOVÁ, P. Zvláštní případy při udělování povolení k zaměstnání cizinci. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_zvlastni>.

3.3.2 Postup budoucího zaměstnance ze zahraničí

Celý proces má samozřejmě i druhou stranu, kterou představuje cizinec, který hledá své pracovní uplatnění na trhu práce ČR. Cizinec může být přijat do zaměstnání pouze tehdy, má-li platné povolení k zaměstnání a platné povolení k pobytu na území ČR nebo „zelenou kartu“. O vydání povolení k zaměstnání žádá cizinec písemně úřad práce zpravidla před svým příchodem do ČR sám nebo prostřednictvím zaměstnavatele, u kterého má být zaměstnán.

Povolení k zaměstnání vydává úřad práce maximálně na dobu 2 let a za podmínky, že se jedná o ohlášené volné pracovní místo, které nelze s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo nedostatek volných pracovních sil obsadit jinak. Povolení k zaměstnání lze následně prodloužit pod podmínkou, že cizinec bude pracovat u stejného zaměstnavatele. V povolení musí být uvedeno místo výkonu práce, druh práce, přesné označení zaměstnavatele a doba, na kterou se povolení k zaměstnání vydává (viz Příloha VIII.).¹⁴¹

3.4 Oznamovací povinnost

V souvislosti se zaměstnáváním cizinců existuje oznamovací povinnost zaměstnavatele. Zaměstnavatel musí do 10 kalendářních dnů oznámit úřadu práce obsazení volného pracovního místa cizincem. Dále je zaměstnavatel povinen písemně oznámit, že cizinec, kterému bylo vydáno povolení k zaměstnání, nenastoupil do práce nebo ukončil zaměstnání před uplynutím doby, na kterou mu bylo povolení vydáno. Dále je také povinen vést evidenci všech cizinců, které zaměstnává.¹⁴²

---

¹⁴¹ Srov. BOUŠKOVÁ, P. Prodloužení povolení k zaměstnání cizince. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_prodl_pp>.

¹⁴² Srov. BOUŠKOVÁ, P. Postup zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_ziskavani>.

3.5 Přestupky a správní delikty, týkající se zaměstnávání cizinců

Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že poruší zákaz diskriminace nebo nezajistí rovné zacházení, vyplývající ze zákona o zaměstnanosti. Pokud zprostředkuje zaměstnání bez povolení nebo jiným způsobem poruší zákon o zaměstnanosti při zprostředkování zaměstnání. Jestliže umožní fyzické osobě nebo cizinci výkon nelegální práce či odmítne prokázat svoji totožnost nebo skutečnosti, jenž je orgán kontroly oprávněn vyžadovat. Dále také pokud neplní oznamovací povinnosti (nahlášení zaměstnance ze zahraničí na ÚP) nebo nevede evidenci podle zákona. Cizinec se dopustí přestupku tím, že vykonává nelegální práci.¹⁴³ Stejně přestupky a správní delikty se váží i na právnickou osobu.

---

¹⁴³ Srov. Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/z_435_2004>.

4 Sociokulturní prostředí pracovních migrantů

Tato kapitola je věnovaná sociokulturnímu prostředí, ze kterého cizinci do České republiky přicházejí nejčastěji. Její snahou je přiblížit kulturu, tradice, zvyky, etické hodnoty daných skupin tak, aby bylo možné snadněji pochopit postoj cizince v českém prostředí.

4.1 Země, ze kterých cizinci přicházejí nejčastěji

Česká republika patří mezi evropské země s relativně nízkým podílem cizinců v populaci. „S podílem 2,5 % cizinců v populaci zaujímá mezi evropskými státy obdobnou pozici jako Portugalsko, Slovinsko či Malta.“¹⁴⁴

Složení cizinců se z hlediska státního občanství již od roku 1997 na prvních pěti místech nemění. Na první pozici se v jednotlivých letech vystřídala pouze Ukrajina a Slovensko a na třetí pozici Vietnam a Polsko. Polsko zaujímalo třetí pozici pouze v roce 1997. K 31.10. 2008 jsou v ČR nejsilněji zastoupeni občané Ukrajiny (130 147 osob) a Slovenska (74 919 osob). Dále následuje státní občanství Vietnamu (58 877 osob), Ruska (26 606 osob) a Polska (21 560 osob) (viz Příloha VI.).¹⁴⁵

4.2 Ukrajina

Pracovní migranti z Ukrajiny se dlouhá léta umísťují na předních místech statistik jako nejpočetnější zahraniční skupina pracovníků na českém trhu práce.¹⁴⁶ U české veřejnosti si nenalezli příliš svých příznivců a proto považují za vhodné pokusit se popsat stručně tento národ a napomoci tak pochopení jejich zvyků, tradic, hodnot, chování atd. Obecně řečeno jejich přístup ke světu.

---

¹⁴⁴ ČR Profil cizinců v ČR. Dostupné na WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/\\$File/13770601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/$File/13770601.pdf)>.

¹⁴⁵ Srov. Profil cizinců v ČR. Dostupné na WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/\\$File/13770601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/$File/13770601.pdf)>.

¹⁴⁶ Srov. LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

Ukrajina je velmi etnicky zajímavou a bohatou zemí. „Slovanské obyvatelstvo, které se rozšířilo na toto území teprve v 6. století, je silně promíšeno s Turky, Tatary, Poláky, Němci, Rumuny, Maďary, Litevci, Bulhary, Bělorusy, Rusy, Řeky a samozřejmě také s Židy. Na samém začátku existence státu Kyjevské Rusi ještě stáli severští Vikingové, a tak tvořili vládnoucí třídu a dvůr Skandinávci, konkrétně Ugrofinové, předchůdci dnešních Finů.“¹⁴⁷ Díky své rozloze 603 700 km² je Ukrajina největším státem v Evropě. Svou bohatou kulturu a historii musela Ukrajina po dlouhá staletí hájit před mocnostmi, které měly a stále ještě mají zájem o její nerostné bohatství, úrodnou půdu a významnou strategickou polohu v Evropě. Po rozpadu SSSR jí však nezůstalo nic než závislost na ruské ekonomice a značná míra korupce.¹⁴⁸

4.2.1 Historie migrace Ukrajinců

Podíváme-li se do historie Ukrajiny, objevíme stopy Ukrajinců v Čechách a na Moravě již v 16. a 17. století. Jednotlivci, ale i skupiny sem přicházeli většinou na krátkodobé pobyty.¹⁴⁹ Jednalo se převážně o studenty nebo kozáky najaté za žold do boje proti Turkům a k účasti v jiných ozbrojených střetnutích.¹⁵⁰

První migrační vlnu Ukrajinců je možné vysledovat na přelomu 19. a 20. století. „Jednalo se o haličské Ukrajince, kteří v rámci ekonomických migrací uvnitř Rakousko-Uherska přicházeli za prací zejména na Ostravsko, kde také již před První světovou válkou založili vlastní organizaci, pobočku Lvovské kulturně osvětové instituce Prosvita.“¹⁵¹

V období 1914-1918 počet Ukrajinců opět vzrostl, a to z důvodu toho, že museli bojovat na obou stranách východní fronty. Byli sem přemístěni zajatí vojáci sloužící v ruské armádě, ale také o mnoho početnější skupina civilních

---

¹⁴⁷ Ukrajinci (nejen) v České republice. Dostupné na WWW:

<<http://www.czechkid.cz/si1410.html>>.

¹⁴⁸ Srov. Ukrajinci (nejen) v České republice. Dostupné na WWW:

<<http://www.czechkid.cz/si1410.html>>.

¹⁴⁹ Srov. LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

¹⁵⁰ Srov. ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. T. Ukrajinci v České republice. s. 81.

¹⁵¹ SULITKA, A. *Národnostní menšiny v České republice*. 66.

uprchlíků z frontové oblasti Halič a Bukovina. Ještě mohutnější emigrační vlna přišla do nezávislého Československa na počátku dvacátých let 20. století, po neúspěšném ukrajinském ozbrojeném boji za nezávislost. Většina z těch, kteří se tu usadili natrvalo, si zde našla zaměstnání jako dělníci nebo drobní živnostníci.¹⁵² Tato vlna migrace se týkala především vysokoškoláků, kteří opouštěli svou vlast z politických důvodů.¹⁵³ Československý stát poskytl uprchlíkům z Ukrajiny v této době rozsáhlou finanční podporu. Umožnil založení několika ukrajinských vysokých škol, gymnázií a pro děti předškolního a školního věku byl zřízen ukrajinský internát. Na českém území bylo provozováno také ukrajinské divadlo, pořádaly se koncerty a byly zde také snahy o ukrajinské filmové aktivity. Mimo jiné vzniklo mnoho ukrajinských spolků různého zaměření.¹⁵⁴ „Ukrajinská emigrační komunita se v první polovině minulého století projevovala jako velice aktivní v udržování a rozvoji své kultury a také podporovala snahu ukrajinského státu o politickou nezávislost. Ale německá, a zvláště potom sovětská okupace způsobily zánik ukrajinských spolků a rozvoj ukrajinské kultury v ČR se zastavil.¹⁵⁵

Z rozličného politického spektra, které Ukrajinci reprezentovali si všichni, díky svým zkušenostem, zachovali kritický vztah jak k Sovětskému svazu, tak i k meziválečnému Polsku. Po květnu 1950 zanikly poslední ukrajinské školy na českém území a spolu s nimi byla zrušena většina národnostních spolků a institucí. Část ukrajinských emigrantů následně získala československé státní občanství. Po roce 1950 byli zbaveni práva hlásit se k řeckokatolickému obřadu. Jako svébytná komunita shromažďující se po roce 1968 byli schopni přežít pouze pražští Ukrajinci.¹⁵⁶

Po událostech 1989 se opět uvolnil prostor pro činnost spolků národních menšin. „Podobně jako i ostatní cizinci, Ukrajinci jsou v ČR nejvíce

---

¹⁵² Srov. ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. T. Ukrajinci v České republice. s. 82.

¹⁵³ Srov. LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR.. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

¹⁵⁴ Srov. ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. T. Ukrajinci v České republice.. s. 83.

¹⁵⁵ LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

¹⁵⁶ Srov. ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. T. Ukrajinci v České republice. s. 85.

koncentrování v Praze a dalších velkých městech. Ovšem tato koncentrace nesvědčí o tendenci Ukrajinců uzavírat se do ghett nebo vytvářet geografické enklávy.“¹⁵⁷

Současná situace Ukrajinců je charakteristická určitou dvojakostí. Ukrajinci s českým občanstvím jsou charakterističtí především vyšším věkem a žijí v Česku už řadu desetiletí. Vzhledem k absenci ukrajinských škol a kroužků se následující dvě generace převážně asimilovaly. Druhou skupinu současných Ukrajinců v ČR tvoří ti, kteří zde pracují nebo podnikají. Až na malé výjimky tato „nová“ skupina nedostala občanství a mnohdy o to ani neusiluje. Využívá pouze povolení k pracovním příležitostem a snaží se zlepšit svou i rodinnou finanční situaci. Tato skupina se velmi málo organizuje a minimálně se také podílí na akcích spolků v rámci jejich „tradiční“ ukrajinské skupiny.¹⁵⁸

4.2.2 Ukrajinstí pracovníci v ČR

Geografická blízkost, malé jazykové i kulturní bariéry a v neposlední řadě špatná ekonomická situace Ukrajiny je jedním z důvodů, proč jsou v uplynulých letech Ukrajinci nejpočetnější skupinou migrantů v ČR.¹⁵⁹ „I pro ukrajinské úřady je práce Ukrajinců v zahraničí přínosem, neboť emigrací se snižuje nezaměstnanost a tím i sociální napětí v zemi.“¹⁶⁰

Ukrajinským synonymem známějšího německého termínu „gastarbeiter“ je „zarobitčany“. Tímto termínem jsou označováni lidé, kteří jezdí převážně na sezónní nebo krátkodobé práce do zahraničí.¹⁶¹ Možnost získat pracovní povolení se dlouhodobě snaží také prostřednictvím žádosti o azyl. Díky níž

---

¹⁵⁷ LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

¹⁵⁸ Srov. ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. T. Ukrajinci v České republice. s. 85.

¹⁵⁹ Srov. ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. T. Ukrajinci v České republice. s. 86.

¹⁶⁰ JANSKÁ, E. Ukrajinec – symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině? Dostupné na WWW: <<http://www.gografickerozhledy.cz/galery/casopis/120-1181654953.pdf>>.

¹⁶¹ Srov. Ukrajinci (nejen) v České republice. Dostupné na WWW:

<<http://www.czechkid.cz/si1410.html>>.

legalizují svůj pobyt a tím i možnost po jednom roce legálně pracovat až do doby vyřízení jejich žádosti.¹⁶²

O důvodech jejich příchodu do ČR svědčí dlouhodobá a hluboká ekonomická krize na Ukrajině, což je podle expertů také nejnebezpečnějším spouštěcím „push“ faktorem masové migrace Ukrajinců. Dále to je velmi špatná socioekonomická situace země.¹⁶³

4.2.3 Pracovní zařazení a přístup k práci

Ukrajinci přicházejí na český trh práce s cílem vydělat peníze a vrátit se zpět do své vlasti ke svým rodinám a zlepšit jim socioekonomický status.¹⁶⁴ Z tohoto důvodu jsou ochotni přijmout téměř jakoukoliv práci a i přes svou relativně vysokou vzdělanostní úroveň vykonávají nekvalifikované manuální práce (nejčastěji ve stavebnictví).¹⁶⁵

Na českém trhu práce jsou pokládáni již za trvalý a stálý jev. Nejčastěji bývají charakterizováni vysokou pracovní aktivitou, obtížností jejich prací a zneužíváním zaměstnavatelem či jinými prostředníky. Nízké platy, neuspokojivé pracovní podmínky a prostředí, zadržování dokladů apod. jsou typickými a skutečnými jevy, které se u této komunity vyskytují.¹⁶⁶ Tristní socioekonomická situace na Ukrajině je také vyjádřena tamní velmi nízkou životní úrovní. Proto je nutné v mnohém vnímat současnou migraci Ukrajinců a jejich pracovní aktivity v zahraničí jako nevyhnutelný způsob jejich „boje o přežití“.¹⁶⁷ Poptávka po ukrajinských dělnících je dána především „jejich mobilitou, ochotou vykonávat

---

¹⁶² KOČÍK, R., Ukrajinec – symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině? Dostupné na WWW: <<http://www.gografickerozhledy.cz/gallery/casopis/120-1181654953.pdf>>.

¹⁶³ Srov. JANSKA, E. Ukrajinec – symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině? Dostupné na WWW: <<http://www.gografickerozhledy.cz/gallery/casopis/120-1181654953.pdf>>.

¹⁶⁴ Srov. LEONTIEYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

¹⁶⁵ DRBOHLAV, D., JANSKÁ, E., ŠELEPOVÁ, P. Ukrajinská komunita v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.

¹⁶⁶ Charakteristiky Ukrajinské migrace v ČR. Dostupné na WWW: <<http://www.mighealth.net/cz/index.php/Ukrajinci>>.

¹⁶⁷ Ukrajinská komunita v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.

méně lukrativní i méně kvalifikované práce, o něž nemají čeští občané zájem, dobrou pracovní morálkou, menší mzdovou náročností, schopností dorozumět se.“¹⁶⁸

4.2.4 Základní hodnotový systém

Od hodnotového systému uplatňovaného v Česku se ukrajinský liší jen velmi nepatrně. Rozdíl je především ve vyšší míře religiozity a národní hrdosti. Hrdost, kterou na svůj národ Ukrajinci mají, někdy přerůstá až v nekritičnost a idealizaci svého národa, jenž je následně vnímán spíše ve zkreslené podobě.¹⁶⁹

Ukrajina disponuje bohatou kulturou, pyšní se desítkami divadel, světoznámým baletem, hudebními seskupeními typu Státní akademická skupina Duma či Státní akademický chorál. Hluboce zakořeněné muzikální tradice a zpěv, který v sobě mají, dávají rádi na odiv.¹⁷⁰

Vzhledem k tomu, že jejich země dlouhodobě neprosperuje, uvědomují si významnost práce a také se k ní tak staví. Jsou si vědomi toho, že bez práce se žije život v bídě, proto jsou schopni vykonávat jakoukoli práci, za kterou ale budou odměněni a vysoce si jí cení. Rodina je pro Ukrajince na nejvyšším stupni jejich hodnotového žebříčku. Právě kvůli tomu, aby své rodině a dětem poskytli maximální možné zabezpečení, odchází mnozí pracovat do zahraničí a prakticky se vzdávají rodinného života.¹⁷¹

Zvyky a tradice souvisejí s významnými církevními svátky východního obřadu a výročními dny některých výrazných osobností národní minulosti.¹⁷² „Ukrajinský folklór je důležitou součástí národní identity. Nerozdílným

---

¹⁶⁸ KARPÍŠEK, Z. Nabídka pracovních sil (Vybrané problémy dalšího vývoje zdrojů pracovních sil v ČR). Dostupné na WWW: <http://www.vupsv.cz/Karpisek_Nabidak_prac_sil.pdf>.

¹⁶⁹ Srov. ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. T. Ukrajinci v České republice. s. 87.

¹⁷⁰ Srov. LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

¹⁷¹ Srov. UHEREK, Z. Cizinecké komunity a městský prostor v České republice. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/ZUherek_Cizinecke_komunity.pdf>.

¹⁷² Srov. LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

elementem folklóru jsou i bohaté kroje, zejména pánské i dámské vyšíváné košile, tzv. „vyšivanky“, které muži zejména na západní Ukrajině často nosí i ve všední dny, ještě častěji v národní svátky.¹⁷³ Ve světě jsou známí také svou typickou kuchyní, která vyniká pestrostí a kvalitou chutí i vůní, především polévek (např. boršč). Tradičním jídlem jsou holubci (plněná kapusta) a varenyky, dále také mají výborné mléčné výrobky, pirohy, dále jsou známá také jejich vína a asi nejznámější je jejich domácí vodka, tzv. samohonka. Nešetří ani pivem a z nealkoholických nápojů u nich vede čaj a silná káva.¹⁷⁴

4.2.5 Předsudky vůči Ukrajincům

Ani po roce 1989, kdy došlo k uvolnění mezinárodních hranic a vztahů, nedošlo k zlepšení vnímání Ukrajinců na našem území a s jejich pobytem je velmi často spojován nárůst kriminality a snižování pocitu bezpečí. Xenofobní pocity jsou přenášeny také na tradiční ukrajinskou skupinu, která se do české společnosti již výrazně asimilovala.¹⁷⁵

Před násilnou homogenizací byla Ukrajina multikulturním státem první třídy. Jako častý argument můžeme slyšet, že Ukrajinci jsou národem námezdních dělníků.¹⁷⁶ V zemi, v níž byly důsledně odstraněny elity, bude však ještě nějakou dobu trvat, než se její ekonomická situace přiblíží alespoň té české.¹⁷⁷ Velmi známým předsudkem je také tvrzení, že berou Čechům práci.¹⁷⁸

Předsudky vzniklé před i po roce 1989 by mohla odbourat stabilizace hospodářské situace na Ukrajině a navázání intenzivnějších a mnohostrannějších

---

¹⁷³ Ukrajinci (nejen) v České republice. Dostupné na WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1410.html>>.

¹⁷⁴ Srov. LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

¹⁷⁵ Srov. ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. T. Ukrajinci v České republice. s. 88.

¹⁷⁶ Srov. Ukrajinci (nejen) v České republice. Dostupné na WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1410.html>>.

¹⁷⁷ Srov. LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

¹⁷⁸ Srov. Cizinci v ČR Dostupné na www: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

kontaktů mezi ní a ČR, což by také přispělo k objektivnějšímu vnímání ukrajinské národní skupiny v ČR.¹⁷⁹

4.3 Vietnam

Dynastie Hong Bang (2879 př. n. l.-258 př. n. l.) je první známou dynastií vládnoucí na území dnešního severního Vietnamu. V tomto období vznikl také první státní útvar, v němž žili příslušníci jeho většinové národnosti – Vietové. Ti se usadili podél Rudé řeky, kde vytvořili vyspělou kulturu doby bronzové. Stát Au Lac vznikl po spojení dvou různých kmenů Vietů v němž dynastie Trieu panovala až do chvíle, kdy bylo toto území obsazeno a přičleněno k Číně (111 př. n. l.).¹⁸⁰

Období čínské nadvlády je charakteristické velmi tvrdým chováním Číňanů k Vietnamcům a zároveň protičínskými vzpourami. „Přesto stykem s čínskou kulturou došlo ke změnám, které spoluurčily kulturní rysy nynějšího vietnamského společenství.“¹⁸¹ Teprve až Ngo Quyen porazil Číňany a ukončil tak jejich nadvládu. Během panování dynastie Pozdní Ly (1010-1225) se hlavním městem stala dnešní Hanoj. V této době také Vietnam zaznamenal rozvoj kultury, státní správy, školství atd.¹⁸²

Založení Vietnamské demokratické republiky dosáhl až prezident Ho Či Min 2. září 1945. Na základě Ženevských dohod byl Vietnam 1954 rozdělen podél 17. rovnoběžky a od 60. let 20. století začalo další období bojů, tentokrát s USA, jenž trvaly až do roku 1976, kdy došlo k opětovnému sjednocení země.¹⁸³ V současné době žije ve Vietnamu více než 50 různých etnik, včetně dosti silné čínské menšiny.¹⁸⁴

---

¹⁷⁹ Srov. ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. T. Ukrajinci v České republice. s. 88.

¹⁸⁰ Srov. KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. s. 99.

¹⁸¹ Cizinci v ČR. Dostupné na WWW: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

¹⁸² Srov. KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. s. 99-90.

¹⁸³ Srov. Cizinci v ČR. Dostupné na WWW: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

¹⁸⁴ Srov. BROUČEK, S. *Imigrace, adaptace, majorita*. s. 300.

Od 80. let provádí komunistická strana moderní hospodářské reformy a Vietnam dnes patří mezi největší vývozce rýže. Disponuje také značným nerostným bohatstvím a své hospodářství otevírá také zahraničním investorům. V mnohých vietnamských vesnicích však dosud žijí lidé, kteří se živí zemědělstvím a lovem.¹⁸⁵

4.3.1 Historie migrace Vietnamců

Příslušníci vietnamského národa začali přicházet do Česka koncem 40. let minulého století za účelem studia. S větší migrační vlnou se můžeme setkat až na konci 50. let, kdy k nám začali přicházet váleční sirotci a děti vietnamských vojáků.¹⁸⁶ „Za oficiální počátek vietnamské migrace do ČR, stejně tak i počátek vzájemných vztahů obou zemí, lze považovat navázání diplomatických vztahů mezi tehdejší Československou socialistickou republikou a Vietnamskou demokratickou republikou (VDR) v polovině minulého století.“¹⁸⁷

V 50. a 60. letech byly uzavřeny následující dohody: Dohoda o kulturní spolupráci (týkala se studentů) a Dohody o vědecko-technické spolupráci (praktikanti, učňové a pracovníci, kteří se vzdělávali především ve strojírenství, textilním, potravinářském a obuvnickém průmyslu), díky nimž se příliv Vietnamců mnohonásobně zvýšil.¹⁸⁸

Podíváme-li se na migrační vlny podrobněji, mohly bychom je shrnout do tří odlišných skupin. Na komunitu tzv. starousedlíků *xu moc*, komunitu porevoluční příchozí (přišli v devadesátých letech) a tzv. „čerstvou vlnu“ migrantů po roce 2000. Samotní Vietnamci mají mezi sebou jednodušší rozdělení, které představují na jedné straně vzdělaní obyvatelé velkých měst a ti, již přišli ze západní Evropy,

---

¹⁸⁵ Srov. KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. 100.

¹⁸⁶ Srov. PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW: <<http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

¹⁸⁷ Vietnamci v ČR. Dostupné na WWW:

<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=106>

¹⁸⁸ Srov. MÜLLEROVÁ, P. Vietnamské etnikum v České republice. s. 83.

a na druhé straně to jsou tzv. ostatní, jejichž velká část se nachází ve složité sociální a ekonomické situaci.¹⁸⁹

4.3.2 Vietnamští pracovníci v ČR

V současnosti je na území České republiky okolo 58 877 oficiálně hlášených občanů vietnamské národnosti (viz Příloha VI.). Neoficiální odhady se však přiklánějí k názoru, že jich tu může být nelegálně až 10 000 a podle ÚOOZ se jedná o počet okolo 25 000.¹⁹⁰

Nejčastěji se koncentrují v pohraničí. Ženy představují 43 % této komunity. Jako cizinci mají nejvyšší podíl osob s živnostenským oprávněním (okolo 35 %, viz Příloha I.). Důvod jejich příchodu do ČR je stejný jako u Ukrajinců. Jde jim o vydělání peněz k tomu, aby si po návratu do Vietnamu zlepšili životní úroveň. A tak zatímco jejich děti navštěvují české školy, dospělí se pro své pracovní vytížení nemají čas ani zdokonalovat v češtině. Typičtí jsou svou uzavřeností v rámci komunity, což vzbuzuje v české veřejnosti nedůvěru a je příčinou řady předsudků a stereotypů.¹⁹¹

Kriminalita Vietnamců v ČR se týká pouze jejich nepatrné části a drtivá část tento druh zločinnosti odsuzuje a považuje ho za hanobení pověsti celé jejich komunity. V této souvislosti u nich panuje vysoká nedůvěra v policii a jiné státní orgány během řešení problémů.¹⁹² Spory si raději vyřizují sami mezi sebou.

---

¹⁸⁹ Srov. PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW:

<<http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

¹⁹⁰ Srov. PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW:

<<http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

¹⁹¹ Cizinci v ČR. Dostupné na WWW: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

¹⁹² Srov. PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW:

<<http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

4.3.3 Pracovní zařazení a přístup k práci

Počet Vietnamců žijících přechodně či trvale v České republice neustále stoupá. V srpnu 2007 tu pobývalo 45 964 obyvatel z Vietnamu a o rok později ve stejném období to již činilo 57 660 lidí.¹⁹³

Drtivá většina vietnamských dělníků přijíždí za pomoci zprostředkovatelských agentur a stejně jako u ukrajinských pracovníků, také Vietnamci zastávají pracovní pozice, o které čeští občané nemají zájem a jsou tedy neobsaditelné.¹⁹⁴ Odjezd do zahraničí pro ně znamená šanci a jedinou perspektivu, jak zabezpečit rodinu.¹⁹⁵ Nově příchozí využívající zprostředkovatelské agentury jsou zadlužení a odkázaní na pomoc jiných a často jsou přespříliš důvěřiví.¹⁹⁶ „Pokud Vietnamec vlastní pět tisíc korun v Čechách, jedná se o čtvrtinu české průměrné mzdy, přiveze-li však stejnou částku do Vietnamu, může z ní žít jedna rodina i několik měsíců.“¹⁹⁷

K práci se staví vždy kladně, berou ji jako nezbytnou součást života. V českých zaměstnancích mnohdy, stejně jako Ukrajinci, vyvolávají pocity, že jim berou práci a tak není výjimkou, že se v zaměstnání setkávají s naschvály, které jim Čeští kolegové někdy dělají. Jsou známí svou vysokou pracovní morálkou a velmi slušným chováním, což z nich činí vyhledávanou pracovní sílu.¹⁹⁸

---

¹⁹³ Srov. Potkali se u Kolína: Reportáž o vietnamských dělnících v Čechách. Dostupné na WWW: <http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2132389>

¹⁹⁴ Srov. Potkali se u Kolína: Reportáž o vietnamských dělnících v Čechách. Dostupné na: <http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2132389>

¹⁹⁵ Srov. PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW: <http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>.

¹⁹⁶ Srov. Potkali se u Kolína: Reportáž o vietnamských dělnících v Čechách. Dostupné na: <http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2132389>

¹⁹⁷ PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW: <http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>.

¹⁹⁸ Srov. Potkali se u Kolína: Reportáž o vietnamských dělnících v Čechách. Dostupné na WWW: <http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2132389>.

4.3.4 Základní hodnotový systém

Vietnamský národ je typický svým lidovým charakterem a hrdostí na svou statečnost. Jak předešlé, tak i současné rodinné vztahy jsou velmi těsné a to i mezi vzdálenějším příbuzenstvím. Rodina proto nadále zůstává vysokou životní i společenskou hodnotou. Starším rodinným příslušníkům se musí prokazovat úcta a ti mají zase naopak povinnost starat se o „níže“ postavené. Pod vlivem konfucianství mají hlavní postavení v rodině muži. V jeho protikladu působí na území Vietnamu silná tradice obdivu k ženě a matriarchální kultura. Ve společnosti se však za hlavu rodiny považuje muž.¹⁹⁹

Co se týká kulturních tradic, „jsou Vietnamci zaměřeni na poznání jedince a jednání z hlediska jedince, osobního kontaktu, empatie, citového vnímání, sami se charakterizují jako kultura „kontaktní“, „kultura ženského principu“, „kultura mezilidských vztahů ve společnosti“.²⁰⁰ Pravidlem slušného chování je neobtěžovat své blízké svými vlastními problémy. Na veřejnosti se chovat tak, aby nedošlo ke konfliktu, nedávat druhému najevo, že nemá pravdu. Vše se řeší nepřímou cestou, aby nedošlo k zostuzení druhého na veřejnosti.²⁰¹

Velmi důležitou a vysokou hodnotou je pro Vietnamce také vzdělání. „Mnozí vietnamští studenti sní o studijním zahraničním pobytu, který jim poskytne kvalitní vzdělání v oborech, které nejsou ve Vietnamu k dispozici, a jazykovou znalost či pouze zkušenost z prostředí v zámoří.“²⁰² Rodiny jsou schopny za vzdělání alespoň jednoho člena rodiny utratit veškeré našetřené prostředky.²⁰³

Chápání sociálních věd ve Vietnamu je silně ovlivněno tradicí mravní výchovy a morálky a principy vycházející kromě jiného již z výše zmíněného konfucianismu.²⁰⁴ Velmi silnou tradicí je ve Vietnamu uctívání předků. V každé

---

¹⁹⁹ Srov. KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. s. 100-101.

²⁰⁰ Vietnamci v ČR. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=106>>.

²⁰¹ Srov. KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. s. 101.

²⁰² PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW:

<<http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

²⁰³ Srov. KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. s. 101.

²⁰⁴ Srov. Vietnamci v ČR. Dostupné na WWW:

<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=106>

domácnosti lze najít oltář s tradiční výzdobou ovocem, vonnými tyčinkami, fotografiemi členů rodiny a předků.²⁰⁵ Solidarita v rámci široké rodiny i komunity je u tohoto národa velmi silná. Dodržování tradic a zvyků je pro ně nesmírně důležité. Jestliže se však nacházejí mimo svou vlast, snaží se na veřejnosti přizpůsobit tamní společnosti. V soukromí a ve svých firmách a asijských tržnicích se však většinou řídí pouze asijskými zásadami.²⁰⁶

Silným vztahem ke své vlasti, ke svým krajanům, lidovým charakterem a zaměřením na rodinu a její soukromí, pocitem potřeby obrany země (který je dán především dlouhým obdobím válek), mírně negativním vztahem k morálce západu a tradičními rysy etnické ekonomie (uzavírání ústních smluv, provázanost vzájemných dluhů apod.), tak by se dal ve zkratce Vietnam charakterizovat.²⁰⁷

4.3.5 Předsudky vůči Vietnamcům

Vietnamští občané se pohybují na území ČR již mnoho let. Za tu dobu si česká společnost vytvořila množství předsudků a stereotypů, pod jejichž zorným úhlem se na ně dává a také se k nim chová.

Nejčastějšími předsudky vůči Vietnamcům jsou, že jejich stánky hyzdí naše krásná města, že vietnamští obchodníci prodávají nekvalitní zboží a svými nízkými cenami ničí českou konkurenci. Dále také, že prostřednictvím daňových úniků „okrádají“ náš stát, uzavírají fingované sňatky, aby získali české občanství a v neposlední řadě také, že je mezi nimi mnoho mafianů.²⁰⁸ Podrobí-li však člověk tyto i jiné předsudky detailnějšímu rozumovému zpracování, přijde na to, že nakonec jsou to česká města a obce, která vietnamským podnikatelům pronajímají prostory k jejich podnikatelské činnosti, že kdyby u nich Češi nenakupovali, zkrachovali by. Také že nejen vietnamský podnikatel, ale jakýkoliv

---

²⁰⁵ Srov. KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. s. 103.

²⁰⁶ Srov. PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW: <<http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

²⁰⁷ Srov. DRBOHLAV, D., JANSKÁ, E., ŠELEPOVÁ, P. Ukrajinská komunita v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.

²⁰⁸ Srov. Cizinci v ČR Dostupné na WWW: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

podnikatel se snaží na daních odvést minimální částku. Bez českého manžela/manželky by nemohli uzavírat fingované sňatky, takže na vině těchto sňatků jsou i Češi, a tak by se dalo pokračovat dále. Důležité je si především uvědomit, že předsudky, které vůči nim česká společnost má, se dají vztáhnout i na jiné národnosti pobývajících v ČR.

4.4 Mediální obraz cizinců zaměstnaných na českém trhu práce

Hlavní náplní činnosti masmédií je zpravodajství a publicistika (vynecháme-li významnou složku zábavy), jež pomáhají svým příjemcům v orientaci v okolním světě, vytvářejí názor a formují veřejné mínění. Namísto aby zaznamenávali realitu, konstruují ji.²⁰⁹

V českém tisku se poměrně často píše o skutecích spáchaných cizinci na území ČR. „Zahraniční pracovníci vystupují vzhledem k české ekonomice a k českému pracovnímu prostředí v různých rolích: jako ti, kdo je ohrožují, ale také jako ti, kdo jim prospívají.“²¹⁰ Nejčastěji však dochází k prezentaci cizinců v kriminálním zpravodajství, kdy přitom „uvádění cizí etnické příslušnosti pachatelů kriminálních činů často evokuje etnický stereotyp (předsudek), jehož funkcí je kriminální čin „vysvětlit“.²¹¹

Jestliže se píše o pracovních podmínkách cizinců v ČR, ukazují se horší pracovní podmínky cizinců jako něco samozřejmého, obecně akceptovatelného.²¹² Zvýrazněním pachatele jiné národnosti nebo konkrétního etnického původu v titulku jednoznačně mluví o tom, že pachatelem trestného činu je cizinec, což je mnohdy právě oním indikátorem zajímavosti pro čtenáře. Čin je pak všemi viděn

---

²⁰⁹ Srov. KADERKA, P., KARHANOVÁ, K. Obraz cizinců v médiích. Dostupné na WWW: <http://bluesimba.net/img_upload/c5618853bfbeef8dd1de5668410ec138/Obraz_cizincu_v_mediich_Zprava_o_projektu_za_rok_2002.pdf>.

²¹⁰ BITRICH, T., PALEČEK, J. Jak se v českém tisku diskriminuje, když se píše o zaměstnávání cizinců? Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955058>>.

²¹¹ KADERKA, P., KARHANOVÁ, K. Obraz cizinců v médiích. Dostupné na WWW: <http://bluesimba.net/img_upload/c5618853bfbeef8dd1de5668410ec138/Obraz_cizincu_v_mediich_Zprava_o_projektu_za_rok_2002.pdf>.

²¹² Srov. BITRICH, T., PALEČEK, J. Jak se v českém tisku diskriminuje, když se píše o zaměstnávání cizinců? Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955058>>.

z hlediska etnické příslušnosti, což opět dodává zprávě na přitažlivosti.²¹³ „Dokonce i když se autoři článků snaží označovat jako aktéry nelegálního jednání také zaměstnavatele, jaksi mimoděk často setrvávají u starého vzorce a do role hlavních aktérů nelegálního jednání staví načerno pracující zaměstnanec.“²¹⁴

4.5 Způsoby možného mírnění nepřívznivého vnímání cizinců na pracovním trhu

Od roku 1989 se svět včetně České republiky výrazně zmenšil. Došlo k tomu díky propojení médií a možnostem cestování, a tak je nezbytné, aby také český občan dospěl ke změně pohledu a vnímání nejen okolních národů, ale také národů tisíce kilometrů vzdálených a odlišných svou kulturou, hodnotami i fyzickým vzhledem.

K tomu, aby k takové změně pohledu došlo, je zapotřebí snaha a postupné odpoutávání se od zažitých stereotypních způsobů myšlení, které člověka v jeho jednání silně ovlivňují.²¹⁵ „Každá kultura je zápasem o uhájení srozumitelnosti světa před cizinci různého druhu. Cizinci jinak argumentují, jinak mluví, mají jiné cíle, vidí svět odjinud, a proto musí být buď zničeni nebo vysvětleni.“²¹⁶ A právě k tomuto vysvětlení je potřeba dát jim určitý prostor pro jejich vyjádření.

„Děti a mládež velmi otevřeně a vstřícně přijímají nové hodnoty, názory, nemají zábrany vidět svět kolem sebe z různých úhlů a pohledů.“²¹⁷ Proto je vhodné začít u nich a velmi důležité je, jakým způsobem se jim předávají zkušenosti a dovednosti. Čím dál častěji navštěvují základní školy žáci vietnamského etnika a čeští žáci tak mají možnost poznat zvyky a tradice jiného národa. Vyučující by je v tom měli co nejvíce podporovat a využívat těchto příležitostí během výuky.²¹⁸ Civilizace jde stále kupředu, a tak se i z České

---

²¹³ Srov. KADERKA, P., KARHANOVÁ, K. Obraz cizinců v médiích. Dostupné na WWW: <http://bluesimba.net/img_upload/c5618853bfbeef8dd1de5668410ec138/Obraz_cizincu_v_mediich_h_Zprava_o_projektu_za_rok_2002.pdf>.

²¹⁴ BITRICH, T., PALEČEK, J. Jak se v českém tisku diskriminuje, když se píše o zaměstnávání cizinců? Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955058>>.

²¹⁵ Srov. Stereotypy a předsudky. Dostupné na WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1230.html>>.

²¹⁶ BĚLOHRADSKÝ, Z. Být vlastencem Západu? s. 1.

²¹⁷ RABIŇÁKOVÁ, D. Metodika práce s mládeží. s. 123.

²¹⁸ Srov. HIRTL, T. *Svět podle multikulturalismu*. s. 53.

republiky stává cílová země, do které proudí a nadále budou proudit vlny přistěhovalců ze všech koutů světa.

Ve skupině dospělých je šance zmírnění nepřátelského vnímání mnohem obtížnější. Dospělý člověk má již zažitě určité myšlenkové stereotypy, které si vytvořil sám nebo převzal od druhých a zvnitřnil si je.²¹⁹ V tomto případě lze intervenovat prostřednictvím diskusních a vzdělávacích pořadů v televizi, články v tisku, které se věnují určitému národu a ukazují jejich způsob života a tradic.

Velmi důležitým faktorem v této oblasti je také vliv velkých firem a zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají jak české občany, tak cizince. Je vhodné, aby zaměstnavatel zařídil svým zaměstnancům ze zahraničí kurzy českého jazyka, pokud jimi neprošli před příchodem do ČR. Vhodným prostředkem ke zmírnění nepřátelského vnímání cizinců na českých pracovištích je také organizování nejrůznějších společenských akcí, kterých se účastní oba tábory „našinců“ i cizinců. Tyto organizované programy se mohou uskutečňovat také mimo pracoviště v rámci nejrůznějších projektů různých organizací.

Jak již bylo řečeno, jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňující vnímání cizinců je rodina, ze které jedinec přebírá zažitě stereotypy ve vnímání příslušníků jiných národů a zemí. Dalším důležitým faktorem je škola, která má vliv na předávání dostatečného množství informací o kulturách, které na celém světě žijí, především však na ty, které jsou pro nás nejvíce aktuální a naší společnosti se nějakým způsobem týkají. Jestliže si jedinec nedokáže vytvořit zdravý pohled na cizince ani v dospívání a dojde u něho k vytvoření předsudků a stereotypního myšlení, lze daný jev zmírnit vlivem kultury podniku. Přímý osobní zážitek s příslušníkem jiného národa a společné řešení nějakého problému zainteresované osoby vždy určitým způsobem sblíží a lze to považovat za jeden z účinných způsobů, jak zmírnit či přehodnotit negativní pohled na daný problém.

---

²¹⁹ Srov. Stereotypy a předsudky. Dostupné na WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1230.html>>.

4.6 Sociální práce s pracovními migranty

Úkolem sociální práce s i/migranty je řešení jejich aktuální situace a prevence případných konfliktních situací. Sociální služby pro tuto sociální skupinu musí nezbytně zahrnovat psychosociální a právní poradenství, administrativní a technickou pomoc, zprostředkování materiální pomoci a lékařské péče a také nabídku volnočasových aktivit.²²⁰

Sociální pracovník věnující se oblasti pracovní migrace má nelehkou pozici. Při své práci musí skloubit tři přístupy: pochopení potřeb a přání klientů, respektování požadavků zaměstnavatelů a také respektování zákonů, předpisů a zásad aktivní politiky zaměstnanosti.²²¹ Těmto třem přístupům odpovídá trojí role sociálního pracovníka. První role spočívá v reprezentantovi společnosti (státu), dále následuje role „obhájce“ klienta vůči společnosti a třetí rolí je role zprostředkovatele mezi majoritou a minoritou. Všechny tyto role by měly být vyvážené loajalitou ke klientovi i ke státu (společnosti).²²²

Problémy s cizinci v nejrůznějších zemích světa se začínají stávat již spíše problémem ideologickým a náboženským, než problémem etnicko-kulturním.²²³ Sociální pracovník pracující s cizinci by si tedy měl vyjasnit svou ideologickou pozici, což vyžaduje schopnost artikulovat vlastní postoje v komunikaci s klientem a nabízení příležitosti ke komunikaci v rámci náboženského dialogu.

Ti, jenž tak učiní, mají mít možnost spolupracovat s odborníkem na danou oblast, ve které potřebují pomoc. „Úkolem a vlastně i posláním zprostředkovatele-poradce je zefektivnit přístup ke klientovi, korigovat očekávání klienta s realitou a možnostmi na trhu práce.“²²⁴ Takovýto sociální pracovník-zprostředkovatel či poradce má klientovi pomoci orientovat se na trhu práce, být mu nápomocen. Měl by disponovat pochopením pro odlišnost náboženského vyznání a podpořit v něm udržování si vlastní kulturní rozmanitosti, pokud o její zachování cizinec

---

²²⁰ Srov. TROUSIL, M. Úloha a úskalí sociální práce s imigranty. s. 105.

²²¹ Srov. KRATOCHVÍLOVÁ, I. Pomáhající profese v oblasti trhu práce. s. 128.

²²² Srov. TROUSIL, M. Úloha a úskalí sociální práce s imigranty. s. 105.

²²³ Srov. BARŠOVÁ, A, BARŠA, P. O multikulturalismu k občanské integraci. Změny v západoevropských politikách integrace přistěhovalců. s.

²²⁴ KRATOCHVÍLOVÁ, I. Pomáhající profese v oblasti trhu práce. s. 128.

stojí. Vše by však mělo být uskutečňováno v rámci zákona. Sociální pracovníci si však mnohdy neuvědomují, jak velkou mocí vůči svému klientovi disponují a ani to, jak silně je jejich moc klientem vnímána.²²⁵

Prostřednictvím práce s klientem z jiné země má pracovník možnost poznat své hranice a limity, kam až dokáže jít ve své toleranci, ve schopnosti pracovat s nadhledem (bez nadměrné vnitřní angažovanosti vedoucí až k syndromu vyhoření), poznat vlastní předsudky vůči cizincům/národům, vlastní stereotypy a také zvyky a tradice jiných kultur. Tím, že se sociální pracovník zajímá o jiné kultury (především o ty, s jejichž příslušníky pracuje) a dokáže to reflektovat a zamýšlet se nad jejími nejrůznějšími aspekty (normami, hodnotami apod.), dokáže také konkrétnímu klientovi z dané země mnohem lépe porozumět.

---

²²⁵ Srov. TROUSIL, M. Úloha a úskalí sociální práce s imigranty. s. 105.

5 Praktická část

5.1 Cíl hloubkových rozhovorů

Cílem hloubkových rozhovorů bylo zmapovat postoje jednotlivých respondentů. Dále zjištění, jak vnímají svou komunitu/národ na českém trhu práce, podmínky ve kterých pracují a žijí a také pracovní vztahy, které ve svém zaměstnání mají.

5.2 Metodika

K naplnění cílů praktické části diplomové práce byla použita metoda hloubkových rozhovorů prostřednictvím tří variant souboru otázek, které měly předem připravenou strukturu otázek. Jedna varianta otázek byla určena pro cizince, který pracuje v ČR. Druhá varianta zkoumala českého zaměstnance, který pracuje s pracovním migrantem z Ukrajiny či Vietnamu. Třetí varianta byla určena pro českého zaměstnavatele, který zaměstnává občany z Ukrajiny či Vietnamu.

Sběr dat probíhal v přímém kontaktu s dotazovaným. Rozhovory se uskutečnily v termínu 18.3.-22.3. 2009 a každý z nich trval přibližně hodinu. Všichni účastníci rozhovorů rozuměli česky a uměli se také česky vyjadřovat. Tlumočnická tedy nebyla potřeba. Český zaměstnavatel pověřil vedoucí personálního oddělení, aby z časových důvodů poskytla rozhovor za něj. Jména, která jsou použita u jednotlivých rozhovorů, jsou změněná, aby se zachovala anonymita a soukromí účastníka daného rozhovoru.

5.3 Výběrový soubor

Výběrový soubor tvoří jeden pracovní migrant z Ukrajiny, jeden pracovní migrant z Vietnamu, jeden český zaměstnanec pracující s pracovním migrantem z Ukrajiny a jeden český zaměstnavatel, jenž zaměstnává občany z Ukrajiny či Vietnamu. Výsledkem jsou 4 hloubkové rozhovory.

6 Výsledky

6.1 Rozhovor s pracovními migranty z Ukrajiny a Vietnamu

6.1.1 Rozhovor 1

Ivan: „*Kdo chce něco mít, musí jet a vydělat peníze.*“

Ivanovi je 48 let, pochází ze západní Ukrajiny, kde má manželku a dvě děti. Manželka je nezaměstnaná, dcera (24 let) pracuje jako zdravotní sestra a syn (26 let) je pedagogem.

Do České republiky se Ivan dostal prostřednictvím svého krajana, který zde již určitou dobu pobýval a vyprávěl mu, jak se zde dají vydělat pěkné peníze. Vzhledem k tomu, že práce zedníka na Ukrajině nebyla a dosud není dobře placená, rozhodl se, že to zkusí a vycestuje za prací do zahraničí. Poté, co do ČR přicestoval, ho tento jeho krajan zkontaktoval s „klientem“, který mu zprostředkoval práci po celé republice. Na práci pro „klienta“ nevzpomíná rád. Zařídil mu sice slušné ubytování, ale neustále mu sliboval, že bude lepší práce za více peněz, nikdy se tak však nestalo. Z vydělaných peněz viděl maximálně polovinu.

Po roce práce pro „klienta“ se začal na trhu práce orientovat. Uměl už mnohem lépe česky, a tak se stal mnohem více samostatným. Odpověděl tak na inzerát, v němž stavební firma hledala vyučené zedníky. Během několika dní v této firmě začal pracovat a je v ní zaměstnán dodnes.

Ivan se poměrně rychle naučil rozumět češtině, takže v podstatě nikdy (kromě začátku) nevnímal žádné překážky, které by mu bránily v lepším uplatnění. Pracuje v oboru, ve kterém je také na Ukrajině vyučen. Je velmi přizpůsobivý a nemá pocit, že by měl v práci nějaké bariéry, které by mu bránily ve výkonu práce nebo v komunikaci s jeho kolegy. Firma je poměrně malá (140 zaměstnanců), soustřeďuje se na několik stavebních prací (zednictví, truhlářství, elektřina) a ve stavebním týmu jich je sedm, z čehož je pět občanů Ukrajiny. Se současným zaměstnavatelem je nadmíru spokojený. V ČR je velký nedostatek zedníků, takže nemá problém, že by o práci přišel. Často probírají s českými

kolegy v práci, že za 12 let, co ve firmě pracuje, nastoupil pouze jeden Čech. Svého zaměstnavatele si velmi pochvaluje, protože mu zařídil i ubytovnu. V práci mají k dispozici osobní automobil k přepravování na stavby a pracovní doba se dodržuje podle zákona.

Česká republika byla jedinou zemí mimo vlast, ve které pracoval a pracuje. Dříve chtěl jet pracovat ještě na chvíli do Německa, ale nikdy k tomu nedošlo a už ani prý nedojde. Měl to štěstí, že si zde našel zaměstnavatele, který s ním jedná férově a oba si jsou vědomi, že se potřebují navzájem. Dvakrát do roka jezdí domů na Ukrajinu a už 10 let si říká, že ještě rok a s prací v ČR skončí. Vždy si ovšem nakonec řekne, že ještě rok a tak je to celých těch 10 let pořád dokola, ještě nedokázal odolat skutečnosti, že ví, že může chodit do práce za mnohem lepší peníze a navíc tu má práci v podstatě jistou, protože zaměstnavatel za něj nemá náhradu, jelikož Češi o zednické práce nestojí. Původně jel do ČR, aby vydělal peníze pro svou rodinu. Na Ukrajině bylo práce v jeho oboru dostatek, ale byla a stále je špatně placená a chtěl si vydělat peníze na stavbu rodinného domku. Ví, že v ČR pracují jako zedníci i ukrajinští lékaři a nejrůznější inženýři, protože na Ukrajině je to s platem opravdu hodně špatné, tak raději jedou do ČR a jsou ochotni dělat cokoli, protože vědí, že takhle jim na Ukrajině nikdo nezaplatí. Dále dodává, že to nejsou jen zednické práce, o které Češi nestojí, ale jakékoliv jiné práce, které se zdají být „podřadné“. Jako příklad uvádí, že jeho tři známé z Ukrajiny pracovaly v ČR ještě nedávno jako uklízečky. Zaměstnavatel je však propustil kvůli hospodářské krizi a chtěl místo nich zaměstnat Češky. Nikoho ale na ta místa nakonec nesehnal.

Pocity podobné vykořisťování měl pouze v době, kdy pracoval pro „klienta“, ale dodává k tomu, že ne všichni klienti mají tyto praktiky a záleží to vždy na daném člověku.

Ivan si je vědom toho, jak se pobytem a prací v ČR změnil jeho pohled na život. Získal zde nové zkušenosti a názory. Uvědomuje si, jak rychle život utíká a mrzí ho, že děti vyrůstaly bez něho. Přesto však nelituje, že odešel za prací. Říká, že: „Kdo chce něco mít, musí jet a vydělat peníze.“ Díky práci v zahraničí se považuje za osobnostně vyspělejšího a zkušenějšího, i když si myslí, že na jeho

zkušenosti z ČR nebude brán po jeho návratu zřetel. Rozhodně si však nyní mnohem více váží své rodiny a manželky, která je mu oporou.

V české společnosti se cítí být adaptován. Má zde mnoho přátel nejen mezi krajany, ale také mezi Čechy. Na kolektiv v práci si rozhodně nestěžuje, pracuje jak s Ukrajinci, tak i s Čechy a protože je to malá firma, kde zedníci opravdu chybí, necítí nepřátelství od nikoho a všichni mezi sebou normálně komunikují. ČR považuje za svůj druhý domov.

V české legislativě se příliš neorientuje, ale pokud něco potřebuje, dokáže si to najít nebo ví, na koho se může obrátit s prosbou o pomoc či radu. Pracovní povolení za něj vyřizuje jeho zaměstnavatel, kterému plně důvěřuje. Ve svého zaměstnavatele má velikou důvěru, vždy za něho vše vyřídil a nikdy neměl problémy s úřady. Ví, že se teď dějí nějaké změny a slyšel něco o „zelených kartách“, ale ty se ho netýkají, takže ho nezajímají.

Jeho zaměstnavatel mu zařídil ubytovnu, kam je zavedena kabelová televize a tak Ivan každý den sleduje zprávy z Ukrajiny. Každý tamní politický či jiný společenský otřes se ho velmi dotýká a je pro něj těžké, pozorovat změny z takové dálky především proto, že tam má rodinu a je to jeho domov i přes to, že život tam není jednoduchý. O korupci, která je na Ukrajině, hovoří jako o něčem, co je v každé zemi, jen v té jejich je mnohem větší a zřetelnější. Říká, že člověk, který na Ukrajině dokončí školu a nepodplatí někoho, tak ať je lepší sebevíc, tak se nikam nedostane. „Úplatky prostě vládnu naší zemí.“ O Rusku se zmiňuje jako o zemi, která Ukrajině neustále otravuje život a všichni z ní mají strach.

Na ubytovně má se svými kolegy v kuchyni pověšený ukrajinský kalendář, ve kterém jsou zaznamenány všechny ukrajinské svátky. Tradice a zvyky se snaží dodržovat především tím, že vaří ukrajinská jídla (ale zvykl si už i na česká). Přestože je věřící, chodí do kostela pouze na Ukrajině. Tady si k tomu nenašel vztah. Na začátku se snažil kostel navštěvovat, ale působilo to na něho příliš odcizeně, tak toho nechal. Když je však doma, chodí do kostela každý den a považuje to za velmi důležitý prvek v jeho životě na Ukrajině.

Ze svých zkušeností, které na českém trhu práce získal, se domnívá, že Češi Ukrajince nevnímají nijak nepříznivě. Tvrdí, že je vše v lidech, a pokud někdo

umí pracovat, ostatní ho přijmou, ať je odkudkoliv, hlavně, že udělá, co má. Předsudky považuje za něco, co nějaká „černá ovce“ někde řekla a ostatní se toho pak následně chytí. Rozhodně si nemyslí, že by všichni Češi proti Ukrajincům měli nějaké předsudky a ani si není vědom toho, jaké by to měly být konkrétně. Vlastní zkušenosti s negativním projevem vůči němu jako příslušníkovi Ukrajiny má malé. Pouze v hospodě nebo na větší stavbě se prý občas vyskytne nějaký hlupák, který má nějaké narážky. Neřeší je však a raději odejde nebo si jich nevšímá.

Rozdíl v hodnotovém systému je mezi Českou republikou a Ukrajinou podle Ivana poměrně velký. Zejména v tom, jak je vnímána rodina. Na Ukrajině je rodina velmi důležitou součástí života, zatímco v ČR je to hodně rozvolněné. Jako příklad uvádí, že když jde jedna rodina na návštěvu k druhé, nemusí se předem ohlašovat a ptát se, zda vůbec může přijít. Zatímco tady se to musí předem domluvit. Jako rozdíl ve zvycích na Ukrajině dále použil příklad Vánoc, kdy se chodí na koledu (koledují se peníze, cukroví, alkohol). Rozdíl je také ve slavení Velikonoc, kdy se koleduje s košíkem a koledují se nejrůznější uzeniny. Tento košík se pak odnese do kostela k faráři, který jej vysvětlí, a takto vysvěcení košík pak doma společně sní. Velmi výrazně také vnímá rozdíl v trávení volna mezi Čechy a Ukrajinci. Zatímco Ukrajinec volno tráví tím, že nepracuje nebo slaví nějaký svátek, Češi v době volna v pátek a v sobotu sedí v hospodě a pijí pivo a v neděli už zase pracují. Ve slavení svátků a v religiozitě vidí největší rozdíly, které mezi těmito národy jsou. Říká, že český jazyk je podobný jejich, takže se ho člověk rychle naučí, pokud chce.

V médiích a tisku, které sleduje, se většinou dozvídá o problémech, které tu cizinci způsobují. Ještě nikdy prý nečetl žádný pozitivní článek. Pouze články o raziích a počtu zatčení či pokut.

Ivan se nikdy nedostal do problémů s policií nebo jinými úřady. Je zastáncem toho, že každý člověk je originál a nejde říct, že když jeden Ukrajinec nebo Čech udělá něco špatného, je pak celý národ špatný (viz Příloha IX.).

6.1.2 Rozhovor 2

Tibor „*Podpisem smlouvy jsem ale zjistil, že budu pracovat pro agenturu, což mi před tím neřekli.*“

Tibor pochází z Vietnamu, je mu 32 let, je ženatý a v ČR pracuje 13 let. Žije v pronajatém bytě se svou manželkou. Je velmi přátelský a komunikativní. Vyučil se jako strojní obuvník a v současnosti pracuje jako skladník ve firmě v ČR, která má přibližně 2 000 zaměstnanců.

Do České republiky se poprvé dostal v 16ti letech v rámci výměnného programu v době studia. Následně se vrátil do své vlasti a po dvou letech se rozhodl, že do ČR opět odejde. Znal v ČR několik svých krajanů a byl s nimi předem domluvený, že se na ně po svém příjezdu obrátí. Prvních několik let se zdržoval především ve své komunitě, ve které pracoval jako tlumočnick, zástupce vietnamsko-české firmy, kuchař, trhovce. Jednou v komunitě zahlédl inzerát, že je zde nějaká továrna, na kterou když se obrátí, bude v ní moci pracovat. Až s podpisem smlouvy ale zjistil, že bude pracovat pro agenturu, což mu před tím sděleno nebylo. Ostatní krajané byli rádi, že jim někdo s prací pomůže a postará se o ně, on to ale nepotřeboval, uměl dobře česky a tak pro agenturu pracoval nezbytných šest měsíců, které měl uvedené ve smlouvě. Vzhledem k tomu, že se uměl oproti jiným svým krajanům domluvit bez problémů, poté, co se v továrně zorientoval, zašel na personální oddělení, kde si domluvil, že ho přijmou jako kmenového zaměstnance. Překážky v práci žádné nepociťoval, ale také dodává, že určitě to bylo dáno tím, že uměl jazyk.

Světovou hospodářskou krizi velmi pečlivě sleduje, ale nebojí se, že by přišel o práci a pokud ano, tak je přesvědčený, že by si jinou našel velmi rychle. Vykořisťovaný prý nikdy nebyl. Jeho komunita drží velmi při sobě a žádné nekalé věci si mezi sebou nedovolí. Co se týče agenturního zaměstnávání, tak se podle jeho slov a zkušeností také nedá mluvit o vykořisťování. Jak sám říká: „V agentuře to bylo tak, že jsme přišli a měli jsme domluvenou určitou částku, se kterou jsme počítali a nepočítávali jsme, kolik bychom za to mohli mít. Díváme se na to tak, že máme práci a snažíme se dělat. Jsme rádi za práci. Víme,

že jsme třeba špatně placeni, ale tak to prostě nebereme, nějak jsme se s agenturou domluvili a tak to prostě bylo.“

Tibor nepočítá s tím, že by se v ČR usadil. Do Vietnamu se chce určitě vrátit, ale v blízké době to prý neplánuje. Téměř všichni Vietnamci, kteří ze své země vycestují, ale i ti, kteří se narodí v zahraničí, prý mají silné tendence se do své vlasti vrátit. Jsou k tomu vychováváni starší generací k tomu, aby milovali svou zem. Pokud jde o míšence Vietnamec-Čech (apod.), jejich postoj záleží na přístupu rodičů. Stává se prý, že se tyto děti stydí za to, že vypadají jinak (někdy své rodiče až nenávidí), ale jsou i tací, kteří sami přijdou a chtějí se učit vietnamsky a vrátit se do Vietnamu. Je to však velmi individuální a nelze jim to dávat za vinu, tvrdí.

Když se vrátil po stáži v ČR do Vietnamu, tak si uvědomil, že v ČR je mnohem více pracovních příležitostí a taky se mu líbil způsob života v ČR. Nejel sem předně kvůli penězům, jako ostatní, ale kvůli zkušenostem. Ostatní Vietnamci tu jsou hlavně kvůli penězům, aby na dálku podporovali své rodiny, což on také dělá, ale pro něho jsou přednější hlavně ty zkušenosti z jiné země.

Kdyby pracoval ve Vietnamu v oboru, ve kterém je vyučen nebo i jako skladník, měl by podstatně méně peněz. Obuvnictví je tam stále na vzestupu, ale není to tak dobře placené, jako jakákoliv práce v ČR.

Za dobu, co zde pracuje, se prý hodně změnil. Nabral spoustu nových zkušeností jak s Čechy, tak i s lidmi z komunity. Vzhledem ke svým schopnostem má možnost potkávat lidi z nejrůznějších vrstev společnosti a sledovat, jak si Češi a Vietnamci rozumějí. Je však přesvědčen, že zkušenosti, které zde načerpá ve své vlasti nebude moci uplatnit, včetně českého jazyka.

Když Tibor přišel do ČR poprvé, bylo to prý s předsudky české společnosti vůči cizincům mnohem horší. Češi v té době ještě nebyli zvyklí na cizince. Když přijel do ČR za prací, už to bylo lepší. Rozuměl už docela dobře, a tak mu neunikaly narážky, které na něho lidé měli, a dost ho to prý mrzelo. Sám říká, že: „Pokud něco udělá jeden Vietnamce, tak to je bráno tak, že všichni jsou špatní. Lidé nás berou, že jsme tu na obtíž. Když udělá něco někdo z Čechů, tak je to bráno, jako že to udělal jedinec.“ Jako skladník má pod sebou 30-40 zaměstnanců,

on sám však necítí, že by ho nějak odsuzovali za to, že vypadá jinak a je z jiné země. Snaží se, aby na pracovišti vše klapalo, protože když je v práci klid, práce se dělá tak, jak má. Nikdy se necítil být v práci utlačovaný či diskriminovaný. Sám se však přiznává, že pod jeho vedením má v práci vždy výhodu Čech, a to kvůli tomu, aby Češi věděli, že nikomu ze svých krajanů nenadržuje, čímž vlastně nadržuje Čechům. Je si toho plně vědom, ale neví, jak to jinak řešit.

V ČR je už dlouhou dobu, a tak se schází jak s krajany, tak i s Čechy. Kamarádů Čechů má prý také hodně, až se s nimi nestíhá kolikrát vídat v pravidelnějších intervalech.

České zákony se snaží sledovat v rámci vlastních možností. Skeptický názor má především vůči vládním představitelům, kteří si myslí, že když omezí přísun pracovníků z jiných států, pomůžou tím vlastním lidem. Pokud ale Češi nebudou chtít pracovat, prostě volná místa neobsadí. Říká, že: „Češi berou práci jako poníženi.“ Zatímco ve Vietnamu pro lékaře není problém, dělat v továrně. Česká mentalita je podle jeho názoru taková, že nebere práci jako práci, ale jako něco podřadného. Kdežto Vietnamec je ochoten dělat jakoukoliv práci, hlavně aby práci měl.

Tibor žije v bytě se svou manželkou, která je také Vietnamka. Mají kabelovou televizi s vietnamským programem i internet, prostřednictvím nichž sledují dění ve své vlasti. Zprávy sledují denně a nedokáží si život bez nich představit. Dění, které se v jejich zemi odehrává, se jich dotýká jen okrajově, nijak si jej nepřipouštějí. Navíc tam současný vývoj ve Vietnamu považují za klidný, takže se není čeho a o co bát.

Zvyky a tradice dodržují pečlivě. V obýváku mají na polici tradiční oltář sloužící k uctívání předků. Stravují se pouze vietnamským jídlem. Spolu se svou manželkou jsou v kontaktu s krajany, ale do žádné komunity již nechodí. Nejdůležitější svátek je pro Tibora i jeho ženu lunární Nový rok.

Tibor je přesvědčen, že Češi si myslí, že jim Vietnamci berou práci. Že firma raději propustí Čecha než Vietnamce, což ale považuje za velmi individuální a záleží to na daném zaměstnanci, protože ten, který odvádí dobrou práci, je ve firmě ponechán. Firmu, ve které je zaměstnán, považuje za jednu z mála v ČR,

kde není diskriminace. Příčinu vidí v tom, že tato firma zaměstnává více národností včetně lidí s handicapem. Na každé lince je prý jeden tlumočník a firma poskytuje i kurzy češtiny. Za jednu z pozitivních vlastností svého národa považuje disciplínu, která je podle jeho slov mnohem vyšší než u ostatních národů. Podle Tibora obecně nemají Češi rádi Vietnamce, protože Vietnamci zkrátka pracují a práce si váží. Zatímco Češi do práce jezdí s tím, že tam dělat nechtějí, což je podle něho důvodem všech nesvárů, které v práci vznikají.

Hodnotový systém je naprosto rozdílný, tyto dva národy podle něho nejde srovnávat. To co je pro Vietnamce nepřijatelné, je pro Čecha úplně normální. Příkladem je třeba nevěra ženy. Nevěra ženy automaticky znamená konec vztahu. Žena bere ohled na děti - když ji podvede muž, je tolerantnější. V ČR je nevěra naprosto normální záležitost, říká. Nejvyšší hodnotou je ve Vietnamu rodina, také vlastenectví je pro ně hodně důležité. Vánoce se slaví podobně jako v Evropě, ale s tím rozdílem, že se místo dárků rozdávají přání a nemají vánoční stromeček, ale větvičku s pupeny, protože Lunární rok u nich začíná na počátku jara. 90 % Vietnamců vyznává buddhismus, Tibor však nevyznává žádné náboženství. Stačí mu, že neublíží druhým, což je i součástí buddhismu.

Mentalita Čechů je podle něj taková, že zahrnuje mnoho předsudků ke všemu jinému. Češi si, podle něj, od Vietnamců drží odstup a vše je chyba Vietnamců nebo jiných cizinců. Podle Tibora si Češi myslí, že se jich Vietnamci straní a nechodí do společnosti, což považuje za omyl, protože podle jeho názoru jsou to právě Češi, kdo se Vietnamců straní a bojí se jich. Vietnamská komunita v ČR je přesvědčená, že jim Češi závidí její podnikavost, která je ovšem dána tím, že zkrátka více pracuje (12-16 hodin denně). Trnem v oku mnoha Čechů je také to, že Vietnamci údajně obcházejí daňové zákony, přitom jsou úřady běžně kontrolováni a o daňových únicích se dá mluvit ve stejné míře jako u českých podnikatelů. Každý podnikatel chce odvést státu na daních co nejméně a když se to dá nějak obejít, tak kdo by to nevyužil, říká. Vietnamci jsou ve všem mnohem podnikavější a dokáží mnohem efektivněji pracovat, drží si práci a chtějí se do ní zapojovat a ne pasivně čekat, kdo jim co řekne. Čech si v obchodě zaměstná tři prodavačky, zatímco Vietnamec tam zaměstná sebe a svou rodinu, takže peníze

zůstávají v rodině, což je také důkaz podnikavosti a promyšlenosti každého kroku, který udělají.

Rozdíl v národech vidí Tibor i v tom, že i když je Vietnam rozvojovou zemí, přesto se snaží pomáhat ještě chudším zemím (Africe, Laosu, Kambodži). Úspěšný vietnamský podnikatel postaví klidně továrnu v Keni, i za cenu, že na začátku prodělá, ale má pocit, že alespoň nějak pomohl chudým lidem a získal nové zkušenosti. Důležité je také, že tím propagoval svou zemi. Češi podle něho sympatizují s „lepšími“ státy na západě a Asii berou jako něco podřadného, přesto nám to nemají za zlé a berou to jako danost. Tibor říká, že Vietnamci jsou přátelští, dokud jim nikdo neublíží. Jestliže k tomu dojde, vyřizují si účty individuálně s daným člověkem.

Aby došlo k zmírnění nepříznivého vnímání cizinců a zejména Vietnamců na pracovním trhu, je potřeba čas. Další generace to bude podle jeho slov vnímat jinak, protože dnes už na českých školách studuje hodně vietnamských dětí a došlo k velkému posunu v mentalitě, takže rozdíly mezi dětmi se už nedělají tak velké. Za 10-20 let, až generace současných školáků vyroste a dostane se na lepší pracovní pozice, dojde opět k názorovému převratu Čechů na Vietnamce.

Přestože je Tibor nekonfliktní typ, jednou se v hospodě popral. Bylo to z důvodů narážek na jeho pleť, na krádeže, že pěstují konopí apod. a to se ho velice dotklo. I když takové lidi považuje za hlupáky, kteří svůj názor pouze přebírají od jiných a pak jej aplikují na všechny. Když nastoupil do funkce skladníka, slyšel řeči typu: „Ježíši, co to je?“ Časem si na něho jeho čeští kolegové zvykli a nic takového už neslyší. Žádný extrémní útok kvůli své fyziognomii či původu nezažil.

V televizi si všiml, že Češi používají slova, která by Vietnamec nikdy nepoužil. Například když televizní moderátorka Jílková v jedné debatě použila slovní spojení ve smyslu: „Bojovat proti vietnamské komunitě“. Slovo „bojovat“ je pro něho hodně agresivní výraz, který si spojuje s válkou, což ho popudilo. Média se podle něho snaží upoutat pozornost a neváží slova před tím, než je použijí. Tibor říká, že už z nadpisu článku pozná, zda je napsaný pozitivně nebo negativně a většinou je to spíše negativně. Hodně ho naštvě, když je u článku na

internetu zablokovaná diskuse, což se děje především u článků, které se týkají Čechů, zatímco u článků o Vietnamcích se diskuse nezablokuje i přes to, že tam jsou výrazy, za které by ti lidé mohli být trestně stíháni.

Nad předsudky, které česká společnost o Vietnamcích má, mává rukou. Ví, že si Češi myslí, že jí psí maso a dávají ho do jídel i Čechům. Vyvrací to však tím, že psí maso je dražší, než jakékoliv jiné, takže je hloupost, aby nahrazovali levné dražším. Navíc ho Vietnamci připravují a jí pouze při slavnostních příležitostech (na lunární Nový rok, na svatbách a od 1. do 15. dne v měsíci se jíst nesmí vůbec). To, že jim někteří lidé (hlavně v dřívějších dobách) říkali ping-pong, ťamani apod. jim nevadí, co je ale hodně pobuřuje, je označení „rákosníci“. Toto slovo si spojují s rostlinou (rákosím), která žije v bahně a ve špíně a přiživuje se na svém okolí, což je pro ně nepřijatelné.

V závěru rozhovoru říká, že: „Kdo nebyl nikdy v cizině, jako my, tak nikdy nepochopí, jak se cítíme. Je to fakt těžký, hlavně na začátku. Kdo se nedostane do situace, kdy je v menšině, chová se jinak než ten, kdo tam někdy byl. Jsou to zkušenosti k nezaplacení.“ (viz Příloha X.)

6.1.3 Zobecnění

Hlavní motivací volby práce v zahraničí byly finance a zkušenosti. Oba muži našli zaměstnavatele, který je po čase přijal jako kmenové zaměstnance, plynou jim stejné výhody jako pro české zaměstnance a za levnou pracovní sílu se nepovažují.

V zaměstnání žádné překážky nepocítují, jelikož ty závisí na přístupu k práci a kolegům. Češi podle nich berou práci jako překážku, jako něco, co je ponižuje a dělá je podřadnými. Ani jeden z nich nemá obavy, že by přišel o práci. Oba jsou ochotní dělat jakoukoliv práci, hlavně, když budou zaměstnaní. Předsudky Čechů, že jim berou práci, kategoricky odmítají, jelikož vykonávají práci, o kterou Češi nestáli. S kolegy na pracovišti vycházejí bez větších problémů.

Prvotní překážkou byla jazyková bariéra, která se však dala poměrně rychle překonat. Jedním z prostředků, jak se naučili česky, byla média, především tisk, který o nich informuje především v negativních souvislostech.

V hodnotovém systému vidí velké rozdíly. Především se jedná o přístup k rodině, slavení svátků a národní hrdosti. Každého člověka berou individuálně.

Oblast legislativy přenechávají svému zaměstnavateli, přesto vědí, kde by případnou pomoc našli. Ani jednoho nenapadlo, že by se v ČR usadil na trvalo.

Nepříznivé vnímání cizinců na pracovním trhu v ČR mají šanci změnit mladí lidé.

6.2 Rozhovor s českým zaměstnancem

6.2.1 Rozhovor 3

Michal „*Tu práci, co tu dělají Ukrajinci, by Čech za ty prachy nedělal.*“

Michalovi je 45 let, pracuje jako tesař ve firmě, která se věnuje dřevovýrobě. Spolu s ním ve firmě pracují dva pracovní migranti z Ukrajiny, kteří jezdí především na sezónní práce a Michal je jejich odborným mistrem. Práci, kterou jeho ukrajinští kolegové dělají, považuje za podřadnou a na jejich místo by zaměstnavatel Čecha jen těžko sháněl. Navíc dodává, že Ukrajinci vyjdou levněji a odvedou stejně dobrou, někdy i lepší, práci než Čech. Tito jeho kolegové pracovali ve své vlasti v jiném oboru (ani jeden není vyučen žádnému dřevařskému oboru) a nelze je tedy považovat za odborníky, přestože práci odvádí dobrou. Jejich situace je však vede k tomu, aby se rychle učili a uměli od každého něco. Jak Michal říká: „Ví moc dobře, proč tu jsou a že musí vydělávat, protože doma mají rodinu, která, kromě mafiánů, na ty peníze čeká.“ Přesčasy pro ně nejsou žádným problémem a když je potřeba, pracují i bez dohledu a nikdo ve firmě se nebojí, že by neudělali, co jim bylo zadáno. Zaměstnavatel si je ve firmě drží proto, že tvoří levnou pracovní sílu, neplatí za ně zdravotní ani sociální pojištění a když se k tomu připočte i to, že by to místo Čechem neobsadil, každý ve firmě chápe, že si je tam drží.

Jako jejich kolega z práce je Michal vnímá pozitivně, má s nimi dobré zkušenosti, které jsou dány asi také tím, že spolu již přibližně 5 let pracují a znají se osobně. Říká, že to „nejsou žádní takový Ukrajinci, co kradou anebo se tu flákají.“ Často mu vypráví, jak to mají na Ukrajině těžké a musí se hodně ohánět, aby vydělali peníze, které poté posílají domů. Jednou se mu svěřili i s tím, že polovinu vydělaných peněz jim sráží nějaký chlap („klient“), který za nimi jezdí v mercedesu. Jednou ho viděl, jak za nimi přijel k firmě a něco jim tam říkal. Na tohle téma se prý nechtějí moc bavit a jediné, co řekli, bylo, že nikdy neposlali domů celou částku, protože je obírá tento člověk. Pan Michal často přemýšlí o tom, co vše musí strpět, aby uživil svou rodinu, že se v podstatě musí všeho vzdát a ještě k tomu platit „klientovi“ za to, že tu dřou a ze života vlastně kromě práce nic nemají a v budoucnu je zřejmě ani nic lepšího nečeká.

Jediné, co považuje za bariéru, která jim znesnadňuje práci, je jazyk, ale nepovažuje to za něco nepřekonatelného, protože ví, že když Ukrajinec a Čech chce, tak se domluví, protože jejich řeč není zas až tak rozdílná, člověk se pouze musí více soustředit. Za bariéru považuje také to, že lepší práci asi nikdy mít nebudou, protože tu budou dělat vždycky Češi. Jinak se s ničím jiným nesetkal.

Jeho kolegové přijeli do ČR s jediným cílem a motivem, kterým jsou peníze. Z jejich vyprávění Michal ví, že na Ukrajině je velká bída a chudoba, takže aby mohla být rodina uživena, hodně mužů jezdí za prací do zahraničí. Tihle dva se do ČR a do jejich firmy dostali přes „klienta“, který si je hodně hlídá. Vyprávěli mu, že někdy musí jezdit pracovat do zahraničí i ženy, jelikož najdou kolikrát i lepší práci za lepší peníze.

Podmínky, ve kterých žijí v ČR, považuje za otřesné. Zaměstnavatel jim zajistil ubytovnu za nízké nájemné, kterou však odmítli a raději žijí v rozpadlé buňce za truhlárnu, ve které se nedá ani topit, jsou v ní jen postele a židle, ale neplatí žádný nájem. Šetří jak můžou na jídle, cigaretách i na oblečení, aby domů poslali co nejvíce peněz. Jednou jim Michal přinesl nějaké vyřazené kalhoty ze svého šatníku, protože ty jejich špínou už stály. Starší z dvojice Ukrajinců je prý vojenský válečný veterán, který když se vrátil z nějaké války se zraněním, od státu nedostal ani korunu, takže musel jet pracovat do ČR. Mladší z dvojice

je ženatý, má tři děti a stará se ještě o staré rodiče. Co však Michala šokuje, je skutečnost, že mu je teprve 25 let a oba hodně lituje, jaký život mají.

Po roce 1989 měl Michal možnost vycestovat za prací do Německa a vážně o tom uvažoval. Děsila ho však jazyková bariéra, protože neuměl německy a když nad tím hodně přemýšlel, tak se mu ani nechtělo tak daleko za prací. Později, když potkal kamarády, kteří tu šanci využili, říkal si, že udělal hloupost, že tam nešel s nimi, ale dnes už je s tím vyrovnaný a je rád, že zůstal doma s rodinou.

Vzhledem k tomu, že sám kdysi uvažoval o vycestování za prací nemá k ní úplně negativní postoj, ale ani neví, zda s ní souhlasí. V případě, že jsou cizinci na pracovních pozicích, které nelze obsadit českými lidmi, s pracovní migrací souhlasí. Pokud ale zabírají místa, která by obsadili Češi, má k tomu výhrady. Současně se skepticky dívá i na projekt „Dobrovolných návratů“, na které se podle jeho slov vynakládají obrovské peníze daňových poplatníků, aby se cizinci, co tu nemají práci, dostali zpět domů. Názor na adaptaci pracovních migrantů má Michal jasný: „Myslím, že ti Ukrajinci co jsou tu fakt jen proto, aby vydělali co nejvíc a mohli tu pracovat, tak těm asi o to zapadnout moc nejde, i když asi je to i pro ně dobré, když tu nějak fungují.“

V legislativě zaměstnávání cizinců se Michal neorientuje. Nikdy to nepotřeboval, a tak ví pouze to, co říkají v televizi nebo na internetu a tam je teď podle jeho slov slyšet pouze „Dobrovolný návrat“. Přesto je přesvědčen, že by příchod cizinců na pracovní trh do ČR měl nějakým způsobem korigovat, aby nezabírali místa Čechům, kteří práci potřebují. Na druhou stranu ti cizinci, kteří by tu získali povolení, by se neměli zneužívat a měla by jim být nabízena pořádná práce a ne jen ta, kterou Čech dělat nechce. Velkou mezeru vidí v tom, že si cizinec nemusí platit zdravotní pojištění (nebo alespoň jeho kolegové neplatí), aby nedošlo k tomu, že by se některý z nich zranil a nebyl adekvátně ošetřen. Dále se však zamýšlí nad tím, z čeho by si je měli vlastně platit, když už takhle mají nízké platy.

Michal si poměrně často kupuje denní tisk a sleduje zprávy v televizi. Všiml si, že se o Ukrajincích i Vietnamecích píše spíše negativně, že zde kradou, přepadávají, vraždí nebo podvádí. Je to tak zajímavější pro lidi. Dále říká, že na

tom asi něco bude, když se to o nich říká. Na druhou stranu uvažuje, že se o ně nikdo nezajímá - proč tu vlastně jsou, jaký život mají na Ukrajině a zda tu vůbec chtějí být.

Obecně se domnívá, že Češi vnímají Ukrajince podřadně a dívají se na ně skrz prsty. Je to prý dáno jinou mentalitou Ukrajinců a Čechů, za což možná může i politická situace. Myslí si, že jejich obraz v očích české společnosti kazí jejich krajané, kteří zde kradou a přepadávají a Češi se jich pak bojí. On sám je bere jako lidi, kteří jsou prudší a občas dělají věci, aniž by je předem promysleli. Jinak si myslí, že žádné jiné předsudky vůči nim nemá. U nich v práci se už několikrát objevila připomínka, že berou Čechům práci, nebo že se někomu z Čechů nelíbí jak pracují či nepracují. Diskriminační či xenofobní nálady jsou podle Michala záležitostí každé firmy individuálně. Ne vždy jsou Ukrajinci skvělí pracovníci, jsou mezi nimi i lenoši, ale nejde je podle něj generalizovat, a tak se to sem tam může objevit.

Ze zkušenosti, kterou Michal se svými kolegy má, mu je jasné, že rodina je pro ně velice důležitá a že vše co dělají, dělají vlastně pro ni. Váží si svých starých rodičů a starají se o ně, i když už mají své rodiny. Více však o jejich kultuře a tradicích neví, protože se o ni nikdy nezajímal.

Aby došlo k zmírnění nepříznivého vnímání cizinců na pracovním trhu v ČR, je podle něho důležité, aby s něčím přišli politici. Je přesvědčen, že on sám s tím nemůže udělat nic, pouze je v práci tolerovat a brát je jako kolegy (viz Příloha XI.).

6.2.2 Zobecnění

Michalovi dva kolegové jsou Ukrajinci. Práci, kterou zastávají jeho kolegové z Ukrajiny, by Čech nedělal. Pro firmu jsou atraktivní svou flexibilitou a ochotou pracovat i přes čas. Komunikace mezi nimi je bezproblémová. Jako jejich bariéru vnímá, že se nikdy nedostanou k lepší práci, neboť tu zastanou Češi, což považuje za správné. Pracují zde v jiném oboru, než se vyučili, přesto jsou velmi zruční a zastanou jakoukoliv práci, která je jim zadána.

Motivem práce v ČR pro ně byly finance. Často hovoří o bídě a těžkém životu ve své zemi. Na stavbu za nimi jezdí „klient“, který jim vyplácí mzdu, ze které jim vždy minimálně polovinu strhne, tzn. z 15 000,- jim dá cca 7 500,- Pracovní podmínky mají srovnatelné českými zaměstnanci. Z vlastní vůle jsou ubytovaní v nedůstojné obytné buňce, za kterou však neplatí nájemné. Peníze šetří na všem, co jde, včetně stravy.

Michal měl kdysi také nabídku odejít za prací a to do Německa. Neměl však dostatek odvahy. Překážkou se zdála především jazyková bariéra. Legislativu ohledně zaměstnávání cizinců příliš nesleduje, protože ji nepotřebuje znát. V poslední době registruje ve zprávách projekt „Dobrovolné návraty“, s nimiž nesympatizuje.

Česká společnost cizince nevnímá příliš pozitivně. To podporují zprávy v médiích o jejich kriminalitě. Předsudky ve společnosti jsou formulovány tak, že berou Čechům práci, jsou povahově prudší a často nedomyšlejší následky svých činů. Své kolegy vnímá pozitivně, což je to dáno tím, že mezi nimi vznikl užší vztah.

Zmírnění nepříznivého vnímání Ukrajinců českou společností je úkolem politiků.

6.3 Rozhovor českým zaměstnavatelem

6.3.1 Rozhovor 4

Anna „Základní rozdíl je asi v tom, že cizinec k nám přijede pracovat a je ochoten vykonávat i práci, kterou Čech dělat nechce, protože si myslí, že je pod jeho úroveň.“

Anna pracuje jako vedoucí na personálním oddělení středně velké strojírenské firmy, která má 198 zaměstnanců; z toho je osm zaměstnanců vietnamské státní příslušnosti a 18 slovenské státní příslušnosti. Dříve zaměstnávali také Ukrajince a Bulhary, se kterými však nebyli příliš spokojeni. Byli to lidé zaměstnaní přes agentury, s nimiž již ukončili spolupráci.

Vietnamští zaměstnanci zde pracují jako svářeči. K výkonu této činnosti potřebovali pouze základní kvalifikaci, kterou si museli po příchodu do firmy doplnit ve svářečské škole, která je součástí firmy. K jejich zaměstnávání vede firmu především to, že cizinec, který sem přijede pracovat, je ochoten vykonávat i práci, kterou Čech dělat nechce, protože si myslí, že je pod jeho úroveň. V současné době se to prý začíná pomalu měnit, protože lidé přicházejí o práci. Anna je toho názoru, že vietnamští zaměstnanci mají nejen v jejich firmě ale i na trhu práce v ČR velmi dobré možnosti uplatnit se, i když připouští, že v současné době hospodářské krize je pro cizince problémem získat práci. Jedinou bariéru, která brání k lepšímu uplatnění cizinců spatřuje v jazykové oblasti. Pro jejich vietnamské zaměstnance je jazyková bariéra velmi výrazná.

Jako personalistka reflektuje a sleduje situaci na trhu práce celoročně a říká, že ještě v září 2008 měla jejich firma nedostatek pracovníků a úřady firmám cizince povolovaly bez větších problémů. Dnes se však již setkává s tím, že jí úřady práce informují, že nebudou vydávat pracovní povolení pro cizince, pokud budou moci místo obsadit občanem z ČR, a to z důvodu zvýšení nezaměstnanosti v důsledku světové krize. V nedávné době došlo ve firmě k personálním změnám, které však nesouvisely se světovou krizí a týkaly se propouštění Vietnamců. Všichni Vietnamci, kteří do firmy přišli pracovat, měli být podle smlouvy s agenturou vybaveni komunikační znalostí českého jazyka, aby se mohli s lidmi na pracovišti domluvit. Tato podmínka však nebyla splněna a tak firma vyšla všem vstříc a zaplatila soukromé hodiny českého jazyka. Proběhly celkem tři intenzivní kurzy, jejich výsledek ovšem nesplnil očekávání, a tak na základě závěrečných testů dali čtyřem Vietnamcům výpověď dle § 52 písmena f) zákona č. 262/2006 Sb, zákoníku práce. Důvodem byla jejich neschopnost domluvit se s kolegy na pracovišti a tím pádem byly i velké problémy v kvalitě jejich práce a při dodržování pravidel BOZP.

Všech osm Vietnamců zaměstnávala firma prostřednictvím agentury, která zajistila jejich výběr a příchod do ČR. V současnosti jsou již všichni kmenovými zaměstnanci. Ubytování mají zajištěné ve firemní ubytovně. V této firmě se všemi zaměstnanci zachází stejně, jak to ukládá legislativa. Přesto však Anna

dodává, že to tak nemusí být všude a najdou se i firmy, kde je s cizinci zacházeno nedůstojně nebo se nedodržují pracovní podmínky. O žádné takové firmě však neví, ale myslí si, že se takové jistě najdou.

Před nástupem vietnamských pracovníků do firmy se zajímala o situaci, která ve Vietnamu panuje, a na základě předešlých zkušeností a zkušeností svých kolegyně se snažila předejít případným problémům. Zajímala se především o úroveň vzdělání, kterou prokazovali při podání žádosti o vízum. Velké obavy měla z jazykové bariéry, které se jí nakonec také naplnily. Přestože prošli kurzem češtiny, má pocit, že se česky naučit nechtějí a nevyvíjejí o to ani snahu.

Konfliktům se firma snaží předcházet především na pracovišti. Většina z nich je zapříčiněna jazykovou bariérou a kulturní odlišností. Češi nerozumí vietnamské kultuře a naopak. Jedním z opatření, které má předcházet vzniku nedorozumění je, že má každý cizinec přiděleného „partáka“, který jej zaučuje a zapojuje ho do veškerého dění ve firmě. Také se zde pořádají pravidelná setkání, kde se řeší případné problémy (za pomoci tlumočnicka).

Anna se snaží legislativu a změny v ní sledovat pravidelně, přesto se však o „zelených kartách“ dozvěděla teprve před nedávnem na jednom školení, které uspořádalo MPSV. Vnímá jej jako celkem zajímavý projekt, avšak postrádá v něm možnost zaměstnavatele zasahovat do procesu udělování ZK. Jako chybu v udělování ZK vidí také to, že je vydána na konkrétní místo a může se snadno stát, že když cizinec přijde k zaměstnavateli, ten mu může až tehdy říci, zda o něj má či nemá zájem. Jestliže zájem už mít nebude, tak ZK propadá, což je pro daného cizince celkem svízelná situace. Jinak by celkově v legislativě více zapojila zaměstnavatele, aby si mohli rozhodovat, koho z cizinců přijmou a koho ne.

Do firmy, ve které dříve Anna pracovala a kde také zaměstnávala Vietnamce, chodily pravidelně vietnamské časopisy, v nichž se psalo jak o dění v ČR, tak i o situaci v jejich vlasti. V českém tisku se podle ní píše o cizincích z východu spíše v souvislosti s kriminalitou, zatímco o cizincích ze západu spíše pozitivně.

Vzhledem k tomu, že s nimi nepracuje na stejné pozici a je jejich nadřízenou, netuší, zda dodržují nějaké tradice či zvyky v zaměstnání. Všimla si však, že se

stravují na ubytovně, mimo závodní jídelnu, a vaří si svá tradiční vietnamská jídla. Také zaznamenala, že se během velmi krátké doby spřátelili s vietnamskými trhovci v tamním městě, a domnívá se, že s nimi dodržují nějaké své tradice. Dočetla se, a také to u svých zaměstnanců zpozorovala, že jsou Vietnamci hodně vázáni na rodinu a svou komunitu. V porovnání s Čechy je to podle ní nesrovnatelné. Domnívá se, že je u nich také velmi důležitý úspěch, a dokonce si myslí, že více než peníze.

Obecně se Anna domnívá, že česká společnost nemá moc kladný vztah k cizincům, zvláště pak v dnešní době, kdy je nouze o práci. Často slyší, jak se lidé baví o tom, že nějaká firma zaměstnala cizince, místo aby přijala někoho místního, kdo nemá práci. Na druhou stranu je ale pravda, že cizinci zastanou práci, kterou nikdo jiný dělat nechce, říká. Ještě podle ní přichází na řadu problém v jazykové bariéře, protože jestliže se Čech s někým nedomluví česky, ztrácí zájem se s takovým člověkem bavit, dodává. Také si myslí, že některým zaměstnancům vadí, že v jejich firmě pracují Vietnamci. Není to prý jen kvůli jazykové bariéře, ale i kvůli pracovním návykům, které se sice časem mění, ale přesto jsou pro ně nevyhovující. Často si u ní zaměstnanci stěžují, že Vietnamci, když nechtějí pracovat, tak dělají, že nerozumí a prostě to neudělají. Mnohým lidem to vadí, protože pak musí dělat práci za ně. V tomto případě také říká, že se jim není co divit, že k nim mají připomínky. Také si stěžují, že je vůbec firma neměla zaměstnávat a měla vzít raději Čechy. Jenže v té době byla velká nouze o nové zaměstnance a jiné řešení nebylo. Přesto se nedomnívá, že by ve firmě panovaly xenofobní či diskriminační nálady a za hlavní problém považuje pouze již několikrát zmíněnou jazykovou bariéru. Několikrát se k ní také dostala připomínka, že „pánové z Vietnamu“ se už rozkroukali a tak s nimi začínají být problémy nejen pracovní, ale také na ubytovně, kde se jedná především o hluk a nedovolené návštěvy cizích žen.

S vietnamskými zaměstnanci má už zkušenosti a není si vědoma, že by trpěla nějakými předsudky, i když to sama nedokáže posoudit, ale domnívá se, že ostatní zaměstnanci je mají zcela jistě. Nakonec připouští, že nějaký zřejmě mít bude, protože když se jí jeden vietnamský muž snažil pozvat na schůzku, bez váhání ho

odmítla, aniž by věděla proč. Na zmírnění nepřátelského vnímání by podle ní měly pracovat všechny strany, kterých se tento problém týká. To znamená, že jestliže stát se rozhodne umožnit cizincům pracovat v ČR, měl by jim vytvořit takové podmínky, které je nebudou diskriminovat. To samé by pak měli učinit jednotliví zaměstnavatelé. Neměli by cizí pracovníky separovat, ale začlenit je do kolektivu a před svým rozhodnutím zaměstnat cizince by měli promluvit se svými zaměstnanci, připravit je na to a třeba je i seznámit s kulturou a tradicemi dané národnosti. To samé by pak mělo fungovat i opačně, čili cizinec by měl respektovat tradice a zvyky české společnosti, říká (viz Příloha XII.).

6.3.2 Zobecnění

Personalistka Anna má poměrně velké zkušenosti se zaměstnáváním cizinců, především Vietnamců. Firma je připravena si své nové zaměstnance (nejen) ze zahraničí vyškolit ve svářečské škole. V rámci firmy je zaměstnancům poskytnuta ubytovna. Mezi tuzemskými a zahraničními zaměstnanci se nedělají rozdíly v přístupu k nim.

Zkušenosti se zprostředkovací agenturou firma nemá dobré. Dobré zkušenosti nemá ani se snahou Vietnamských zaměstnanců učit se češtinu a tak jsou často českými kolegy obviňováni, že předstírají, že nerozumí. Jazyková bariéra je nejznatelnější a nejvíce komplikuje pracovní proces a také vztahy mezi zaměstnanci. Stížnosti přichází také na jejich laxní přístup k práci a chování na ubytovně. Firma také měla raději zaměstnat Čecha. Před jejich nábořem však zájem o tuto práci nikdo z Čechů neměl. Podnik se snaží konfliktům předcházet nejrůznějšími opatřeními nejen během pracovního procesu. Předsudky vůči cizincům v této firmě má téměř každý a podporují je média, která o cizincích podávají informace negativního charakteru.

Před nábořem zahraničních pracovníků byl proveden sběr informací, aby se předešlo případným konfliktům a nedorozuměním. V legislativě personalistka nyní registruje především novinku, kterou je zavádění „zelených karet“, v níž postrádá možnost zásahu zaměstnavatele do výběru zaměstnanců.

Ke zmírnění nepřátelského vnímání pracovních migrantů v ČR je potřeba zapojení zaměstnavatele, zaměstnance i státu.

6.4 Shrnutí rozhovorů

Z rozhovorů, které byly uskutečněny pro tuto práci, vyplývá několik skutečností. Pracovní migranti z Ukrajiny a Vietnamu vnímají přístup Čechů negativně. Češi si práci vybírají a nejsou ochotni dělat jakoukoliv práci jako pracovní migranti. Následně si stěžují, že jim cizinci práci berou. Atraktivita cizince pro českého zaměstnavatele spočívá v jejich flexibilitě. Práci vnímají jako nezbytnou součást života, která jim zajišťuje lepší životní úroveň.

Pracovní podmínky, které mají, považují za důstojné. Největší překážku na trhu práce je jazyková bariéra, která se dá překonat. Pro Vietnamce je určitou překážkou také jejich fyziognomie, která u českých zaměstnancích vzbuzuje jistou míru nedůvěry a rozpaků.

Z pohledu Čechů závisí zkušenosti se zahraničními zaměstnanci na osobnosti daného jedince (cizince) a jeho přístupu k práci.

Z tisku a televize jsou slyšet většinou negativní zprávy, které je třeba brát s nadhledem, a připustit si míru zkreslení informace, což si čeští zaměstnanci příliš nepřipouštějí.

Českou legislativu sledují především čeští zaměstnavatelé a zahraniční pracovníci se spoléhají na to, že za ně vše potřebné vyřídí. Ukrajinci mají často zkušenost s „klientským systémem“, který jim zpočátku v ČR práci zprostředkovává.

Rozdíly jsou mezi kulturami, především ve vztahu k rodině, práci a vlastenectví.

Ke zmírnění nepříznivého vnímání pracovních migrantů na trhu práce v ČR by mělo dojít prostřednictvím větší komunikace a poznávání daných národů a kultur v širším měřítku.

7 Diskuse

Pracovní migranti z Ukrajiny i Vietnamu přijíždějí pracovat do ČR se záměrem vydělat zde peníze a vrátit se do své vlasti, v níž je nízká životní úroveň.²²⁶ Leontiyeva finanční motivaci považuje za typický motiv Ukrajinců, jejichž „hlavní motivací je zlepšení ekonomických podmínek nebo potřeba našetřit na bydlení, studium dětí“²²⁷ apod. Obdobně jsou na tom také vietnamští pracovníci, kteří vidí v práci v zahraničí lepší zdroj příjmů a šanci získat nové zkušenosti.²²⁸ O tomto motivu píše Drbohlav jako o vyšším motivu, který spočívá v možnosti spoluúčasti v utvářené tržní ekonomice, v níž se stále hledají řadoví pracovníci, a také touha překonat problémy domácího rozvoje ekonomiky.²²⁹ Obojí se projevilo v rozhovorech, které byly uskutečněny. Ukrajinec Ivan přijel do ČR za prací, která je zde lépe ohodnocena. Pro Tibora byly finance také důležité, přesto ho mimo jiné lákaly nové zkušenosti, které se s prací v zahraničí pojí. Diamant to popisuje tak, že odhodlat se k odchodu do zahraničí „znamená mít opravdu silný motiv, ujasnit si stupnici hodnot“²³⁰ a mít promyšlený cíl.

V žádném z uskutečněných rozhovorů se nepotvrdilo tvrzení Drbohlava, že člověk, který vycestuje za prací do zahraničí a následně se vrátí s nabytými zkušenostmi, bude pro svého potenciálního zaměstnavatele mnohem přitažlivější.²³¹

---

²²⁶ Srov. Cizinci v ČR. Dostupné na WWW: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

²²⁷ Srov. LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

²²⁸ Srov. PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW: <<http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

²²⁹ Srov. DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

²³⁰ DIAMANT, J. *Psychologické problémy emigrace*. s. 15.

²³¹ Srov. DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

Mnozí nově příchozí cizinci využívají zpočátku služeb zprostředkovatele, ať už v podobě agentury nebo „klienta“.²³² Také ukrajinští účastníci rozhovorů mají zkušenosti s „klientem“, který jim zpočátku pomohl s ubytováním a zajištěním práce, za což si však účtoval vysoký úrok. Částka, kterou jim odčítá z výplaty, supluje poplatek za zprostředkování práce a tzv. ochranu před skupinami ukrajinského organizovaného zločinu.²³³ „Klient“ poskytuje servis služeb, který cizince zprostí veškerých starostí se zařizováním povolení zaměstnání, zajistí práci, ubytování apod.²³⁴ O pocitu nepostradatelnosti „klienta“ pro pracovní migranty hovoří také Nekorjak a říká, že tento pocit trvá do doby, než se pracovník dokáže v novém prostředí orientovat sám.²³⁵ O možnosti neustálé změny práce píše ve své závěrečné práci z výzkumu také J. Grygar, M. Čaněk a J. Černík, ve které říkají, že se od pracovních migrantů, u nichž není vyžadována vyšší kvalifikace, požaduje vysoká „hyperflexibilita“.²³⁶ V důsledku to znamená, že jestliže chtějí pracovat, musí přijmout prakticky jakoukoliv práci, která jim je zadána. Nemají ani možnost si práci vybírat podle toho, zda je pro ně dost dobrá či ne. Ani „vyšší vzdělanostní úroveň Ukrajinců nekorresponduje s typem vykonávaných prací. Velké procento (až 70 %) má ukončeno středoškolské vzdělání. Mezi dělníky najdeme i vysoce kvalifikované lidi – učitele, lékaře, umělce.“²³⁷ Z výzkumu, který byl uskutečňovaný v roce 2001, však vyplývá, že nelze považovat ukrajinské pracovníky v ČR za nadprůměrně vzdělané,²³⁸ přesto samotní účastníci rozhovorů (Ivan a Tibor) v rozhovoru potvrdili, že je zde

---

²³² Srov. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělání a na trh práce v České republice. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

²³³ Srov. ČERNÍK, J. Klientský systém jako quasi-feudalismus v Česku. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcefb50bfa263ef/JCernik_Klientura_1.pdf>.

²³⁴ Srov. Vliv kvalifikace na mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Zaverecna_zprava_2.pdf>.

²³⁵ Srov. NEKORJAK, M. Co je to „klientský systém“? Dostupné na WWW:

<<http://migration4media.net/mode/13>>.

²³⁶ GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Zaverecna_zprava_2.pdf>.

²³⁷ Cizinci v ČR. Dostupné na WWW: <<http://www.multikultura.cz/clanky/9-projekt-varianty-o-cizincich-v-cr/>>.

²³⁸ Srov. LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

mnoho ukrajinských lékařů a inženýrů, kteří tu pracují na stavbě nebo ve výrobních halách.

S prací v zahraničí se pojí nejen možnost lépe placené práce a získání nových zkušeností, ale také fakt, že s touto zkušeností dochází ke změně osobnosti daného jedince. „Příchodem do nového prostředí začíná proces přizpůsobování“ člověk se po čase orientuje, poznává, srovnává.²³⁹ Také účastníci rozhovorů srovnávali a nepřipustili, že by se do své vlasti nevrátili. Jejich rodiny a silné kořeny v zemi, z níž pocházejí, je přitahují zpět. Ivan si dokonce až odchodem do ČR uvědomil, jak moc je pro něho rodina důležitá. Přesto však zůstává v ČR i dlouho poté, co dosáhl cíle, který si na počátku stanovil (vydělat peníze na stavbu domu). Drbohlav to popisuje jako „vyšší potřeby“ tak, že „po uspokojení potřeb, které původně migraci vyvolaly, se vytvářejí nové, „vyšší“ potřeby.“²⁴⁰ Je to jakýsi začarovaný kruh, ze kterého se člověku špatně vymaňuje.

Adaptace závisí na zájmu daného jedince začlenit se do společnosti. Důležitým faktorem je také fyzická a kulturní blízkost.²⁴¹ Pro vietnamské pracovníky je adaptace podstatně horší svou značnou kulturní a jazykovou odlišností. Navíc je vietnamská komunita charakteristická svou vysokou soudržností a uzavřeností, bez větší potřeby se integrovat,²⁴² s čímž souhlasí i Kocourek a říká, že „uzavřenost komunity často vnímají i samotní Vietnamci. Někteří z nich ji charakterizují jako strategickou výhodu („majorita do nich nevidí“), někteří naopak jako překážku k většímu sblížení s majoritou a tím i překážku lepšího života.“²⁴³

---

²³⁹ Srov. DIAMANT, J. *Psychologické problémy emigrace*. s. 18.

²⁴⁰ DRBOHLAV, D. *Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů)*. Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

²⁴¹ DRBOHLAV, D. *Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů)*. Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

²⁴² *Cizinci v ČR*. Dostupné na WWW: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

²⁴³ KOCOUREK, J. *Vietnamci v ČR*. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=106>>.

Přestože v roce 2007 pro 75 % Čechů představovali cizinci levnou pracovní sílu a tvrdili, že by neměli pracovat v místech s vysokou nezaměstnaností,²⁴⁴ tento předpoklad se v rozhovorech uskutečněných pro tuto práci nepotvrdil, jelikož platové i pracovní podmínky mají srovnatelné s českými kolegy. Důvodem zaměstnávat zahraniční pracovníky je tedy především v jejich ochotě pracovat přes čas a vykonávat i méně atraktivní práci.²⁴⁵

Všichni účastníci rozhovorů potvrdili, že v médiích se o cizincích píše především v negativním slova smyslu. O stejném problému hovoří i P. Kaderka a K. Karhanová²⁴⁶, T. Bitrich a J. Paleček²⁴⁷, Kocourek²⁴⁸, P. Müllerová²⁴⁹ a další. Tito odborníci i cizinci pracující v ČR jsou mimo jiné toho shodného názoru, že negativní zprávy se mnohem lépe prodávají, což však neprospívá k jejich lepšímu vnímání cizinců českou společností.

Hodnoty, zvyky a tradice pracovních migrantů z Ukrajiny a Vietnamu se mezi sebou, ale i oproti těm českým, výrazně liší. Česká společnost má podle účastníků rozhovorů především výrazně odlišný přístup k rodině. Ve Vietnamu a na Ukrajině je rodina nejvyšší hodnotou.²⁵⁰ Vietnamská rodina je vysoce soudržná a tato soudržnost se dále projevuje v rámci celé komunity.²⁵¹ Ukrajinci se od Čechů liší především v míře religiozity,²⁵² což potvrzuje také Ivan. Dodržování tradic je i pro pracovní migranty v ČR velmi důležitým aspektem. J. Kocourek o Vietnamcích píše, že „pevnou a neodlučitelnou tradicí je uctívání

---

²⁴⁴ Pro tři ze čtyř Čechů jsou cizinci levnou pracovní sílou. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/pro-tri-ze-ctyr-cechu-jsou-cizinci-levnou-pracovni-silou-pea-domaci.asp?c=A070605_173133_domaci_miz>.

²⁴⁵ Srov. Cizinci v ČR. Dostupné na WWW: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

²⁴⁶ Srov. KADERKA, P. KARHANOVÁ, K. Obraz cizinců v médiích. Dostupné na WWW: <http://www.bluesimba.net/img_upload/c5618853bfbeef8dd1de5668410ec138/Obraz_cizincu_v_mediich_Zprava_o_projektu_za_rok_2002.pdf>.

²⁴⁷ Srov. BITRICH, T., PALEČEK, J. Jak se v českém tisku diskriminuje, když se píše o zaměstnávání cizinců? Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955058>>.

²⁴⁸ Srov. KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. s. 104.

²⁴⁹ Srov. MÜLLEROVÁ, P. Vietnamské etnikum v České republice. s. 83.

²⁵⁰ Srov. Cizinci v ČR Dostupné na WWW: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

²⁵¹ Srov. PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. Dostupné na WWW:

<<http://www.strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

²⁵² Srov. ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. Ukrajinci v České republice. s. 87.

předků. V každé domácnosti najdeme oltář s tradiční výzdobou.²⁵³ I Tibor má se svou ženou v obýváku tradiční oltář, který je symbolem uctívání předků. Vietnamci v ČR si vaří výhradně vietnamská jídla a taktéž dodržují své národní tradice a zvyky (např. lunární Nový rok).

Přesto, že okolo Ukrajinců i Vietnamců v ČR panuje mnoho předsudků (např. Vietnamci obcházejí daně, jedí psí maso, Ukrajinci berou Čechům práci, jsou to mafiáni apod.²⁵⁴), žádný z účastníků rozhovoru (cizinec) si je příliš nepřipouští a vnímá je spíše jako důsledek generalizování a neschopnosti vlastního zamyšlení se nad problémem. Kocourek to dokládá navíc tím, že „jsou Vietnamci zaměřeni na poznání jedince a jednání z hlediska jedince, osobního kontaktu, empatie, citového vnímání.“²⁵⁵ Předsudečné vnímání české společnosti doložily rozhovory uskutečněné s českými občany, kteří jsou v mnohém ovlivněni zprávami z tisku a televize.

Rozhovory dále potvrdily, že nepříznivému vnímání zahraničních pracovníků se dá předcházet, a to především v rámci multikulturní výchovy na školách, ale i v jednotlivých podnicích a firmách, jejichž součástí jsou či budou pracovní migranti. Na základní a střední školy přicházejí stále častěji žáci s určitou etnickou identitou (vědomou či nevědomou); ta musí být rozpoznána a tolerována především učiteli, kteří toho mají (musí) využít, jako základu výukových aktivit při hodinách.²⁵⁶ Děti a mládež na rozdíl od dospělých „velmi otevřeně a vstřícně přijímají nové hodnoty, názory, nemají zábrany vidět svět kolem sebe z různých úhlů a pohledů.“²⁵⁷ Proto je vhodné začít již na školách v rámci primární prevence. U dospělého je potřeba použít jiné metody práce s předsudky, jelikož dospělý člověk má již vybudované určité myšlenkové stereotypy, které se velmi těžko odbourávají.²⁵⁸

---

²⁵³ KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. s. 103.

²⁵⁴ Srov. Cizinci v ČR. Dostupné na WWW: <<http://www.multikultura.cz/clanky/9-projekt-varianty-o-cizincich-v-cr/>>.

²⁵⁵ KOCOUREK, J. Vietnamci v ČR Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=106>>.

²⁵⁶ HIRTL, T. *Svět podle Multikulturalismu*. s. 53.

²⁵⁷ RABIŇÁKOVÁ, D. *Metodika práce s mládeží*. s. 123.

²⁵⁸ Srov. Stereotypy a předsudky. Dostupné na WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1230.html>>.

Závěr

Záměrem práce bylo popsat současnou situaci pracovních migrantů dělnických profesí z Ukrajiny a Vietnamu na trhu práce v ČR. Konkrétněji to, v jakém postavení na trhu práce vystupují, zda je využita jejich kvalifikace, jaké pracovní podmínky mají, schopnost reflektovat legislativu, v jakých podmínkách žijí, jakým předsudkům musí čelit a jak si představují, že by se mělo pracovat na tom, aby došlo k zmírnění jejich nepřátelského vnímání českou společností.

Cíl práce se naplnil prostřednictvím hloubkových rozhovorů, které byly uskutečňovány se všemi účastníky pracovního procesu tzn. s českým zaměstnavatelem (Anna), českým zaměstnancem (Michal), ukrajinským zaměstnancem (Ivan) a vietnamským zaměstnancem (Tibor). V těchto rozhovorech se objevilo několik důležitých informací a podnětů pro další zkoumání situace na českém trhu práce, na němž se pohybují pracovní migranti z Ukrajiny a Vietnamu.

Z rozhovorů vyplynuly tyto skutečnosti. Zahraniční pracovníci, s nimiž byly uskutečněny hloubkové rozhovory, přijeli do ČR se záměrem vydělat zde peníze a vrátit se do vlasti ke svým rodinám, které takto na dálku finančně podporují, což je typickým motivem nejen Ukrajinců a Vietnamců, ale mnohých dalších občanů z východní Evropy a Asie. Ukrajinci si ČR vybrali jak z důvodu jazykové blízkosti, tak na základě zkušeností svých krajanů, kteří zde před jejich příchodem měli již určité poznatky a v českém prostředí se orientovali. Vietnamci zvolili ČR také na základě předchozí zkušenosti vlastní nebo zprostředkované.

V české společnosti se nejednou vyskytuje mínění, že berou migranti Čechům práci. Zkušenosti zahraničních pracovníků jsou však jiné. Práce, kterou zde vykonávají, má takový charakter, že o ní Češi před jejich nástupem nestáli. V současnosti, kdy celkově stoupá nezaměstnanost z důvodu světové hospodářské krize, se tyto hlasy o zabírání práce ozývají o to silněji. Většina těch, s nimiž byl rozhovor uskutečňován nebo se jich týkal, jsou již kmenovými zaměstnanci a mají tytéž pracovní podmínky jako čeští občané. Přestože je mnoho překážek, které mohou cizinci bránit ve výkonu zaměstnání nebo jej minimálně omezovat,

objevovala se nejčastěji jedna bariéra. Z rozhovorů vyplynulo, že jako jedinou skutečnou překážku dotazovaní spatřují jazykovou bariéru, která se dá poměrně brzy překonat, pokud o to jedinec stojí. Jazyková bariéra brání v integraci do české společnosti, což však opět záleží na tom, zda má daný jedinec zájem se vůbec integrovat. Zájem o integraci mnohdy závisí na záměru a plánované délce pobytu a práce cizince v ČR. Pracovní migranti většinou o integraci zájem nemají, jelikož tu jsou jen dočasně. Tuto skutečnost částečně dokládají realizované rozhovory s Michalem a Annou, kteří mají zkušenost s Ukrajinci a Vietnamci, kteří nejevili snahu hovořit česky nebo se více integrovat. Bariérou se také jeví to, že se cizinci nikdy nedostanou k lepší práci, kterou zde zastávají Češi. To také odpovídá častému tvrzení, že cizinci jsou najímáni pouze na práci, o kterou Češi nestojí.

Předsudky, které vůči nim česká společnost pocítuje, berou pracovní migranti především jako neschopnost lidí se nad problémem více zamyslet. V práci se s předsudky, až na výjimky, nesetkávají. Spíše se jedná o narážky na jejich řeč či etnický původ v restauračních zařízeních nebo od nově příchozích zaměstnanců. Přesto žádný z nich nemá k Čechům negativní postoj a každého vnímají individuálně a také tak jednájí.

Jak potvrzují zdroje z odborné literatury a výzkumné zprávy, zahraniční cizinci se v české legislativě buď neorientují, nebo starosti o ni nechávají na svém zaměstnavateli, pro kterého jsou nepostradatelní především svou flexibilitou a pracovitostí. Pracovní migrant odjíždí do zahraničí s cílem vydělat peníze, proto také maximum energie investuje do práce a je ochoten pracovat i přes čas. Přesto ví, kde je příslušný úřad, instituce či organizace na který by se v případě potřeby mohl obrátit. Toto zjištění se však netýká Ukrajinců, pracujících pro „klienta“, kteří se v českém prostředí neorientují téměř vůbec a jejich život v ČR se odehrává pouze na pracovišti a na ubytovně.

Zkušenosti se zprostředkováním práce přes agenturu či „klienta“ má téměř každý. Agenturní zaměstnávání z počátku může cizinci zajistit řadu výhod. Po čase, kdy se cizinec v českém prostředí již orientuje a je více samostatný, je agenturní zaměstnávání spíše na škodu. Nehledě na to, že také s agenturním

zaměstnáváním se pojí mnohé nepříjemnosti např. nedostatečná informovanost zaměstnanců o systému tohoto zprostředkování. Pracovníci z Ukrajiny se spíše obrazejí na tzv. „klienty“, což jsou převážně jejich krajané, kteří se v českém prostředí pohybují již řadu let a zprostředkovávají jim práci. Práce pod „klientem“ se mnohdy pohybuje na hraně zákona a za nedůstojných pracovních i ubytovacích podmínek, což také dokazuje jeden z uskutečněných rozhovorů.

Rozhovory s pracovními migranty ukázaly, že pokud má cizinec zájem naučit se český jazyk, může to učinit prostřednictvím denního tisku nebo sledováním televizního programu v češtině, jestliže se tedy nepřihlásí do jazykového kurzu. Cizinci, kteří sledují česká média, postřehli, že v souvislosti s jejich národností se v českém tisku informuje především s negativním podtextem, což také odpovídá zjištěním mnoha odborníků.

Nepříznivému vnímání cizinců na trhu práce by se mělo předejít prostřednictvím osvětových kampaní, které by měly být uskutečněny v rámci jednotlivých podniků, firem nebo v rámci celorepublikové akce, která by spočívala v představení jednotlivých národů a kultur, které do ČR proudí. V rámci školství by se mělo jednat o využití dětí cizí státní příslušnosti, které by v dané třídě seznamovaly spolužáky se svou kulturou, zvyky atd..

Přínosem této práce je shrnutí aktuální situace na českém trhu práce v kontextu zaměstnávání pracovních migrantů z Ukrajiny a Vietnamu. V potaz byla vzata i světové hospodářské krize a její možné dopady na oblast zaměstnávání cizinců v ČR. Práce také mapuje hodnotové orientace vybraných reprezentantů národnostních skupin včetně jejich pohledu na českou společnost. Stat' může sloužit jako podklad pro další podrobnější zkoumání některého z jevů, které zde byly analyzovány.

Seznam použitých zdrojů

ADAMIČKOVÁ, N., KÖNIGOVÁ, M. Gangy přitáhnout až 15 procent cizinců bez práce. In *Novinky.cz* [online]. Praha: Novinky.cz, 2009 [cit. 2009-02-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/160724-gangy-pritahnou-az-15-procent-cizincu-bez-prace.html>>.

BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. Od multikulturalismu k občanské integraci. Změny v západoevropských politikách integrace přistěhovalců. In *Dilemata občanské společnosti. Sociální studia*, 2005a, č.1, 49-66 s.

BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. 308 s. ISBN 80-210-3875-6.

BĚLOHRADSKÝ, Z. Být vlastencem Západu? In *Salon*, Literární příloha deníku Právo, 16.9. 2004, s. 1-3.

BITRICH, T., PALEČEK, J. Jak se v českém tisku diskriminuje, když se píše o zaměstnávání cizinců? In *Migraceonline.cz* [online]. Praha: Migraceonline.cz, 2006 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955058>>.

BOUŠKOVÁ, P. Postup zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí. In *Integrovaný portál MPSV* [online]. Praha: MPSV, 2009 [cit. 2009-02-08] Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_ziskavani>.

BOUŠKOVÁ, P. Prodloužení povolení k zaměstnání cizince. In *Integrovaný portál MPSV* [online]. Praha: MPSV, 2009 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_prodl_pp>.

BOUŠKOVÁ, P. Zvláštní případy při udělování povolení k zaměstnání cizinci. In *Integrovaný portál MPSV* [online]. Praha: MPSV, 2009 [cit. 2009-02-08]
Dostupné na WWW:

<http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_zvlastni>.

BROUČEK, S. *Imigrace, adaptace, majorita*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003, 478 s. ISBN 80-85010-46-1.

BURCIN, B., DRBOHLAV, D., KUČERA, T. Možnosti migračního řešení perspektivního úbytku a demografického stárnutí obyvatelstva České republiky. *Sociologický časopis*, 2004, č. 4, s. 654.

Cizinci v ČR In *Multikultura* [online]. Liberec: Multikultura, 2007 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW:

<[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

Co s cizinci, kteří přišli o práci. In *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize: Události, 20.1. 2009, 19,00 [cit. 2009-02-12] Dostupné na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/209411000100120-udalosti/obsah/70242-co-s-cizincema-kteri-prisli-o-praci/>>.

ČERNÍK, J. Klientický systém jako quasi-feudalismus v Česku. In *Migraceonline.cz* [online]. Praha: MKC Praha, 2005 [cit. 2009-02-08].

Dostupné na WWW:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/JCernik_Klientura_1.pdf>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Cizinci s živnostenským oprávněním podle státního občanství. In *Český statistický úřad: Cizinci v ČR* [online]. Praha: CSÚ, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/1C0030815E>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Počet cizinců v ČR. In *Český statistický úřad* [online]. Praha: CSÚ 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na:

<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD Zaměstnaní cizinci podle státní příslušnosti. In *Český statistický úřad* [online]. Praha: CSÚ, 2007 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/1C0030814>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD Zaměstnanost cizinců podle OKEČ. In *Český statistický úřad ČR* [online]. Praha: CSÚ, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/1D0035F86E>>.

DANĚK, M., SUCHÁ, B. Novela zákona o zaměstnanosti – od cizinců k agenturám. In *Epravo.cz* [online]. Praha: Epravo.cz, 2008 [cit. 2009-02-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-zakona-o-zamestnanosti-od-cizincu-k-agenturam-55002.html>>.

DEMOGRAFIE Kdo zajistí naši budoucnost? Migrace, pluralita a integrace. In *Demografie.info* [online]. Praha: Demografické informační centrum, 2005 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW:

<http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=75&PHPSESSID=dccb9f08e8cd6c53567572514dcb43d1>.

DIAMANT, J. *Psychologické problémy emigrace*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1995, 208 s. ISBN neuvedeno.

DRBOHLAV, D. Immigration and the Czech Republic. In *Migraceonline* [online]. Praha: Migraceonline.cz, 2004 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957329>>.

DRBOHLAV, D., JÁNSKÁ, E., ŠELEPOVÁ, P. Ukrajinská komunita v České republice. In *Cizinci v České republice* [online]. Praha: Cizinci v ČR, 1999 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/130/ukrajinska_komunita.pdf>.

DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). In *Migraceonline.cz* [online]. Praha: Migraceonline.cz, 2003 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf>.

DUŠÁNKOVÁ, O., PŘIBYL, M., ŘÍHA, J. *Cizinci a trh práce*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1995, s.128.

GEOGRAFICKÉ ROZHLEDY Ukrajinec – symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině? In *Geografické rozhledy* [online]. Praha: Geografické rozhledy 2005 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.geografickerozhledy.cz/galery/casopis/120-1181654953.pdf>>.

GRYGAR, J., ČANĚK, M., ČERNÍK, J. Vliv kvalifikace na uplatnění a mobilitu na českém trhu práce u migrantů ze třetích zemí. In *Migraceonline.cz* [online]. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2006 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Zaverecna_zprava_2.pdf>.

HAVLÍČEK, D. Pomoc z Ukrajiny. In *Respekt* [online]. Praha: Respekt.cz, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://respekt.ihned.cz/fokus/c1-36367510-pomoc-z-ukrajiny>>.

HIRT, T., JAKOUBEK, M. Svět podle multikulturalismu a politika identit. In. Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2005, 279 s. ISBN 80-86898-22-9.

HORÁKOVÁ, M. Cizinci na trhu práce v České republice v letech 1994-2004. In *Cizinci v České republice* [online]. Praha: MPSV, 2004 [cit. 2009-02-12]. Dostupné na WWW: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/300/Horakova-cizinci_1994-2004.pdf>.

HORÁKOVÁ, M. *Mezinárodní migrace a migrace cizí pracovní síly* [online]. Praha: VÚPS Praha, 2003 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/mezmigr.pdf>>.

HORÁKOVÁ, M. Zaměstnávání cizinců v České republice. Část II. In *Výzkumný ústav práce a sociálních věcí* [online]. Praha: VÚPSV, 2001 [cit. 2009-02-04]. Dostupné na WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/zamci2.pdf>>.

KADERKA, P., KARHANOVÁ, K. Obraz cizinců v médiích. In *Cizinci v České republice* [online]. Praha: Cizinci v České republice, 2002 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://bluesimba.net/img_upload/c5618853bfbeef8dd1de5668410ec138/Obraz_cizincu_v_mediich_Zprava_o_projektu_za_rok_2002.pdf>.

KARPÍŠEK, Z. Nabídka pracovních sil (Vybrané problémy dalšího vývoje zdrojů pracovních sil v ČR). In *VÚPSV* [online]. Praha: VÚPSV, 2003 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_137.pdf>.

KOCOUREK, J. Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělání a na trh práce v České republice. In *Cizinci v České republice* [online]. Praha: MPSV, 2007 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW:

<http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

KOCOUREK, J. Vietnamci v České republice. In *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

KOCOUREK, J. Vietnamci v ČR. In *Socioweb* [online]. Praha: Socioweb, 2005 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=106>>.

KRATOCHVÍLOVÁ, I. Pomáhající profese v oblasti trhu práce. In *Multidisciplinární přístupy pomáhajících profesí*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2007. ISBN 978-80-7044-858-8.

Krize decimuje český průmysl. In *Novinky.cz* [online]. Praha: Novinky.cz, 2009 [cit. 2009-02-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/161051-krize-decimuje-cesky-prumysl-na-konci-roku-se-opet-zrtil.html>>.

Kvůli nezaměstnaným cizincům krachují plzeňské ubytovny. In *Česká televize: Události v regionech (Praha), 19.1. 2009, 18,00* [online]. Praha: Česká televize [cit. 2009-02-12]. Dostupné na WWW:

<<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/209411000140119-udalosti-v-regionech-praha/obsah/70160-kvuli-nezamestnanym-cizincum-krachuji-plzenske-ubytovny/>>.

Kuchař, P. *Trh práce. Sociologická analýza*. Praha: Karolinum, 2007. 183 s. ISBN 978-80-246-1383-3.

KUPREŠÁK, S. Migrace pracovních sil: Národy táhnou za prací. In *Businessinfo.cz* [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zari-2008/narody-tahnou-za-praci/1001748/50151/>>.

LEONTIYEVA, Y. Ukrajinci v ČR In *Socioweb* [online]. Praha: Socioweb, 2005 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=106>>.

MALÍKOVÁ, J. Hospodářská krize a propouštění zahraničních pracovníků. In *MVČR* [online]. Praha: MVČR, 2008 [cit. 2009-02-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-hospodarska-krize-a-propousteni-zahranicnich-pracovniku.aspx>>.

MIGHEALTHNET Charakteristiky Ukrajinské migrace v ČR In *Mighealthnet: Článek* [online]. Praha: Mighealthnet [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.mighealth.net/cz/index.php/Ukrajinci>>.

Migrační politika České republiky. In *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx>>.

Migration in the twenty-first century. In International Organization for Migration [online]. Geneva: International Organization for Migration [cit. 2009-04-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/en>>.

Ministerstvo vnitra ČR Projekt dobrovolných návratů. In *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR, 2008 [cit. 2009-02-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/projekt-dobrovolnych-navratu.aspx>>.

MÜLLEROVÁ, P. Vietnamské etnikum v České republice. In *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Portál: Praha, 1998, 208 s. ISBN 80-7178-285-8.

NEKORJAK, M. Co je „klientský systém“? In *Migration4media* [online]. Praha: Migration4media.cz, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.migration4media.net/node/13>>.

NOVÁKOVÁ, J. pers. com. 25.3. 2009. České Budějovice.

Novela zákona o zaměstnanosti. In *Epravo* [online]. Praha: MPSV, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-zakona-o-zamestnanosti-55169.html>>.

PECHOVÁ, E. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťováním. In *La Strada* [online]. Praha: La Strada, 2007 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://strada.cz/download/files/vietnamska%20zprava%20defin.pdf>>.

Počet pracovních povolení cizinců. In *Integrovaný portál MPSV* [online]. Praha: MPSV, 2009 [cit. 2009-04-07]. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/zam_ciz_stat_prisl/?_piref37_1204418_37_1204416_1204416.statse=2000000000011&_piref37_1204418_37_1204416_1204416.stat sk=2000000000030&_piref37_1204418_37_1204416_1204416.send=send&_pire f37_1204418_37_1204416_1204416.stat=2000000000091&_piref37_1204418_3 7_1204416_1204416.obdobi=E&_piref37_1204418_37_1204416_1204416.rok=2 008&ok=Vyber>.

Pomoc z Ukrajiny. In *Respekt.cz* [online]. Praha: Respekt.cz 2008 [cit. 2009-03-08]. Dostupné na WWW: <<http://respekt.ihned.cz/fokus/Pomoc-z-Ukrajiny-2005.html>>.

Poplach mezi otrokáři. In *Britské listy* [online]. Praha: Britské listy, 2009 [cit. 2009-03-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.blisty.cz/2009/2/25/art45528.html>>.

PORADNA PRO OBČASTVÍ, OBČANSKÁ A LIDSKÁ PRÁVA Klientský systém – návrhy Poradny pro občanství. In *Diskriminace.info* [online]. Praha: Diskriminace.info, 2006 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://www.diskriminace.info/dp-migrace/klientura_navrhy_2005.phtml>.

POSPÍŠIL, F., LEONTIYEVA, Y. Tady dokážu pro Ukrajinu udělat mnohem víc. In *Literarky v síti* [online]. Praha: Literární noviny, 2009 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.literarky.cz/index.php?p=archiv&text=1284>>.

Potkali se u Kolína: Reportáž o vietnamských dělnících v Čechách. In *Migraceonline.cz* [online]. Praha: Migraceonline.cz, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2132389>>.

POSPÍCHALOVÁ, A. Člověk v tísní navrhuje legislativní změny k omezení nelegální migrace. In *Sociální práce/sociálna práca*, 2007, č. 2, s. ISSN 1213-6204.

Pro tři ze čtyř Čechů jsou cizinci levnou pracovní silou. In *Zprávy iDNES.cz* [online]. Praha: iDNES.cz, 2009 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/pro-tri-ze-ctyr-cechu-jsou-cizinci-levnou-pracovni-silou-pea-/domaci.asp?c=A070605_173133_domaci_miz>.

Přístup k nelegální migraci v České republice a Evropské unii In. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MVČR, 2009 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>>.

RABIŇÁKOVÁ, D. Metodika práce s mládeží In *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 1998. 208 s. ISBN 80-7178-285-8.

RYCHTAŘÍKOVÁ, J. Kdo zajistí naši budoucnost? Migrace, pluralita, integrace. In *Demografické informační centrum* [online]. Praha: Demografické informační centrum, 2005 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=75&PHPSESSID=dccb9f08e8cd6c53567572514dcb43d1>.

SAADOUNI, Š. Multikulturní péče je především o úctě k člověku. In *Migraceonline.cz* [online]. Praha: Migraceonline.cz, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/SSaadouni_Multikulturnipece.pdf>.

SEIDLOVÁ, M. „Chceme mosty, ne zdi“: Občanský summit o migraci 17. a 18. října 2008. In *Migraceonline.cz* [online]. Praha: Migraceonline.cz, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/MSeidlova_ChcemeMostyNeZdi.pdf>.

Sarkozy chce vrátit výrobu auto do Francie. In *Novinky.cz* [online]. Praha: Novinky.cz, 2008 [cit. 2009-02-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/160633-sarkozy-chce-vratit-vyrobu-aut-z-ceska-zpet-do-francie.html>>.

Sarkozy vzdal velké stěhování továren z Česka do Francie. In *Novinky.cz* [online]. Praha: Novinky.cz, 2009 [cit. 2009-02-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/160842-sarkozy-vzdal-velke-stehovani-tovaren-z-ceska-do-francie.html>>.

SOUKUP, T. Důstojná práce v ČR? Národní zpráva ILO. In *Výzkumný ústav práce a sociálních věcí* [online]. Praha: VÚSP, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_272.pdf>.

Stereotypy a předsudky. In *Czechkid: Pro pedagogy* [online]. Praha: Czechkid [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1230.html>>.

SULITKA, A. Národnostní menšiny v České republice. In *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 1998. s. 203. ISBN 80-7178-285-8.

SZALÓ, C. *Transnacionální migrace. Proměny identit, hranic a vědění o nich*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, 175 s. ISBN 978-80-7325-136-9.

ŠILHOVÁ, J. pers. com. 1.4. 2009. Beseda s cizineckou policií. České Budějovice.

Tisková zpráva. Poslanecká sněmovna schválila dne 22. srpna novelu zákona o zaměstnanosti. In *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha: MPSV, 2008 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/5633/tz_270808.pdf>.

TOPOLÁNEK, M. Dopady světové finanční krize na Českou republiku In *Fragments* [online]. Praha: Kulturně hospodářská revue Fragments, 2008 [cit. 2009-02-11]. 2008, roč. XII. Dostupné na WWW: <<http://www.fragments.cz/iy328.htm>>.

TROUSIL, M. Úloha a úskalí sociální práce s imigranty. *Sociální práce/Sociálna práca*. 2007, č. 2, s. 103-114. ISSN 1213-6204.

Ukrajinci (nejen) v České republice. In *Czechkid: Pro pedagogy* [online]. Praha: Czechkid [cit. 2009-02-08].

Dostupné na WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1410.html>>.

VÁVRA, J. Migrace. In *Migrace* [online]. Praha: Jaroslav Vávra, 2003 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW:

<<http://tyto.tul.cz/~jaroslav.vavra/STUDY/RS2/RG2SP/Migrace.htm>>.

VOJTKOVÁ, M. Teorie mezinárodní migrace. In *Socioweb* [online]. Praha: Socioweb, 2005 [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW:

<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=253&lst=119>>.

VRÁTNÝ, J. pers. com. 1.4. 2009. Beseda s cizineckou policií. České Budějovice.

Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky. In *Portál veřejné správy České republiky* [online]. Praha: Portál veřejné správy České republiky [cit. 2009-04-18]. Dostupné na WWW:

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=326/1999&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821>.

Zákon č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. In *Portál veřejné správy* [online]. Praha: Portál veřejné správy [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW:

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_l=273/2001&PC_8411_ps=10&PC_8411_text=Z%C3%A1kon%20o%20pr%C3%A1vech%20n%C3%A1rodnostn%C3%ADch%20men%C5%A1in#10821>.

Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti In *Integrovaný portál MPSV* [online]. Praha: Integrovaný portál MPSV [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/z_435_2004>.

Země Visegrádské skupiny a nelegální migrace. In *Visegrad EU portals: Rozširovanie 2005* [online]. Praha: Euractiv [cit. 2009-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/clanok/zem-visegradske-skupiny-a-nelegalni-migrace>>.

ZILYNSKYJ, B., KOČÍK, R. Ukrajinci v České republice. In *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál. 2001. 200 s. ISBN 80-7178-648-9.

Seznam zkratek

EU: Evropská unie

MPSV: Ministerstvo práce a sociálních věcí

OKEČ: Odvětvová klasifikace ekonomických činností

ÚP: Úřad práce

ZK: Zelené karty

USD: Americký dolar

Seznam příloh

Příloha I.: Cizinci s živnostenským oprávněním podle státního občanství

Příloha II.: Uznaná kvalifikace ekonomických migrantů

Příloha III.: Využili jste po příchodu do ČR svou kvalifikaci?

Příloha IV.: Zprostředkovatelské záležitosti spojených s prací.

Příloha V.: Zaměstnanost cizinců v ČR podle postavení v zaměstnání v letech 1997- 2007

Příloha VI.: Vývoj počtu cizinců s pobyty trvalými a dlouhodobými pobyty nad 90 dní v ČR

Příloha VII.: Zaměstnanost cizinců podle OKEČ

Příloha VIII.: Žádost cizince o povolení k zaměstnání/o prodloužení povolení zaměstnání na území České republiky

Příloha IX.: Rozhovor 1 – Ivan

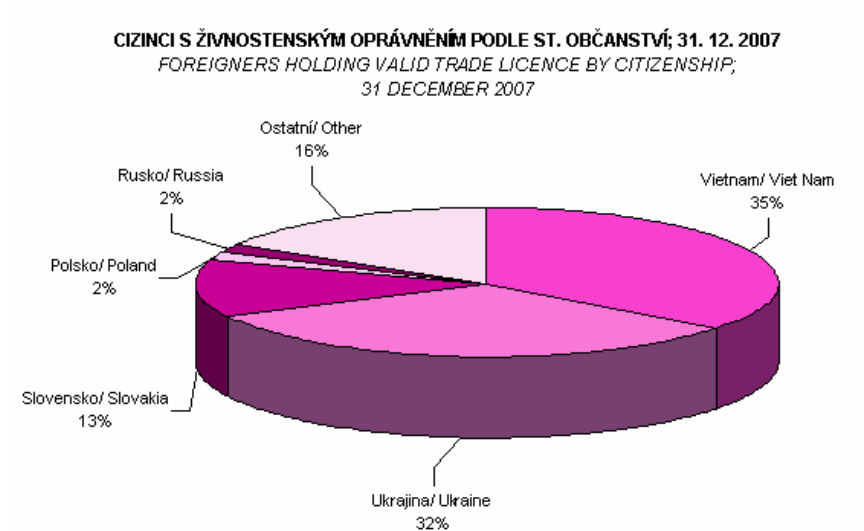
Příloha X.: Rozhovor 2 – Tibor

Příloha XI.: Rozhovor 3 – Michal

Příloha XII.: Rozhovor 4 - Anna

Přílohy

Příloha I. - Cizinci s živnostenským oprávněním podle státního občanství

Zdroj: Český statistický úřad

Dostupné na WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/1C0030815E>>.

Příloha II. - Uznaná kvalifikace ekonomických migrantů

Uznání kvalifikace	Muži	Ženy	Celkem
Ano	32 %	30 %	31 %
Ne	25 %	35 %	29 %
Neměl/a jsem zájem	43 %	35 %	40 %
Celkem	100 %	100 %	100 %

Zdroj: Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice.

Dostupné na WWW:

<http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analýza_imigranti.pdf>.

Příloha III – Využili jste po příchodu do ČR svou kvalifikaci?

	ZŠ	SŠ bez maturity	SŠ technické	SŠ netechnické	VOS	VŠ	CELKEM
Ano	37 %	40 %	21 %	30 %	21 %	42 %	34 %
Částečně	18 %	2 %	29 %	13 %	6 %	18 %	20 %
Ne	45 %	38 %	50 %	58 %	73 %	40 %	46 %
celkem	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Zdroj: Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice.

Dostupné na: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

Příloha IV. – Zprostředkování záležitostí spojených s prací

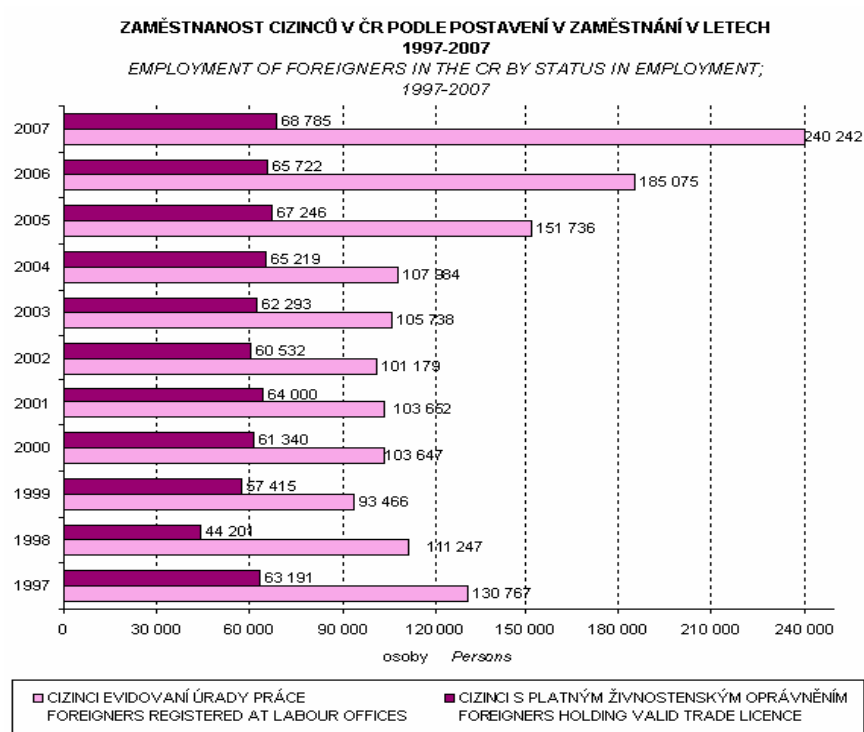
Zprostředkovatelé záležitostí spojených z prací – ekonomičtí migranti (údaje v procentech)	muži	Ženy	Celek
Známí, přátelé, příbuzní – cizinci (Vietnamci/Ukrajinci/Rusové/Číňané)	50 %	51 %	50 %
Známí, přátelé, příbuzní – Češi	30 %	29 %	29 %
Český zaměstnavatel/šéf	26 %	20 %	24 %
Krajanské organizace	23%	21 %	22 %
Vietnamský/ukrajinský/čínský ruský zaměstnavatel/šéf v ČR	22%	18 %	21 %
Zprostředkovatelé a poradenský servis v oblasti daňového nebo právního poradenství	19 %	16 %	18 %
Zprostředkovatelé a poradenský servis v oblasti překladatelství	15 %	20 %	17 %
Všeobecná zdravotní pojišťovna či jiná zdravotní pojišťovna	19 %	14 %	17 %
Český tisk, televize, rozhlas, informační materiály	10 %	13 %	12 %
Česká správa sociálního zabezpečení	12 %	8 %	11 %
Finanční úřad	12 %	6 %	10 %
Vzdělávací instituce, škola, kam chodí Vaše děti, Vy nebo Vaši známí	7 %	5 %	6 %
Krajanský, tisk, televize, web, informační materiály	8 %	10 %	8 %
Úřad práce	6 %	8 %	7 %
Zprostředkovatelé a poradenský servis v oblasti hledání práce a zaměstnávání	7 %	5 %	6 %
Zprostředkovatelé záležitostí spojených z prací-ekonomičtí imigranti (údaje v procentech)	Muži	Ženy	Celek
Některé z ministerstev respektive jejich webové stránky	5 %	7 %	6 %
České neziskové organizace nebo jejich webové stránky	4 %	8 %	5 %
Nikdo, žádná instituce	9 %	15 %	12 %

Zdroj: Zdroj: Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trh práce v České republice.

Dostupné na: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf>.

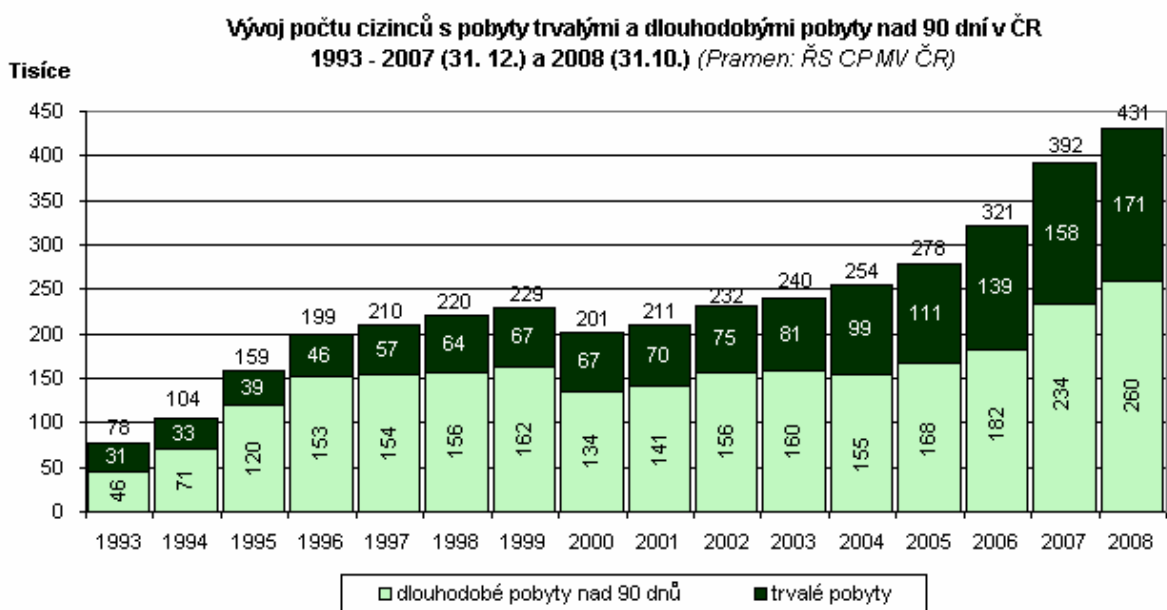

Příloha V. - Zaměstnanost cizinců v ČR podle postavení v zaměstnání v letech 1997-2007

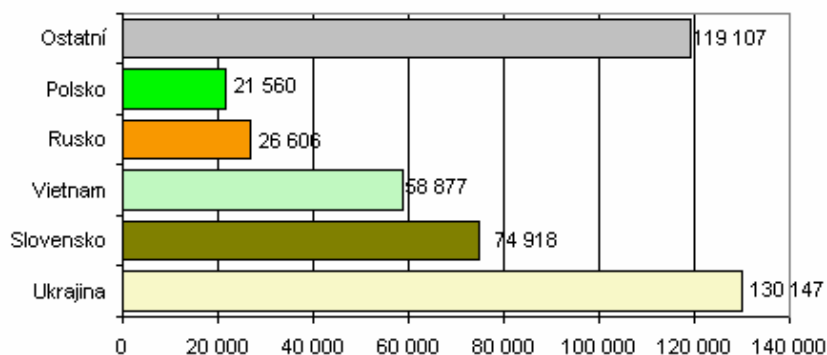

Zdroj: Český statistický úřad
<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/1C0030815D>

Příloha VI. - Vývoj počtu cizinců s pobyty trvalými a dlouhodobými pobyty nad 90 dní v ČR

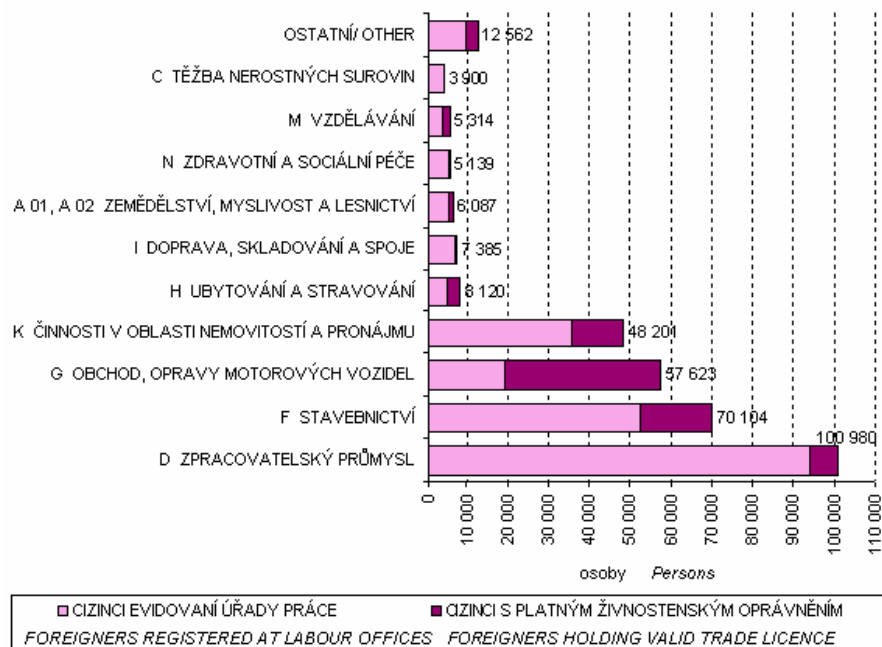
**5 nejčetnějších státních občanství cizinců v ČR - k 31. 10. 2008
(Pramen: ŘS CPMV ČR)**

Zdroj: Český statistický úřad. Dostupné na WWW:
<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>.

Příloha VII. – Zaměstnanost cizinců podle OKEČ

ZAMĚSTNANOST CIZINCŮ PODLE OKEČ; 31. 12. 2007
EMPLOYMENT OF FOREIGNERS BY CZ-NACE; 31 DECEMBER 2007

Zdroj: Český statistický úřad. Dostupné na WWW:
<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/1D0035F86E>.

**Místo pro
nalepení
kolku^{2/}:**

ŽÁDOST CIZINCE
o povolení k zaměstnání^{1/} – o prodloužení povolení zaměstnání^{1/}
na území České republiky

<p>Fotografie (ne starší 2 let)</p>
--

<p>Registrační číslo úřadu práce:</p>
--

Vyplňte čitelně v češtině nebo označte:

Příjmení:	
Jméno:	
Datum narození:	Pohlaví: muž ☐ žena ☐
Rodné číslo ^{3/} :	Místo narození:

Státní občanství:	Nevyšší dosažené vzdělání (dle KKO ^{4/}):
Adresa v zemi trvalého pobytu (stát, okres, obec, ulice, číslo, PSČ):	
Číslo cestovního dokladu:	Název orgánu, který cestovní doklad vydal:
Adresa pro doručování zásilek:	

Žádám o povolení k zaměstnání v ČR od .....do

.....

v profesi KZAM-R^{5/}

.....

číselný kód KZAM-R

.....

Zaměstnavatel – název :	IČ: Rodné číslo ^{7/} :
Sídlo zaměstnavatele (adresa - stát, okres, obec, ulice, číslo, PSČ):	
Název a kontaktní adresa právnické nebo fyzické osoby v ČR (okres, obec, ulice, číslo, PSČ) ^{8/} :	IČ: Rodné číslo ^{7/} :
Místo výkonu práce v ČR (adresa):	
Název a kontaktní adresa uživatele (okres, obec, ulice, číslo, PSČ) ^{9/}	IČ: Rodné číslo ^{7/} :

zařazení dle CZ-NACE^{6/}

.....

vzdělání požadované pro výkon povolání (KKOV)^{4/}

.....

u zaměstnavatele^{1/} - u právnické nebo fyzické osoby, která uzavřela smlouvu se zahraničním subjektem^{1/}:

Jedná se o první zaměstnání na území ČR   ano   ne

Datum: ..... Podpis žadatele: .....

Přílohy :

- 1) vyjádření tuzemského zaměstnavatele, že cizince zaměstná,
- 2) fotokopie stránky cestovního dokladu obsahující základní identifikační údaje cizince, která po ověření údajů bude vrácena předkladateli,
- 3) kopie dokladu o profesní způsobilosti pro obor, ve kterém bude cizinec na území ČR pracovat,
- 4) další doklady, pokud to vyplývá z charakteru zaměstnání,
- 5) kopie kontraktu^{10/},
- 6) kopie dokladu opravňující subjekt hospodářské činnosti k provádění činnosti, které jsou předmětem kontraktu^{10/},
- 7) pracovní smlouva uzavřená se zahraničním zaměstnavatelem^{10/}.

V případě, že se jedná o prodloužení zaměstnání, žadatel předkládá pouze přílohy uvedené pod bodem 1) a 2).

Přílohy vystavené v cizích jazycích se předkládají v originálním znění nebo jejich úředně

ověřených kopiích spolu s jejich úředně ověřenými překlady do českého jazyka.

Žádost přijata dne:	Jedná se o zaměstnání podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů podle^{11/} § 92 odst. 1, § 94 odst. 1, § 95 odst. 1, § 95 odst. 4, § 96; § 97 písm. a), § 97 písm. b), § 97 písm. c), § 97 písm. d), § 97 písm. e), § 97 písm. f),
Žádost vyřizuje (jméno, příjmení a podpis):	
Datum vyřízení:	

Záznamy a údaje Úřadu práce v .....

Vysvětlivky:

- 1/ platné označe zaškrtnutím,
- 2/ oba díly kolkové známky se nalepí na tuto žádost (při podání žádosti o povolení k zaměstnání činí poplatek 500,- Kč, při podání žádosti o prodloužení povolení k zaměstnání činí poplatek 250,- Kč),
- 3/ vyplňuje se, pokud je rodné číslo přiděleno,
- 4/ KKO V = Klasifikace kmenových oborů vzdělání (přehled klasifikace uveden na internetových stránkách „www.czso.cz - klasifikace - klasifikace kmenových oborů vzdělání - konstrukce klasifikace kmenových oborů vzdělání“),
- 5/ KZAM-R =Klasifikace zaměstnání - uvede se název a číslo vykonávané profese (přehled klasifikace uveden na internetových stránkách „www.czso.cz - klasifikace“),
- 6/ CZ-NACE = Klasifikace ekonomických činností (přehled klasifikace uveden na internetových stránkách „www.czso.cz - klasifikace“),
- 7/ vyplňuje se v případě, že se jedná o fyzickou osobu, která nepodniká,
- 8/ vyplňuje se v případě realizace smlouvy,
- 9/ vyplňuje se v případě dočasného přidělení zaměstnance agentury práce k výkonu práce u uživatele,
- 10/ přikládá se pouze u žadatelů, kteří jsou vysíláni na základě kontraktu k výkonu práce na území ČR; kopie kontraktu a kopie dokladu subjektu hospodářské činnosti pouze v jednom výtisku budou součástí všech žádostí, vztahujících se k příslušnému kontraktu,
- 11/ úřad práce označí typ zaměstnání.

Upozornění:

Místní příslušnost úřadu práce se řídí místem, ve kterém je nebo má být zaměstnání vykonáváno, pokud zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, nestanoví jinak (§7 odst. 3).

Příloha IX.

Rozhovor s ekonomickým migrantem z Vietnamu a Ukrajiny

Žena x muž

Vietnamec x Ukrajinec

Věk 48

1. Jaké máte dosažené vzdělání ve své zemi. Odpovídá to Vašemu pracovnímu zařazení v ČR?

Zedník – výuční list, mé pracovní zařazení odpovídá práci, kterou dělám, navíc teď to ani jinak nejde, aby mě mohli zaměstnat.

2. Jak jste se dostal/a k možnosti/nabídce pracovat v ČR?

V roce 1995 jsem na pozvání krajana přijel do ČR a tento krajan mi dohodil „klienta“ a jezdil jsem po celé republice za práci, kterou mi zprostředkoval. Pak jsem si po roce našel inzerát na práci a už 12 let pracuji v jedné firmě, kterou jsem si našel přes tento inzerát.

3. Vnímáte na trhu práce v ČR nějaké překážky, které Vám brání v lepším uplatnění? Jaké?

Všechno vnímám v pohodě, žádné problémy nemám, firma se ke mě chová jako k Čechovi. Na začátku byla půl roku jazyková bariéra, ale rychle jsem ji překonal (kupoval jsem si české noviny), nyní to je už bez problémů a domluví se s kýmkoliv. Platově jsem na tom, velmi dobře, beru cca 15 000,- měsíčně.

4. Jak vnímáte současnou situaci na trhu práce? (Světová ekonomická a hospodářská krize, změny v legislativě atd.).

Zatím jsem ekonomickou krizi nepocítil, všechno je v pohodě. Nebojím se jí, práci si vždycky najdu, protože chci pracovat.

5. Využil/a jste někdy služeb zprostředkovatelské agentury nebo služby „klienta“? Pokud ano: Jaké zkušenosti se jejich službami máte, byl/a jste spokojen/á?

Zkušenosti s klientem jsem měl první rok. Nebylo to zrovna dobré, slíboval mi hory doly a nedostal jsem z toho nic. Zajistil mi ubytování, ze slíbených peněz jsem dostal vždy maximálně polovinu. Na začátku je to dobré, pod někým pracovat, ale jak se člověk rozkouká, tak by měl začít pracovat sám na sebe. Hodně Ukrajinců to tak dělá, že pracuje pro „klienta“.

6. Měl/a jste nebo máte pocit, že jste byl/a či jste vykořisťován/a nebo jinak znevýhodňován/a?

Problémy byly pouze ten první rok, co jsem pracoval pro „klienta“, teď už je to opravdu bez problémů a nemůžu si na nic stěžovat.

7. Pracoval/a jste již někdy v minulosti v ČR? Myslíte, že je pravděpodobné, že až se vrátíte do vlasti, po čase opět vycestujete za prací?

Dvakrát do roka jezdím na Ukrajinu, když mám dovolenou. Chci se tam vrátit, říkám si to už 10 let, ale zatím to nejde a stále to odkládám. Dokud můžu pracovat, tak tu asi budu. Manželka mi už roky říká, ať se vrátím a zůstanu už doma, jenže mě to pořád nějak nejde, když vím, že tu je dobrá práce.

8. Z jakého důvodu jste se rozhodl/a, že opustíte svou vlast a pojedete pracovat do zahraničí?

Přijel jsem kvůli penězům, na Ukrajině byla práce velmi špatně placená, ale je tam, jenže já jsem si chtěl vydělat peníze pro svou rodinu, tak jsem odešel. Původně jsem chtěl jet pouze na rok až dva, ale už jsem tu 13 let. Pořád si říkám, že ještě rok, ale tak nějak to říkám pořád, ale stále tu jsem.

9. Řekněte několik hlavních důvodů/motivů volby práce v zahraničí?

- zajištění rodiny
- chtěl jsem pracovat za pořádné peníze
- abych si mohl postavit vlastní dům (a ten už mám)

10. Jaké pracovní podmínky jsou ve Vaší vlasti ve stejném oboru, v jakém zde pracujete?

Práce ve stavebnictví je na Ukrajině hodně, ale je málo placená, tak raději všichni chodí do zahraničí, protože tam je to o hodně lepší.

11. Myslíte si, že se prací, pobytem či zkušenostmi získanými v ČR změnila Vaše osobnost?

Určitě, získal jsem jiné názory a nové zkušenosti. Vidím najednou, jak život rychle utíká. Mrzí mě, že děti vyrůstaly beze mě (synovi je 26, dceři 24). Myslím, že toho ale nelituji, že jsem odešel. Kdo chce něco mít, musí jet a vydělat peníze. A to je i můj případ, kdybych neodjel, tak bychom neměli s ženou rodinný dům. Osobnostně jsem vyspělejší a zkušenější. Vážím si své rodiny.

12. Jak se cítíte v české společnosti? Myslíte si, že jste se začlenil/a, adaptoval/a do české společnosti?

Mezi Čechy mám spoustu přátel, je to můj druhý domov. Doma chodím do kostela každý den, když tam jsem. Hodně Ukrajinců tu chodí do kostela, ale já na to nemám čas a hlavně jsem se o to zpočátku pokoušel, ale ta atmosféra tam nebyla taková, jakou jsem si představoval, bylo to pro mě hodně jiné, tak jsem přestal. Po těch letech, co tu jsem, se cítím být rozhodně adaptován (mám zde přátele).

13. Jak vnímáte změnu v legislativě, konkrétně projekt „zelené karty“?

Něco jsem o nich slyšel, ale myslím, že se mě to netýká. Za mě všechno vyřizuje můj zaměstnavatel, veškerou komunikaci s úřady, tak mě to moc nezajímá.

14. Jak vnímáte svou vlast na tak velkou vzdálenost? Jaké pocity máte, když o ní slyšíte v médiích nebo se Vám sama vytane na myslí?

Děni na Ukrajině sleduji neustále. Rusáci nám pořád otravují život a všichni z nich máme strach. Život tam není jednoduchý, ale mám tam kořeny a rodinu a nejde se na svou vlast dívat z dálky bez toho, že by se mě to netýkalo. Bohužel s tím nic neudělám, korupce zemí vládne, ale nejen tou naší (u nás je to ale mnohem víc).

15. Dodržujete zvyky, tradice atd. své země během pobytu v ČR?

Zvyky a tradice dodržujeme, máme tu s kolegy ukrajinský kalendář a slavíme všechny naše svátky. Vaříme ukrajinská jídla, ale zvykli jsme si už i na česká jídla. Do kostela tu ale nechodíme.

16. Jak myslíte, že je Vaše národnost na trhu práce vnímána českou společností?

Když člověk něco umí, tak ho lidi přijmou. Všechno je v lidech. Já nemám žádné špatné zkušenosti s českými zaměstnavateli ani českými kolegy nebo veřejností, takže si myslím, že nejsou Ukrajinci nijak nepříznivě vnímáni.

17. Vidíte velké rozdíly v hodnotovém systému (kultuře, tradici, hodnotách) mezi českou a Vaší národností? Jaké nejvíce?

Je velký rozdíl v hodnotovém systému. Na Ukrajině se chodí normálně po rodinách a nemusí se to předem oznamovat. Na Vánoce se chodí normálně koledovat. Na Velikonoce se chodí s košíkem s uzeninami, které se odnesou k faráři, který je vysvětit a pak se to donese domů a celá rodina to společně sní – slaví se 3. Na Vánoce se koledují peníze, panák, cukroví. První den na Vánoce se může jíst až po večeři. Největší rozdíl je mezi našimi národy ve svátcích a náboženství, my to mnohem více prožíváme a užíváme si to.

Češi pátek – sobota sedí v hospodě a pijí a pak v neděli pracují. U nás na svátek prostě nepracuje a slaví se, když je co.

18. Myslíte si, že mají Češi vůči Vaší národnosti předsudky? V případě že ano, proč?

Zkušenosti mám z hospody i z větších staveb, že jim bereme práci, že jsme flákači a tak. Zabránit se tomu asi nedá. Jedna černá ovce něco řekne a pak se toho ostatní chytají. Je to těžké, nemůžu říct, že všichni Češi mají předsudky. Jen někteří a to jsou navíc ti, kteří s námi nikdy nepřišli do kontaktu a potřebují mít jen nějakého nepřítele. Nebo to jsou ti, kteří zkrátka padli na špatného člověka, ale to jsou v každém národu i nějakí špatní lidé.

19. Máte zájem o to, aby došlo k zmírnění nepříznivého vnímání cizinců na pracovním trhu ČR? Jak myslíte, že by to bylo možné uskutečnit? Co pro jste ochotný udělat?

Musí být osvěta, klidně bych šel udělat přednášku na základní školu nebo tak něco. Kdyby u nás byla jiná vláda a jiní politici, tak by to tam nebylo vůbec špatné, ale bohužel tohle tam nemáme.

20. Domníváte se, že Češi jako spolupracovníci projevují xenofobní či diskriminační nálady?

S xenofobií jsem se nikdy nesetkal, diskriminovaný jsem taky nebyl. Člověk si musí dávat pozor na pusu, i u „klienta“ to tak bylo, ale druhý den se to zapomnělo.

21. Vnímáte jak se v českých médiích píše o cizincích, zejména o vaší národnosti? *Když se o Ukrajincích píše, tak se píše vždycky špatně. Ještě jsem nečetl pozitivní článek. Vždy jen jak byla razie, špatné pasy, pokuty atd. Nejvíce se to ukazuje v Praze. Když si na to ti lidé ale nedávají pozor, že jim propadnou doklady, tak to je jejich problém.*

22. Myslíte, že Vám Váš zaměstnavatel poskytuje důstojné pracovní podmínky? Jste spokojen/a s prostředím, pracovní dobou, mzdou?

Zaměstnavatel je výborný, nemohl jsem si lépe vybrat. Máme firemní auto. Přestávky podle zákona. Z legislativy co potřebuji, to znám. Nemám problém vyhledat si informace. Nesdružuji se, ale vím, kam se můžu obrátit. V zaměstnavateli mám velikou oporu, on potřebuje mě, protože jinak by neměl lidi na práci a já potřebuji jeho, abych vydělal peníze pro svou rodinu.

Poznámky:

Domů jezdíme busem přímo na Ukrajinu. Je to bezpečné, stojí to 1200,- a je to pohodlné. Dříve jsem jezdil autem, ale autobusem je to lepší, člověk nemá starosti o auto. Před 10 lety se hodně přepadávalo, ale mně se to nestalo nikdy. S policií mám dobré zkušenosti, platím jim pouze pokuty za rychlou jízdu.

Já jsem ze západní Ukrajiny, blízko polských hranic. Dřív jsem chtěl hodně do Německa, teď už bych nešel nikam. Čechy jsou dobré v tom, že máme hodně podobný jazyk a člověk se rychle naučí mluvit. Dělají tu hodně lékaři i inženýři, protože na Ukrajině dlouho nebyla práce, a tak lidi utíkali za prací a dělali a dělají cokoli, hlavně aby se uživil.

Z rodinného života nemám prakticky nic. Dcera – zdravotní sestra s maturitou; Syn – VŠ pedagog; Manželka – nezaměstnaná (hlídá barák a děti).

Mladí se vyučí, skončí VŠ a pokud si nezaplatí, tak se nikam nedostanou. Úplatky prostě vládnou naší zemi. Člověk se může uplatnit pouze ve státní složce např. u policie.

Jsem tu na pracovní vízum – každý rok se musí prodlužovat. O práci se nebojím, Češi prostě dělat nebudou. Teď vyhodili z nemocnice 3 Ukrajinky a chtěli jejich místo obsadit Čechami, ale nikdo nenastoupil, Češi prostě dělat nechtějí. Vše je o penězích, nám se to vyplatí tu pracovat a hlavně pracovat chceme. Všechno mi zajistil zaměstnavatel. Za 12 let, co jsem v této firmě přišel pouze jeden Čech, který měl zájem o práci na stavbě, mladí o to prostě nemají zájem. Mladí z učilišť nechodí, nevím, co dělají, ale Češi akorát odchází do důchodu – nemám tedy strach, že přijdu o práci a určitě se ani necítím být levnou pracovní silou, mám stejnou výplatu jako kolegové Češi, takže jakápak levná pracovní síla. Doma je doma.

Rozhovor s ekonomickým migrantem z Vietnamu a Ukrajiny

muž

Vietnamec x Ukrajinec

Věk 32

1. Jaké máte dosažené vzdělání ve své zemi. Odpovídá to Vašemu pracovnímu zařazení v ČR?

Pracuji jako vedoucí skladník.

Vzdělání mám vyučnický list – strojný obuvník

2. Jak jste se dostal/a k možnosti/nabídce pracovat v ČR?

Jako 16ti letý jsem přijel do ČR se vyučit (1994). Mezi vládami byla nějaká smlouva (kompenzace) a v rámci rozvoje Vietnamu jsem přijel na studijní pobyt. V současné firmě jsem pracoval nejdříve pod agenturou, která zaměstnávala cizince, a pak mi nabídli, abych tam byl jako kmenový pracovník.

3. Vnímáte na trhu práce v ČR nějaké překážky, které Vám brání v lepším uplatnění? Jaké?

Vždycky jsem pracoval v rámci své komunity (tlumočnický, zástupce majitele jedné vietnamsko-české firmy). Ted' už pracuji mimo komunitu, tak překážky vůbec žádné nemám, ale určitě je to dané tím, že umím velmi dobře česky.

4. Jak vnímáte současnou situaci na trhu práce? (Světová ekonomická a hospodářská krize, změny v legislativě atd.)

Necítím žádné problémy kvůli hospodářské krizi. O práci se nebojím, protože pokud už mě můj zaměstnavatel nedokáže zaměstnávat, tak si najdu práci jinou. Vždy si dokáži práci najít, takže nemám obavy.

5. Využil/a jste někdy služeb zprostředkovatelské agentury nebo služby „klienta“? Pokud ano: Jaké zkušenosti s jejich službami máte, byl/a jste spokojen/á?

Viděl jsem inzerát v naší komunitě, že tu je nějaká továrna, na kterou když se obrátíme, tak budeme pracovat. Podpisem smlouvy jsem ale zjistil, že budu pracovat pro agenturu, což nám před tím neřekli. Ostatní byli rádi, že jim někdo pomůže a postará se o ně, ale já jsem to tak nechtěl. Pro ostatní je lepší pracovat pro agenturu, protože nemají starost. Pro agenturu jsem dělal 6 měsíců a pak jsem se stal kmenovým zaměstnancem. Ve firmě, ve které dělám, dělám rok, před tím jsem dělal: číšníka, kuchaře, trhovce, tlumočnicka, zástupce firmy atd., jak se co vyskytlo a co mě zaujalo.

6. Měl/a jste nebo máte pocit, že jste byl/a či jste vykořisťován/a nebo jinak znevýhodňován/a?

Neměl nikdy takový pocit. V agentuře to bylo tak, že jsme přišli a měli jsme domluvenou určitou částku, se kterou jsme počítali a nepropočítávali jsme, kolik bychom za to mohli mít. Díváme se na to tak, že máme práci a snažíme se ji

dělat co nejlépe. Jsme rádi za práci. Víme, že jsme třeba špatně placeni, ale tak to prostě nebereme, nějak jsme se s agenturou domluvili a tak to bylo. Pro nás nemá cenu to řešit, protože dohoda zněla tak a tak.

7. Pracoval/a jste již někdy v minulosti v ČR? Myslíte, že je pravděpodobné, že až se vrátíte do vlasti, po čase opět vycestujete za prací?

Určitě se chci vrátit do Vietnamu, ale až za několik let. Ted' ještě ne. Ještě bych tu chvíli chtěl pracovat, jsem mladý, tak toho chci využít a nabrat co nejvíce zkušeností.

Děti, které se narodí v cizině, tak mají tendenci se vrátit do Vietnamu, protože starší generace je směřuje k tomu, aby milovali svou vlast.

U míšenců záleží na přístupu rodičů k dítěti. Stává se, že se děti stydí za to, že vypadají jinak. Některé děti nemají rádi vlastního rodiče jen proto, že je cizinec. Ale znám i děti, kteří mají tendenci se sami učit vietnamsky a vrátit se (13-20 let jsou ještě nedospělí).

8. Z jakého důvodu jste se rozhodl/a, že opustíte svou vlast a pojedete pracovat do zahraničí?

V té době, po škole, jsem se chtěl do ČR vrátit nejen kvůli lepší práci, ale i kvůli zkušenostem, a taky jsem si zvykl na ten život tady. Ted' jsem si tu zvykl ještě víc a je těžké se vrátit, většinu života jsem prožil tady. Žena je z Hanoje a já jsem taky z velkého města.

9. Řekněte několik hlavních důvodů/motivů volby práce v zahraničí?

- zkušenosti

- co tu vydělám, to tu taky hodně utratím, ale domů peníze posílám pravidelně

- zvykl jsem si tu

10. Jaké pracovní podmínky jsou ve Vaší vlasti – ve stejném oboru, v jakém zde pracujete?

U nás je obuvnictví stále ještě na vzestupu, takže práci bych určitě našel. Peníze bych za to měl ale určitě menší, není to zas tak dobře placené.

11. Myslíte si, že se prací, pobytem zkušenostmi získanými v ČR změnila Vaše osobnost?

Hodně jsem se tu změnil, za ty roky, co jsem tu, jsem měl spoustu zkušeností jak s Čechy tak s našimi v komunitě. Mám možnost se dívat na obě strany a potkávat lidi z různých vrstev.

Mám nové zkušenosti. Zkušenosti z Čech pak ale ve Vietnamu těžko uplatním. Úspěšní podnikatelé z Čech se tam uplatní, já ale nepodnikám a ani se na to nechystám. U nás platí to, že pokud si nevyděláš sám, tak nic nedostaneš.

12. Jak se cítíte v české společnosti? Myslíte si, že jste se začlenil/a, adaptoval/a do české společnosti?

Dřív to bylo horší, lidi byli ještě tak jako dost zvědaví na cizince. Uměl jsem česky a tak jsem všem narážkám rozuměl, ale oni to nevěděli, to mě dost bralo.

Pokud něco udělá jeden Vietnamec, tak to je bráno tak, že všichni jsou špatní. Lidi nás berou, že jsme tu na obtíž. Jsou tu ale i podnikatelé, kteří podnikají podle obchodního zákona. Z Čechů, když někdo něco udělá, tak je to bráno, jako že to udělal jedinec, u Vietnamce je to bráno kategoricky, že všichni. Je to hodně i v médiích.

30-40 lidí mám pod sebou. Já se necítím, že by mě nějak odsuzovali. Pochází to i ode mě, snažím se, aby všichni mezi sebe zapadli.

U mě má výhodu v práci vždycky Čech a to kvůli tomu, aby věděli, že nikomu nenadržuji ze svých krajanů, takže vlastně nadržuji Čechům. Cokoliv se v práci stane, tak slyším, že zase Vietnamci tohle a támhleto, takže vždycky mám pocit, že to odnese celý národ.

13. Jak vnímáte změnu v legislativě, konkrétně projekt „zelené karty“?

Sleduji české zákony. Vláda si myslí, že když omezí přísun pracovníků z jiných států, tak že pomůžou vlastním lidem, ale pokud češi nebudou chtít pracovat, tak prostě nebudou. V české mentalitě je to, že se cítíte, že ta nějaká práce není pro vás dost dobrá, neberete práci jako práci, ale jako něco podřadného. Já jsem ochoten dělat cokoliv, hlavně abych měl nějakou práci. Češi práci berou jako ponížení. U nás může dělat doktor i v továrně a nestydí se za to.

14. Jak vnímáte svou vlast na tak velkou vzdálenost? Jaké pocity máte, když o ni slyšíte v médiích nebo se vám sama objeví na mysli?

Máme televizní program z Vietnamu. Každý den sledujeme zprávy, je to pro nás normální, nijak to neprožíváme. Je to jako bychom to měli za rohem (14000 km/20 hodin letu). Stýská se mi po domově hodně, ale nechám si to násobit a pak si to vyberu.

15. Dodržuje zvyky, tradice atd. své země během pobytu v ČR?

Nový rok dodržujeme, máme oltář (ovoce 15. den v lunárním kalendáři tzn. úplněk, a pak 1. den lunárního měsíce). Vaříme jen vietnamské jídlo. Naše komunita tu má vlastní sdružení, ale my s ní nejsme v kontaktu. Máme tu kamarády z vlasti a s těmi jsme v kontaktu, ale i mezi Čechy máme přátele. Kamarádů máme tolik, že to ani nestíháme. Scházíme se tak rodinně.

16. Jak myslíte, že je Vaše národnost na trhu práce vnímána českou společností?

Často si myslí, že jim bereme práci. Že firma vyhazuje spíše Čechy než Vietnamce. Je to hodně individuální, záleží to na zaměstnanci, ten který odvádí dobrou práci, tak je jasné, že si zaměstnavatel nechá toho, který pracuje. Naše firma je jedna z mála firem na českém trhu práce, kde není diskriminace, jsou tam všechny druhy národností i zdravotních vad. Disciplína je u Vietnamců mnohem vyšší než u ostatních a hlavně Čechů.

Na každé lince byl jeden tlumočník. Firma poskytuje i kurzy češtiny. Je to jeden z mála zaměstnavatelů, který se o své zaměstnance stará, ať o Čecha nebo cizince.

Češi nejsou rádi, že mají práci, že můžou dělat – mají jiný přístup, takže proto nás ani nemají rádi, protože my prostě pracujeme a práce si vážíme. Češ jezdí do práce s tím, že tam nechtějí nic dělat.

17. Vidíte velké rozdíly v hodnotovém systému (kultuře, tradici, hodnotách) mezi českou a Vaší národností? Jaké nejvíce?

Hodnotový systém je hodně sporný, každý uctívá něco jiného. Jsme zcela jiné kultury. Co je pro nás nepřijatelné, to je pro vás úplně normální (pokud u nás žena jednou podvede, tak je to konec, už to nic nezachrání; chlapům to tak nějak projde, žena musí brát ohled na děti, je více tolerantní). Hodnota rodiny je pro nás nejvyšší a vlastenectví je pro nás taky hodně silné (ostatní se za to cítí být odpovědní). Práce je taky velmi důležitá a tradice také. Lunární Nový rok je pro nás největší a nejsilnější tradicí (slaví se podobně jako Vánoce, místo dárečků se ale rozdávají přání – ústní a malým dětem se dávají peníze). Vánoční stromeček nemáme a Nový rok nám začíná na jaře, takže máme větvičky s pupeny (nový život) – nosíme symbolicky větvičku domů. Broskvový stromeček s květy zastupuje vánoční stromeček. Buď máme citrus nebo větvičku, rostlinku. Rýžový koláč taky nesmí chybět.

Nevyznávám žádné náboženství, ani buddhismus. Je u nás 90% buddhistů, je to nesvazující náboženství, stačí mít Buddhu v srdci a neublížovat druhým, jednat s nimi v míru, což já dělám, i přes to, že nejsem buddhista.

18. Myslíte si, že mají Češi vůči Vaší národnosti předsudky? V případě že ano, proč?

Mají určitě, je to jejich mentalitou a nemáme jim to za zlé. Drží si od nás odstup, vždy slyším, že je to naše chyba, že nechodíme do společnosti, ale my se nestraníme a chodíme do společnosti a chceme, ale právě že Češi se straní, bojí se nás. Myslím, že nám hodně závidí, protože máme více peněz, protože taky více uděláme (děláme až 12-16 hodin). Jsme hodně podnikaví, což Češi nejsou. Čech umí jen závidět a vymlouvá se, že neplatíme daně, ale my jsme normálně sledovaní, možná ještě víc, tím, že jsme cizinci. Každý chce dát státu co nejmíň a když nám to zákony dovolují. Čech si do obchodu pronajme tři prodavačky, Vietnamec tam zaměstná sám sebe a svou rodinu, tzn. peníze se drží v rodině. Na daních jsme se na tom stejně. Čech si užívá a Vietnamci si drží práci a chtějí se do ní zapojit. Češi mají představu, že lidé z východu a Asie jsou jakoby podřadnější. Sympatizují s „lepšími“. Vietnam je rozvojová země, ale pomáháme i např. Africe, Laosu, Kambodži. Díváme se hodně na potřebné státy. Úspěšný podnikatel udělá klidně továrnu v Keni, i za cenu, že na začátku prodělá – aby tam lidem pomohl a získal zkušenost a taky propagoval svou zemi. Jsme přátelštější, dokud nám někdo neublíží, a účty si pak vyřizujeme pouze individuálně.

19. Máte zájem o to, aby došlo k zmírnění nepříznivého vnímání cizinců na pracovním trhu ČR? Jak myslíte, že by to bylo možné uskutečnit? Co pro jste ochotný udělat?

Na to je potřeba čas, další generace to bude vnímat jinak, protože už teď ve školách je velký postup a nedělají se tak velké rozdíly. Cizinci ve školách jsou už celkem normální. Za 10-20 let tahle generace vyroste a bude to mnohem lepší. Je to stejné jako v Americe, tam už Vietnamci dělají taky na vyšším postu a tady to jednou bude taky. Máme tam už i vojáky.

20. Domníváte se, že Češi jako spolupracovníci projevují xenofobní či diskriminační nálady?

V hospodě jsem se jednou popral, nenechám si ubližovat. Měli řeči, narážky na pleť, na krádeže, konopí atd. Jsou to hloupí lidé, kteří to říkají, protože to slyší v televizi a pak útočí na mě, ale v práci to bylo v pohodě. Na začátku se dost Češi divili, že jsem jako jejich vedoucí, protože na to nebyli zvyklí, ale po měsíci zjistili, že jsem jako oni a že to s nimi myslím dobře. Teď už za mnou chodí normálně, když něco potřebují. Ze začátku říkali, Ježíši co to je?

21. Vnímáte jak se v českých médiích píše o cizincích, zejména o vaší národnosti? Vytáčí mě věty z televize: Jílková např.: *Jak česká společnost může bojovat s vietnamskou komunitou. Slovo bojovat je dost agresivní, to se mi opravdu nelíbilo. Média na sebe snaží upoutat pozornost, neváží slova, co napíšou a někdy fakt uvažuji nad tím, zda ví, co to slovo znamená. My to vnímáme všechno jinak. Z nadpisu článku poznám, v jakém smyslu byl napsaný. Většinou je to spíš negativní. U některých zpráv např. co se týká Čechů, tak je tam vždy zablokovaná diskuse, ale když se jedná o Vietnamce, tak je ta diskuse otevřená a to mě vadí – nechápu, jaký v tom mají záměr, ale mělo by to platit pro všechny stejně. Například při zemětřesení v Číně se na diskusi dostalo přes 20 000 příspěvků a ne všechny byly na místě a k zablokování nedošlo.*

22. Myslíte, že Vám Váš zaměstnavatel poskytuje důstojné pracovní podmínky? Jste spokojen/a s prostředím, pracovní dobou, mzdou?

Jak už jsem řekl, s pracovními podmínkami jsem spokojený. Můj zaměstnavatel nedělá rozdíly a zaměstnává lidi z celého světa, i lidi handicapové. Mzdu mám jako všichni ostatní, kteří tam dělají a nemůžu si na nic stěžovat.

Poznámky:

Kdo nebyl nikdy v cizině, jako my, tak nikdy nepochopí, jak se cítíme. Je to fakt těžký, hlavně na začátku. Kdo se nedostane do situace, kdy je v menšině, tak se chová jinak než ten, kdo tam někdy byl. Jsou to zkušenosti k nezaplacení.

Náš neštve, že nám říkáte „pinkpong“, ale“ rákosníci“ – rákosníček pro nás znamená, že to je přizivující se rostlina, která žije v bahně a ve špíně. Význam slov je mezi našimi kulturami velmi rozdílný, takže nějaká slova chápeme jinak, než se podají.

Psí maso je dražší, takže proč by nahrazovali levnější za dražší. Psí maso se jí jen při zvláštních příležitostech (sraz s přáteli...) a při některých obřadech se nesmí podávat (nový rok, svatba, od 1.-15. taky ne).

Naše komunita je velmi soudržná a schází se ve velkém počtu. Pokud je někdo z nás v nesnázích, tak se snažíme jeden druhému pomoci.

Víc kamarádů mám z naší komunity.

Žiji v pronajatém bytě se svou manželkou.

Jako levná pracovní síla se určitě necítím, mám stejné platové podmínky jako Češi. Navíc dělám i přesčasy a víkendy, když mi to firma nabídne.

U nás sobě rovný si sahat na hlavu nesmí – dětem se to může.

**Rozhovor s českým zaměstnancem pracujícím s ekonomickým migrantem
z Vietnamu či Ukrajiny**

Věk: 45

Pracujete s: 2 *Ukrajinci*

V jakém oboru jste zaměstnaný (ve stavebnictví, montáž na lince apod.)?

Dřevovýroba, tesař

1. Jak vnímáte cizince (především Vietnamce a Ukrajince) na českém trhu práce?
Tu práci co tu dělají Ukrajinci by Čech za ty prachy nedělal, takže to nevnímám tak jako, že nám berou práci. Je to těžký, protože dělají tu podřadnou práci na kterou by ve firmě Čecha těžko sháněli, takže to dělají Ukrajinci, vyjdou asi i levněji a odvedou stejně dobrou práci. Někdy možná i lepší.

2. Jak vnímáte své spolupracovníky, kteří jsou z výše uvedených zemí? Považujete je za dobré odborníky v zaměstnání?

Odborníky asi určitě nejsou, protože ti kluci, co dělají u nás dělali na Ukrajině něco jiného a taky dělají, co je, nebo co musí, takže ti, co pracují u nás, nejsou ani jeden vyučený tesařem, ale oba jsou vyučení v oboru zemědělství nebo tak nějak. Jenže ví moc dobře, proč tu jsou, a že musí vydělávat, protože doma mají rodinu, která, kromě mafiánů, na ty peníze taky čeká. Takže odborníky nejsou, ale rychle se učí, takže zvládají práci, kterou musí (pomocné práce).

Vnímám je dobře, jsou to docela dobrý kluci, nejsou to žádný takový ti Ukrajinci, co kradou, a nebo se tu flákají. S těmihle vycházím dobře, ale je těžký poslouchat to, jak žijí doma, a to, jaký jsou někdy ty jejich příběhy, tedy hlavně to, že je pak oberou o všechno chlápce v Mercedesu, a oni pošlou domů jen půlku toho, co vydělají, to možná ani to ne. Vlastně jako jejich nadřizený s nimi nemám žádné problémy. Naopak, když člověk potřebuje, dělají přesčasy nebo to dodělají někdy sami, takže když jim člověk řekne, nemusí se bát, že by to neudělali.

Ale myslím na ně často, to že musí jezdit sem, aby uživili rodinu, vzdát se všeho, žít tu v „kůlně“ a ještě platit mafiánům za to, že jsou tu a dřou a opravdu dřou, je mi jich líto je to hrozný život a lepší je tu asi nečeká.

3. Proč si myslíte, že je Váš společný zaměstnavatel zaměstnává?

Jsou levnější, a dělají. U nás teda nejsou na černo, ale myslím, že i to je důvod, že se nechají zaměstnat bez všech těch pojištění a toho všeho, což by se Čech asi taky nenechal.

4. Vnímáte nějaké překážky, které mají, ať už ze strany státu, zaměstnavatele či jiných okolností (např. jazyková bariéra), která jim jejich situaci v práci a celkově pobytu v ČR znesnadňuje?

Jazyková bariéra možná u některých je, ale tak oni rozumí nám a my jim. Určitě si nerozumíme hned všechno, ale tak je to podobná řeč, domluvit se dá, když se chce. Ze strany zaměstnavatele to, že dělají tu horší práci. Ze strany státu – to nevím.

5. Dokázal/a byste odhadnout, jak dlouho již s nimi spolupracujete (jste ve stejné firmě)?

Asi už dlouho, ale tihle dva jsou tu asi tak do pěti let celkem. Nevím to jistě, jestli už ve firmě nepracovali před mým příchodem. Je to taky podle situace, někdy tu byli jen třeba na půl roku (na sezónní práce, když nebylo co dělat).

6. Z jakého důvodu si myslíte, že přijeli pracovat do ČR? Znáte politické a společenské podmínky, které v jejich zemi panují?

Za penězi přijeli, to je jasné. Politické poměry neznám, ale vím co říkají, je tam hrozná bída a chudoba a musí nějak uživit rodiny, takže jezdí za prací sem a posílají peníze domů. Dohodil je sem ten chlápek, co za nimi jezdí a oni mu dávají část své výplaty. Říkali, že sem musí jezdit na práci někdy i ženy, protože třeba najdou lepší práci, víc placenou. Je ale síla, v čem žijí i tady. Šetří, jak můžou, na jídle, cigaretách na oblečení, aby poslali co nejvíc domů. Jednou jsem jim nesl několik svých kalhot co mi nebyly, protože ty jejich už špínou stály.

Ten starší, co tu je, je nějaký válečném veterán, vrátil se z nějaký války se zraněním a od státu nedostal ani korunu na nic, takže musel jet sem. A ten mladší má doma ženu a tři děti a stará se o rodiče, nejhorší je, že je to kluk, kterému nebylo ani 25. Asi tam žijí fakt v hrozných podmínkách, protože je mi těch kluků někdy, když vypráví opravdu líto, jak tam asi žijí. Nebo když vypráví, jak to tam vypadá, asi si to ani nedovedu představit.

7. Uvažoval/a jste někdy o tom, že odjedete pracovat do zahraničí, abyste si vydělal/a větší peníze a mohl/a si následně dopřát vyšší životní úroveň?

Uvažoval a nabídku jsem měl, hned po revoluci jít pracovat do Německa, ale neumím německy, takže by byla jazyková bariéra, a taky se mi nechtělo takhle daleko kvůli práci. Pak jsem si kolikrát říkal, když jsem viděl kluky, co tam šli, že jsem udělal blbost, ale tak zase taky to nemuselo dopadnout a jsem rád, že jsem byl u toho, když vyrůstaly děti.

8. Jak vnímáte ekonomickou migraci? Souhlasíte s ní?

Nevím jestli souhlasím, zase jako kdybych musel někam za prací takhle já tak bych to asi taky bral jinak a byl rád, že mě v cizině zaměstnají, ale když pak jdou i na nějaký lepší místo, kde opravdu „zabírají“ místo Čechům, tak je to asi zase trochu špatně. A navíc teď, když je krize, tak se vynakládají obrovský peníze od daňových poplatníků za to, aby se cizinci, co tu nemají práci, dostali zpět domů.

9. Domníváte se, že mají ekonomičtí migranti zájem o integraci/adaptaci v ČR?

Zase asi jak který, myslím, že ti Ukrajinci co jsou tu, tu jsou fakt jen proto, aby vydělali co nejvíc a mohli tu pracovat, tak těm asi o to zapadnout moc nejde, i když zase jako asi je to i pro ně fajn, když se tu nějak fungují. Ale zase někteří, který tu chtějí zůstat, tak těm asi o to jde.

10. Orientujete se v legislativě ohledně zaměstnávání cizinců?

Jen to, co znám z novin nebo internetu. Ale nějak víc legislativu neznám. Neměl jsem důvod jí poznat.

11. Máte proti ní nějaké výhrady? Jaké? Co byste doporučil, jaký je Váš pohled za zaměstnávání cizinců jako laika?

Neznám jí, tak nemám výhrady. Asi by se to mělo nějak korigovat. Bude to znít asi hnusně, ale aby nezabírali místa Čechům, kteří taky práci potřebují, ale zase by se neměli zneužívat a dávat jim jen podřadnou práci, kterou nechce dělat Čech. Asi taky si víc pohlídat to zdravotní a sociální, aby se pak nemohlo stát, že dělník po pádu ze stavby nebude ani ošetřen, protože nebyl pojištěný, platit za ně aspoň nějaký ten základ. Nevím, je těžký od nich něco chtít platit, když berou málo.

12. Zajímal/a jste se někdy o to, z jaké země pochází Váš kolega/kolegyně, jaké podmínky ve své vlasti má/měl?

Zajímal, ptal jsem se jich na to a oni často vyprávějí sami, proč tu jsou nebo proč sem museli. Je to zajímavý, ale i přes ty špatný podmínky se tam pořád chtějí vrátit a žít tam.

13. Věříte tomu, jak se o jejich komunitě či národnosti píše v médiích? Myslíte, že se o nich píše často a v jaké souvislosti?

Často se o nich píše, jako že tu dělají neplechu, kradou, přepadávají a vraždí, tak asi na tom něco bude, asi i někteří takoví jsou, ale zase nikdo už se nezajímá o tu druhou stranu, proč tu jsou, jaký žijí život doma a že tu vlastně ani moc být nechtějí. Tak lidi si rádi přečtou radši to špatný, že tu kradou, ale zase neházel bych je všechny do jednoho pytle, nebo spíš je to moje zkušenost, protože já s nimi problém nemám.

14. Všiml/a jste si někdy, že dodržují zvyky a tradice své země i v ČR (např. na pracovišti)?

To nevím, setkávám se s nimi jen v práci, a to jsem si nevšiml, že by něco dodržovali. To opravdu nevím.

15. Zapomeňte na Váš osobní názor na národnost svého kolegy, kolegyně a zkuste mi říct, jak si myslíte, že je tato národnost vnímána celkově českou společností.

Asi špatně, asi pořád podřadně, a pořád se na ně kouká skrz prsty. Nevím, ale myslím si, že je česká společnost moc dobře nepřijímá, a kazí to právě těch pár, co tu kradou a přepadávají. Ale tak to není asi jen u Ukrajinců, u Vietnamců to bylo podobný, nikdo je tu taky rád neviděl a najednou je jich tu všude plno.

16. Vidíte velké rozdíly v hodnotovém systému (kultuře, tradici, hodnotách) mezi českou a národností a národností Vašeho kolegy, kolegyně?

Asi ano, pro ně je důležitá rodina, vlastně pro tu to všechno dělají, taky hodně drží na své staré rodiče. Kultura je asi taky jiná a zvyky a tradice taky.

17. Jste si vědom/a, že trpíte nějakými předsudky vůči této národnosti? Pokud ano, jakými?

Občas věci dělají a nepromyslí, třeba kolikrát dělají něco strašně zbrkle, aby to už bylo hotové a udělali co nejvíc práce, ale úplně to tím zkaží. A dál už nevím – v tisku kolikrát čtu, že jsou prudký, že se někde poprali, tak možná ještě to.

18. Myslíte, že by se mělo pracovat na zmírnění nepříznivého vnímání cizinců na pracovním trhu? Jak myslíte, že by to bylo možné uskutečnit? Co pro to jste ochotný udělat?

Asi by se s tím mělo něco dělat, přestože teď se okolo toho točí situace docela dost. Já proto ze své pozice nemůžu moc udělat, leda to, že je budu brát, když tu se mnou budou pracovat a snažit se je tolerovat. Jinak asi něco víc musí dělat politici.

20. Domníváte se, že Češi jako spolupracovníci projevují xenofobní či diskriminační nálady vůči kolegům z Ukrajiny či Vientamu?

To bude všude jiný, ale u nás ve firmě se jich taky najde pár, co na nich hledají jen to špatné, a nelíbí se jim, jak pracují anebo že nepracují. A názor, že tu zabírají místo, jsem už taky u nás slyšel, jenže je zajímavý, že oni sami to dělat nechtějí, proto jsme je taky brali.

Tak samozřejmě jsou taky někdy líní (těch mých dvou kolegů se to však netýká) a nejsou všichni skvělí pracovníci, ale tak to jsou i Češi.

21. Vnímáte jak se v českých médiích píše o cizincích? Jak?

Řekl bych, že spíš negativně, spíš se vytahuje to špatné, co tu udělají, tedy kriminalita a tak. To je zajímavější pro lidi. Asi je to stejný ať je to Ukrajinec, Vietnamec nebo jiná národnost. A taky se řeší to, že tu zabírají pracovní místa, které bychom mohli obsadit my. A že se za ně vydávají peníze atd.

22. Myslíte, že Vám a Vaším kolegům, kolegyním ze zahraničí zaměstnavatel poskytuje důstojné pracovní podmínky bez rozdílu?

To je těžký, zaměstnavatel jim sehnal levné ubytování za dá se říci pakatel peněz, ale oni to odmítli a raděj bydlí v nevytopené, hnusné buňce, kde jsou jen postele a židle. Nechtějí utrácet za ubytování, tak raděj žijí v tomhle, ale je to tam opravdu strašné.

Takže bydlení je nevyhovující, ale mají to zadarmo, tak jsou rádi. Platově, jak už jsem řekl, jsou pořád levnější (15 000,- měsíčně), takže to zaměstnavatele přijde levněji. Jsou tu opravdu jen na práci, nechodí na obědy, stravují se sami, ale to je jejich rozhodnutí, je to pro ně drahé, tak by jim zase zaměstnavatel mohl přispět, si myslím. Takže se tu stravují sami jak to jde.

**Rozhovor s českým zaměstnavatelem ekonomických migrantů
z Vietnamu či Ukrajiny**

Žena

Věk 30 let

1. Jak velká je Vaše firma?

Jsme středně velká firma se 198 zaměstnanci.

2. Kolik zaměstnanců přibližně zaměstnáváte, kolik z nich je Vietnamské či Ukrajinské národnosti?

198 zaměstnanců, 8 zaměstnanců z Vietnamu a 18 ze Slovenska, pak už to jsou jen Češi.

Dříve jsme tu měli i Ukrajince a Bulhary, ale s těmi jsme nebyli moc spokojení, takže už je nezaměstnáváme. Navíc to byli lidé přes agentury, takže ani nebyli v kmenovém stavu.

3. Na jakých pozicích pracují?

Všichni pracují jako svářeči. Měli k tomu základní kvalifikaci, kterou si u nás ve firmě doplnili. Máme vlastní svářečí školu, takže hned po nástupu absolvovali svářečský kurz.

4. Vnímáte na trhu práce v ČR nějaké překážky, které jim brání v lepším uplatnění? Jaké?

Jazyková bariéra, jinak si myslím, že mají podmínky pro získání práce velmi dobré, i když v současné době, kdy jsou firmy a ekonomika v krizi, bude větší problém získat pro cizince pracovní povolení.

5. Jak vnímáte současnou situaci na trhu práce z pohledu zaměstnavatele cizinců? (Světová ekonomická a hospodářská krize, změny v legislativě atd.)

Situace je horší než před zhruba půl rokem, kdy byl nedostatek pracovníků a úřady firmám cizince povolovaly bez větších problémů. Dnes se již setkávám s tím, že mě úřady (ÚP) informují, že nebudou vydávat pracovní povolení pro cizince, pokud budou moci místo obsadit občanem ČR. Důvodem je zvýšení nezaměstnanosti v důsledku světové krize.

6. Spolupracujete s nějakými zprostředkovatelskými agenturami či „klienty“, kteří Vám dodávají potřebné pracovní síly ze zahraničí?

Všech osm (původně 9 Vietnamců, jeden skončil na vlastní žádost letos v lednu) Vietnamců jsme zaměstnali prostřednictvím agentury, která zajistila jejich výběr a příchod do ČR. Všichni jsou našimi pracovníky, čili máme je v kmenovém stavu. Také jsme jim zajistili ubytování ve firemní ubytovně.

7. Myslíte si, že se cizinci v našich firmách zachází jinak než českými zaměstnanci?

Myslím si, že se s nimi většinou zachází úplně stejně, je to dáno i legislativou (srovnatelné podmínky, rovné zacházení atd.). Samozřejmě se mohou objevit i firmy, které toto nedodržují, ale to není náš případ.

8. V čem je lepší zaměstnat cizince, nežli Čecha?

Základní rozdíl je asi v tom, že cizinec k nám přijede pracovat a je ochoten vykonávat i práci, kterou Čech dělat nechce, protože si myslí, že je pod jeho úroveň. V současné době se to začíná již měnit, jelikož lidé přicházejí o práci, jsou často ochotni dělat „cokoli“.

9. Budete přistupovat k nějakým personálním opatřením vzhledem k současné finanční a hospodářské krizi?

K opatřením jsme již přistoupili, i když nesouvisí se současnou krizí. Důvodem je jazyková bariéra. Všichni Vietnamci, kteří k nám přišli pracovat, měli být dle smlouvy s agenturou vybaveni komunikační znalostí českého jazyka, aby se mohli s lidmi domluvit. Tato podmínka však nebyla splněna. Vyšli jsme všem vstříc a zaplatili soukromé hodiny českého jazyka. Proběhly celkem tři intenzivní kurzy. Výsledek nás ale moc nepotěšil, proto jsme na základě závěrečných testů dali čtyřem Vietnamcům výpověď dle § 52 písmena f) zákona č. 262/2006 Sb, zákoníku práce. Důvodem byla jejich neschopnost domluvit se s kolegy na pracovišti a tím pádem byly i velké problémy v kvalitě jejich práce a při dodržování pravidel BOZP (bezpečnost a ochrana zdraví při práci).

10. Než jste přijal/a první zaměstnance z Ukrajiny či Vietnamu, zajímal jste se o to, z jaké země přicházejí a jaké problémy mohou během jejich zaměstnání nastat?

Samozřejmě, že mne to zajímalo, měla jsem s touto problematikou zkušenosti již z předchozího zaměstnání. Mám velmi dobré kontakty s agenturami, které sem cizince přivážejí, takže jsem o případných problémech věděla. Samozřejmě jsem měla obavy, zda skutečně splní naše požadavky a to zejména kvalifikační, takže mne zajímala úroveň jejich vzdělání, kterou museli při podání žádosti o vízum naštěstí doložit. Dále jsem měla obavy z jazykové bariéry, i když jsem byla ubezpečovaná, že budou absolvovat kurz češtiny. Ten sice proběhl, ale i přes to jejich úroveň znalosti českého jazyka a jejich schopnost komunikace byla velmi bídná, proto jsme přistoupili k tomu, že jsme jim zařídili soukromé lekce. I tak se několik z nich nebylo schopno domluvit. Působilo to na mě, jako že ani nechtějí, nemají snahu.

11. Máte zájem na tom, aby byli Vaši zaměstnanci spokojení a nedocházelo ke konfliktům? Jak k tomu přistupujete, co činíte/nečiníte?

Samozřejmě, že se snažíme předcházet konfliktům na pracovišti, které jsou většinou zapříčiněné jazykovou bariérou a kulturní odlišností. Každý cizinec má přiděleného parťáka, který jej zaučuje. Zapojujeme je do veškerého dění ve

firmě, pořádáme s nimi pravidelná setkání, kde řešíme případné problémy (za přítomnosti tlumočnicka).

12. Jak vnímáte změnu v legislativě, konkrétně projekt „zelené karty“ a seznam konkrétních profesí vydaný Ministerstvem práce a sociálních věcí, který říká, na které profese lze přijmout zahraniční pracovníky?

O této problematice jsem prakticky nic nevěděla, teprve včera jsem se zúčastnila semináře, kde nás zástupci MPSV o této možnosti informovali. Znělo to velmi zajímavě, ale postrádala jsem zde jednu věc a to možnost zaměstnavatele zasahovat do procesu udělení ZK.

13. Co by jste v dosavadní legislativě změnil?

Zapojila bych více zaměstnavatele. ZK se vydává na konkrétní místo, u konkrétního zaměstnavatele. Ten ale prakticky nemá možnost ovlivnit udělení ZK, takže někdo ji dostane, přijede k zaměstnavateli a ten může teprve tehdy říci, že o něj nemá zájem. V takovém případě platnost ZK končí, protože je vydána na to konkrétní místo, ke konkrétnímu zaměstnavateli. To vidím jako velkou slabinu a čas ukáže, jak to bude fungovat.

14. Znáte firmu, která byla někdy sankcionována za porušení zákona o zaměstnávání cizinců v ČR?

Ne, žádnou takovou firmu neznám.

15. Zajímalo/a jste se někdy o to, z jaké země pochází Váš zaměstnanec, jaké podmínky ve své vlasti má?

Ano, zajímala, abych byla připravena na případné problémy s jejich adaptací na naše prostředí a kulturu. Takže vím, že tam většina lidí vyznává buddhismus a je to stále ještě rozvojová země, rodiny jsou velmi soudržné a k práci mají velmi pozitivní vztah (což se o těch našich vietnamských zaměstnancích však říci nedá).

16. Věříte tomu, jak se o jejich komunitě či národnosti píše v médiích? Myslíte, že se o nich píše často a čeho si přitom všímáte?

Ano, píše se o nich poměrně často. Dokonce do firmy, kde jsem dříve pracovala, chodily zdarma časopisy ve vietnamštině, psalo se tam jak o dění v jejich zemi, tak i u nás. Média o nich informují většinou v negativním slova smyslu, že něco provedli.

17. Všiml/a jste si někdy, že dodržují zvyky a tradice své země i v ČR (např. na pracovišti)?

Toho jsem si nevšimla, ale setkala jsem se s jednou věcí. V naší firmě máme závodní stravování, přesto jich většina do jídelny nechodí a raději si na ubytovně vaří sami svá tradiční jídla. Také jsem si všimla, že se velmi rychle dali dohromady s vietnamskými prodejci v našem městě, třeba dodržují tradice v tomto společenství.

18. Zapomeňte na Váš osobní názor na národnost svého zaměstnance a zkuste mi říct, jak si myslíte, že je vnímána celkově českou společností.

Celkově si myslím, že česká společnost nemá moc kladný vztah k cizincům, zvláště v dnešní době, kdy je nouze o práci. Často slyším, jak se lidé baví o tom, že nějaká firma zaměstnala cizince, místo aby přijala někoho místního, kdo nemá práci. Na druhou stranu je ale pravda, že cizinci u nás často zastanou práci, kterou nikdo jiný dělat nechce. Pak je tu problém v jazykové bariéře, pokud se Čech s někým nedomluví česky, ztrácí zájem se s takovým člověkem bavit.

19. Vidíte velké rozdíly v hodnotovém systému (kultuře, tradici, hodnotách) mezi českou národností a národností Vašeho kolegy?

Vietnamci jsou určitě více vázáni na rodinu a svou komunitu, než Češi. Také si myslím, že je u nich více v popředí úspěch než peníze, ale je to jen můj názor. Peníze si určitě přijeli vydělat, ale celkově si spíš myslím, že u nich doma ve Vietnamu je upřednostňován spíše úspěch, že něco dokáží, než kolik vydělají, i když to se k tomu taky pojí.

20. Jste si vědom/a, že trpíte nějakými předsudky vůči této národnosti?

Myslím si, tedy doufám, že nemám žádné předsudky, i když je to velmi těžké říci, protože nikdy nevíte, jak se v dané situaci zachováte. Přesto, když mi jeden z vietnamských pracovníků napsal SMS, že by se mnou chtěl chodit, bez váhání jsem ho odmítl a po pravdě jsem z toho měla i docela legraci, takže asi nějaké předsudky mít budu.

21. Myslíte, že by se mělo pracovat na zmírnění nepříznivého vnímání cizinců na pracovním trhu (pokud takové nepřátelství cítíte)? Jak myslíte, že by to bylo možné uskutečnit? Co jste ochoten pro to učinit?

Myslím si, že pokud se stát rozhodne umožnit práci cizincům, měl by jim vytvořit takové podmínky, které je nebudou diskriminovat. To samé pak jednotliví zaměstnavatelé. Neměli by cizí pracovníky separovat, ale začlenit je do kolektivu, předem o svém rozhodnutí zaměstnat cizince promluvit se svými zaměstnanci, připravit je na to a třeba je i seznámit s kulturou a tradicemi dané národnosti, aby český pracovník věděl, jaké tradice cizinec dodržuje, co je pro něj například tabu atd. To samé by pak mělo fungovat i opačně, čili cizinec by měl respektovat naše tradice a zvyky.

22. Myslíte si, že to někomu z Vašich podřízených vadí, že zaměstnáváte cizince?

Myslím si, že ano a určitě to není jen jazyková bariéra. Musím říci, že po roce, co u nás pracují, se jejich pracovní návyky radikálně mění. Pokud se jim nechce něco dělat, tak řeknou, že nerozumí a prostě to neudělají. To spouště lidí vadí, musí pak jejich práci dělat oni. Pak se jim nedá divit, že mají k Vietnamcům připomínky. Také si spousta zaměstnanců myslí, že jsme je vůbec neměli zaměstnávat, že jsme měli raději zajistit české pracovníky, ale v té době byla opravdu na našem trhu práce velká nouze o pracovní sílu.

23. Domníváte se, že Češi u Vás zaměstnaní projevují xenofobní či diskriminační nálady?

Neřekla bych, že tu panují xenofobní nebo diskriminační nálady, jak jsem zmiňovala již několikrát, za hlavní problém považuji jazykovou bariéru. Často slyším od lidí na dílně, kde cizinec pracuje, že mu zadá úkol, on buď nerozumí, nebo i třeba „dělá, že nerozumí“ a tak se práci vyhne a musí to za něj udělat někdo jiný. Také se setkávám s názorem, že se u nás „pánové“ již rozkoukali a začínají s nimi být problémy – pracovní, na ubytovně (hluk, nepovolené návštěvy neubytovaných žen) atd.

24. Myslíte, že většina českých firem poskytuje na pracovišti svým podřízeným důstojné podmínky (pracovní doba, přestávky, mzda atd.)?

Myslím si, že ano, alespoň dle mých zkušeností, i když výjimky se určitě také najdou. Naše firma jim však poskytuje rozhodně důstojné podmínky.

ABSTRAKT

TEPLÁ, K. *Pracovní migranti z Ukrajiny a Vietnamu na českém trhu práce*. 2009. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí J. Mišovič.

Klíčové pojmy: pracovní migranti, trh práce, klientský systém, práce.

Práce se zabývá problematikou pracovních migrantů z Ukrajiny a Vietnamu. Teoretická část je vymezena k popisu od současného stavu na trhu práce z pohledu pracovní migrace až po sociokulturní prostředí pracovních migrantů z Ukrajiny a Vietnamu.

Součástí diplomové práce je praktická část, která obsahuje čtyři přepsané hloubkové rozhovory (s pracovním migrantem z Ukrajiny, s pracovním migrantem z Vietnamu, s českým zaměstnancem spolupracujícím s pracovním migrantem a českým zaměstnavatelem, jenž zaměstnává pracovní migranty). Z těchto rozhovorů vyplývá, že pracovní migranti mají stejné podmínky jako čeští zaměstnanci, do ČR přijíždí za účelem vydělat peníze, vrátit se zpět do vlasti a zvýšit životní úroveň své rodině. Dále že práce v jejich zemi je dostatek, ale je nedostatečně ohodnocená. O pracovní pozice, které v českých firmách zastávají, neměli před jejich nástupem Češi zájem. Předsudků v ČR si jsou vědomi, ale nepřipouští si je a s každým jednájí individuálně. Z počátku má každý z nich zkušenost se zprostředkovatelskou agenturou nebo „klientem“, kteří jim zajistí práci a ubytování v ČR. Největší bariérou je pro ně jazyková bariéra, kterou považují za překonatelnou. Českou legislativu nesledují a spoléhají se na svého zaměstnavatele. Největší rozdíl, který je mezi jejich zemí a ČR, je v přístupu k rodině a míře religiozity. Na zmírnění nepřátelského vnímání jejich postavení v očích české společnosti jsou ochotni spolupracovat.

ABSTRACT

Working migrants from Ukraine and Vietnam in the Czech labour market.

Key words: working migrants, labour market, client system, work

This diploma work tries to describe the situation of working migrants from Ukraine and Vietnam. The theoretical part includes topics from the description of the elevation of working migrants on contemporary Czech labour market to social and cultural background of workers from Ukraine and Vietnam.

The second practical part is based on four detailed interviews with a working migrant from Ukraine, a working migrant from Vietnam, a Czech co-worker of working migrant and an employer of working migrants. The sight of view of these four interviews is that working migrants have the same conditions as Czech employees, they came to Czech Republic to make money to rise the life standard of their families living abroad. There is enough work in their countries but they aren't paid so well as in Czech Republic there. The working grades they execute are not interesting for Czech workers so these positions hadn't been casted before they came to our country. They know that people have many prejudices to them there but they don't admit them and try to pass judgment on Czechs individually. At the beginning each of them had an experience with some negotiator or „client“ who had vindicated them their jobs and accommodations. They see the biggest problem in communication in our language but they are willing to learn speaking Czech. They don't follow the progression of Czech justice and legislation and they rely on their employers in this case. They think that the biggest difference between their countries and Czech Republic is folks' attitude towards family and religion. They are willing to cooperate on changing the unfriendly attitude of our people towards them.